

IUSTITIA

**Časopis Udruženja sudijskih
i tužilačkih pomoćnika Srbije**

**Broj 1
Februar 2015.**

www.ustp.rs

NAŠ TIM

Za uspešno poslovanje potrebna je kvalitetna pravno-ekonomska baza.

Za kvalitetnu bazu potreban je profesionalan tim.

Naš tim broji preko:

- ♦ 100 zaposlenih koji se svakodnevno brinu o tome da dobijete blagovremenu i tačnu informaciju
- ♦ 300 eminentnih autora iz oblasti pravnih, ekonomskih i ostalih nauka
- ♦ 15.000 višegodišnjih korisnika koji svojim sugestijama doprinose kvalitetu baze "Paragraf Lex".

POSTANITE I VI DEO USPEŠNOG TIMA!

Želite pouzdanu pravno-ekonomsku bazu na koju možete da se oslonite i koja će Vam ponuditi stručne tekstove, pronaći odgovore i biti Vaš virtuelni saradnik?

IMAMO REŠENJE ZA VAS!

www.paragraf.rs

Izdavač: Paragraf Lex d.o.o
21000 Novi Sad
Jovana Boškovića 5
Tel: 021/457-421

Direktor: Bratislav Milovanović

Glavni i odgovorni urednik: Nikola Pantelić

Članovi redakcije: Gordana Krstić
Jelena Gajić
Jelena Stevančević
Ivan Duzlevski
Nenad Stefanović
Predrag Četković
Darko Prstić
Lazar Lazović

Dizajn: Paragraf

Copyright © Paragraf, www.paragraf.rs

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Библиотека Матице српске, Нови Сад

347.9(497.11)

IUSTITIA : časopis Udruženja sudijskih i tužilačkih pomoćnika Srbije / glavni i odgovorni urednik Nikola Pantelić.
- 2015, br. 1 (feb.) - . - Novi Sad : Paragraf Lex, 2015-. - 30 cm

Tromesečno.

ISSN 2406-2103 = Iustitia

COBISS.SR-ID 294146823

Sadržaj

Iustitia 1 • februar 2015.

DOBRODOŠLI	4
KO SMO MI, ŠTA SMO MI - BUDUĆNOST PRAVOSUĐA	5
AKTIVNOSTI UDRUŽENJA SUDIJSKIH I TUŽILAČKIH POMOĆNIKA U 2014. GODINI ...	8
DRUGA REDOVNA SKUPŠTINA UDRUŽENJA SUDIJSKIH I TUŽILAČKIH POMOĆNIKA SRBIJE	15
GODIŠNJI PROGRAM RADA UDRUŽENJA ZA 2015. GODINU	16
RAZGOVARALI SMO SA...	
Bratislav Milovanović, generalni direktor kompanije Paragraf	19
RAZGOVARALI SMO SA...	
dr. Goran Ilić, zamenik RJT i Predsednik Udruženja tužilaca Srbije	21
FELJTON O PRAVOSUDNOJ AKADEMIJI „KAKO JE SVE OTIŠLO DO ĐAVOLA”	23
OSVRT NA NACRT PRAVILNIKA O KRITERIJUMIMA I MERILIMA ZA OCENU STRUČNOSTI, OSPOSOBLJENOSTI I DOSTOJNOSTI ZA PREDLAGANJE I IZBOR KANDIDATA ZA NOSIOCA JAVNOTUŽILAČKE FUNKCIJE	28
IZMENE ZAKONA O JAVNOM TUŽILAŠTVU I ZAKONA O SUDIJAMA	30
PRAVO NA SUĐENJE U RAZUMNOM ROKU	32
MALI JEZIČKI KUTAK	35
NOTARSKI RAPORT	36
„EPILOG JEDNOG PROTESTA”	38

TERORIZAM SA POSEBNIM OSVRTOM NA VERSKI FUNDIRAN	
- ISLAMISTIČKI TERORIZAM.....	41
POJAM TERORIZMA.....	41
VERSKI FUNDIRAN TERORIZAM - ISLAMISTIČKI TERORIZAM.....	41
BORBA PROTIV TERORIZMA I NJEGOVA PREVENCIJA.....	42
LITERATURA I IZVORI.....	43
PRAVOSUDNE INSTITUCIJE KAO PREDMET SISTEMSKE KORUPCIJE.....	44
SUDSKI I UPRAVNI SISTEM NA PROSTORU NEGOTINSKE KRAJINE	
U VREME TURSKE VLADAVINE I RAZVOJ SUDSTVA KROZ XIX VEK.....	48
Uvod.....	48
Knežinska autonomija Krajinske nahije i osvrt na sudsko	
- upravnu vlast u periodu od XVII veka do prve polovine XIX veka.....	48
Ustanička Srbija i jačanje sudske vlasti u Krajinskoj nahiji - „sudije vilaeta”.....	51
Stabilizovanje pravosuđa u Krajini i uvođenje sudskih instanci.....	52
U susret izazovima i daljem razvoju sudsko - upravnog sistema.....	55
LITERATURA I IZVORI.....	55

DOBRODOŠLI

Poštovani čitaoci,

Pred vama je prvi broj časopisa sudijskih i tužilačkih pomoćnika Srbije. Brojnost našeg članstva, opterećenost obimom posla zaposlenih u pravosuđu i razuđenost po Srbiji, iziskuju postojanje ove vrste glasila. („za još čvršće veze i dalji glas“)

Nastojaćemo da istinoljubivošću, korektnošću, poštovanjem svakog pojedinca nastavimo sa tekovinama parlamentarizma jer smatramo, kao pravnici, da samo pristojnim, ali istrajnim podvlačenjem činjenica, možemo ostvariti svoj cilj koji se, verujem, podudara sa ciljem svakog demokratskog pravnog sistema.

U ime redakcije pozdravljam sve čitaoce časopisa i pozivam vas da da nam se, bez dvoumljenja, obratite sa problemima za rešavanje, temama za razmišljanje i ponudama za saradnju.

Srdačno,

glavni i odgovorni urednik „Iustitia“
Nikola Pantelić

KO SMO MI, ŠTA SMO MI - BUDUĆNOST PRAVOSUĐA

*Sekretar USTP-a
Jelena Gajić*

Oulozi, sudbini, pravima i budućnosti nosilaca pravosudnih funkcija pokrenuta je rasprava širokog fronta, upravo zahvaljujući činjenici da su njihova strukovna udruženja podigla glas i inicirala borbu za zaštitu prava svojih članova. Naši principi su se borili. Mi smo ćutali. Zaboravljeni i razjedinjeni. Naš pravosudni sistem je doživio promene u kojima nismo učestvovali i sledstveno tome, naš položaj se pogoršao u meri u kojoj, verujemo niko od nas, nije mogao ni zamisliti. Skorašnji potresi, kako u pravosudnoj struci, tako i u advokatskoj profesiji, za nas su imali identičan efekat - širom su nam zatvorili vrata. Sada je nužno da se ujediniamo i postavimo pitanja koja će ne sutra, već koliko danas, odrediti naš profesionalni put i naše sudbine.

Udruženje sudijskih i tužilačkih pomoćnika Srbije je dobrovoljna, strukovna, profesionalna, nestranačka, nevladina i neprofitna organizacija, osnovana na neodređeno vreme, radi ostvarivanja ciljeva u oblasti vladavine prava i unapređenju položaja pravosudnih profesija.

Udruženje sudijskih i tužilačkih pomoćnika Srbije (USTP) osnovano je dana 25.12.2012. godine na Osnivačkoj skupštini od strane 17 osnivača, kada je i izabran za predsednika Nenad Stefanović, a za potpredsednike Lazar Lazović i Nikola Pantelić. Na istoj osnivačkoj Skupštini obrazovana su i ostali organi USTP-a, i to Upravni odbor i Nadzorni odbor sa članovima. Takođe su utvrđeni su ciljevi i aktivnosti USTP-a propisani članom 2 Statuta Udruženja, i to:

1. Zaštita prava i interesa sudijskih i tužilačkih pomoćnika
2. Zaštita prava i interesa sudijskih i tužilačkih pomoćnika koji nisu zasnovali radni odnos na neodređeno vreme, sudijskih i tužilačkih pripravnika, kao i diplomiranih pravnika koji imaju status volontera u sudovima i javnim tužilaštvima
3. Zalaganje za unapređenje pravosudne profesije sudijskih i tužilačkih pomoćnika, njihovog statusa i ugleda

4. Unapređenje efikasnosti rada sudijskih i tužilačkih pomoćnika kroz stalne obuke i stručna usavršavanja
5. Izjednačavanje svih sudijskih i tužilačkih pomoćnika u statusu i pravima sa polaznicima početne obuke Pravosudne akademije
6. Unapređenje uslova rada sudijskih i tužilačkih pomoćnika
7. Zalaganje za unapređenje materijalnog položaja sudijskih i tužilačkih pomoćnika
8. Afirmacija prava kao struke i nauke
9. Saradnja sa strukovnim i stručnim udruženjima pravosudnih profesija u zemlji i inostranstvu i nevladinim sektorom
10. Zalaganje za transparentnost prilikom sprovođenja internih i javnih konkursa u sudovima i javnim tužilaštvima
11. Zalaganje za objektivno vrednovanje sudijskih i tužilačkih pomoćnika - kandidata za nosioce pravosudnih funkcija
12. Predstavljanje sudijskih i tužilačkih pomoćnika u odlukama koje se tiču njihovog radno - pravnog položaja
13. Zalaganje za doslednu primenu svih pozitivno pravnih propisa kojima se reguliše položaj državnih službenika
14. Iniciranje izmena odredbi zakona Republike Srbije o sudovima i javnom tužilaštvu, kao i izmena zakona i drugih propisa iz oblasti pravosudnog sistema Republike Srbije, radi ostvarivanja nezavisnosti sudstva i javnih tužilaštava
15. Ukazivanje na porodne tačke u pravosudnom sistemu Republike Srbije u cilju prevencije korupcije i uspostavljanju većeg poverenja građana u pravosudne institucije

Prva sednica Upravnog odbora održana je dana 05.02.2013. godine, na kojoj sednici je USTP-a, Upravni odbor jednoglasno doneo odluku i formirao, nastavno projektni tim, tim za radno - pravni položaj sudijskih i tužilačkih pomoćnika, pripravnika i volontera, tim za odnose sa javnošću i marketing i tim za ustavno pravna pitanja.

Na sednici Upravnog odbora održane dana 20.03.2013. godine, USTP donosi odluku i kreće u projekat razmatranja i odlučivanja o strategiji za obilazak sudova i tužilaštva po Srbiji, koji zadatak je poveren potpredsedniku Udruženja Nikoli Panteliću, nakon čega članovi našeg UO kreću u obilazak po unutrašnjosti. Obišli smo većinu sudova i tužilaštva i posetili Paraćin, Novi Sad, Zaječar, Užice, Čačak, Niš, Jagodinu, Požarevac i još puno gradova.

U međuvremenu, broj članova raste neverovatnom brzinom, čime se ni jedno drugo strukovno udruženje u našoj zemlji ne može pohvaliti, a što nam dodatno daje snagu da nastavimo dalje. Svesrdnu podršku dobili smo od Društva sudija, Udruženja sudija prekršajnih sudova, Udruženja tužilaca Srbije, Advokatske komore Srbije, Sindikata pravosuđa, raznih međunarodnih organizacija, Ambasada i mnogih drugih, što je potvrdilo da smo na dobrom putu da ostvarimo postavljene ciljeve. Podršku nam daju i razni mediji koji nas prate tokom naše velike borbe.

Naša najveća dobijena bitka se desila kada je osnovu inicijative za ocenu ustavnosti koju je podnelo Udruženje sudijskih i tužilačkih pomoćnika Srbije, Ustavni sud Srbije dana 12. februara 2014. godine doneo odluku da pokrene postupak za utvrđivanje neustavnosti Zakona o javnom tužilaštvu i to odredbe koja se odnosi na izbor zamenika javnih tužilaca, koja je upodobljena odredbama Zakona o Pravosudnoj akademiji, za koje je Ustavni sud Srbije, takođe, na sednici održanoj 6. februara 2014. godine, utvrdio da odredbe člana 40. st. 8, 9. i 11. Zakona o Pravosudnoj akademiji („Službeni glasnik RS”, broj 104/09) koje se odnose na postupak izbora sudije prekršajnog ili osnovnog suda, odnosno zamenika osnovnog javnog tužioca, nisu u saglasnosti sa Ustavom.

Dana 26. oktobra 2013. godine, u „Sava centru” održana je Prva redovna skupština našeg Udruženja. Pored uvažanih članova i prijatelja iz čitave zemlje, skupštini su prisustvovali predstavnici Društva sudija Srbije, Udruženja tužilaca Srbije, OEBS-a, Delegacije Evropske unije u Republici Srbiji, UNDP-a i drugih eminentnih institucija. Na istoj skupštini proširujemo Upravni odbor.

Sledeća sednica UO USTP-a održana je 21.12.2013. godine, naredna dana 08.02.2014. godine, pa 07.06.2014. godine gde smo redovno donosili važne odluke koje smo u intervalu između zakazanih sednica sproveli.

U međuvremenu naši predstavnici su se izborili da učestvuju u radu skoro svih radnih grupa pri Ministarstvu pravde, gde su svoj poseban doprinos dali Nenad Stefanović i Lazar Lazović pri izradi Predloga pravilnika o kriterijumima, merilima i postupku za ocenjivanje kako sudijskih pomoćnika, tako i tužilačkih pomoćnika.

Druga redovna skupština USTP-a održana je dana 25.10.2014. godine, kada je na istoj Nenad Stefanović podneo ostavku, obzirom da je izabran na funkciju zamenika tužioca, a za novog predsednika je izabran dotadašnji potpredsednik Lazar Lazović.

I mi nastavljamo zajedno dalje, podjednako nadahnuti za borbu za naša prava, istom jačinom.

Udruženje smo osnovali kao poslednji pokušaj da utičemo na buduću status i položaj volontera, pripravnika i pomoćnika u novoj mreži sudova i javnih tužilaštava. U razgovorima o novoj mreži mora se čuti i naš glas. Verujemo da hiljade volontera, pripravnika i pomoćnika u ovoj zemlji imaju šta da kažu. Verujemo da nema konkretnog poboljšanja pravosudnog sistema ukoliko se ne obrati pažnja na probleme na koje ukazujemo i sa kojima se suočavamo. Verujemo da su naši ciljevi ispravni i očekujemo podršku strukovnih udruženja sudija i javnih tužilaca, koji su nam pokazali kako se bore za svoje članove i njihova prava. Ako verujete da su pitanja koja smo postavili ona koja želite i sami da postavite, da imate snage da rešite višegodišnje probleme sa kojima se susrećete svakodnevno i da imate pravo da se uključite u donošenje odluka koje će odrediti našu budućnost - PRIDRUŽITE NAM SE. Otvoreno pozivamo starije i iskusnije kolege da pomognu znanjem i iskustvom. Otvoreno pozivamo mlađe kolege da podrže borbu koju danas vodimo mi, da je sutra ne bi vodili oni. Ostavimo sujetu po strani. Zaboravimo na razlike. Delimo istu sudbinu. Prepreke pred nama su iste. Ako to nije dovoljan razlog da stanemo jedni uz druge, ako sada nije vreme da se borimo zajedno, ako ni sada ne možemo pronaći zajednički interes i opšti cilj, onda smo zaslužili sve što nam se sprema u vremenima koje dolaze.

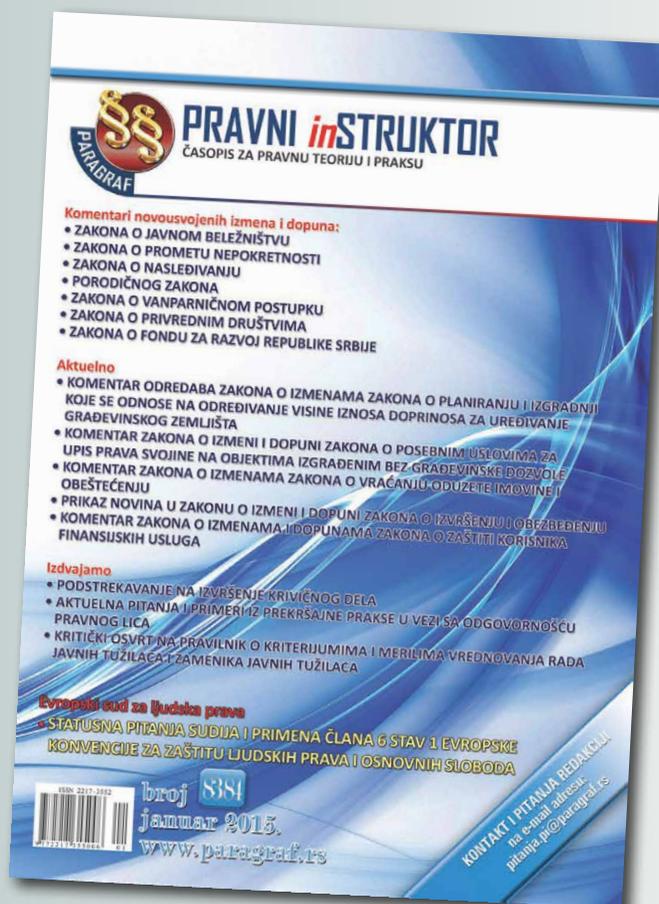

Izašao je broj 83/84 (januar 2015) štampanog izdanja kompanije Paragraf:

PRAVNI INSTRUKTOR

Časopis za pravnu teoriju i praksu

- U štampanom formatu izlazi dva broja mesečno
- U elektronskom formatu izlazi dnevno - kao deo pravne baze Paragraf Lex
- Časopis je namenjen advokatima, sudijama, pravnicima u privredi i vanprivredi. Kroz komentare propisa, javne rasprave, pitanja i odgovore, uporedno zakonodavstvo i teorijske i praktične stručne priloge, Redakcija Pravnog instruktora će pokušati da odgovori savremenim izazovima pravne struke

Kontakt telefoni:

Beograd: 011/2750-952, 011/2750-024, 011/3290-393 ili 011/2751-768
Novi Sad: 021/457-421 ili 021/557-505 • Niš: 018/511-839 ili 018/528-808

www.paragraf.rs

AKTIVNOSTI UDRUŽENJA SUDIJSKIH I TUŽILAČKIH POMOĆNIKA U 2014. GODINI

**Predsednik USTP
Lazar Lazović***

Godina koja je na izmaku bila je zaista izuzetna za Udruženje. Ne samo u pogledu ostvarivanja primarne funkcije, zaštite prava i interesa sudijskih i tužilačkih pomoćnika, već i zbog činjenice da smo pomerili granice onoga što se može očekivati od jednog relativno mladog strukovnog udruženja. Bila je ovo godina uspeha i odrastanja, godina strepnje i prevazi- laženja strahova. Jedno je sigurno, iako nije bilo nimalo lako, vredelo je svakog trenutka. Sada je prilika da rezimiramo najvažnije događaje i svojim članovima pružimo uvid u aktivnosti koje su dale rezultate kojima se danas ponosimo.

- Naše aktivnosti su pobrojane na sajtu. Ovo mi je prilika da Vam pružim malo više uvida o tome kako je prošla godina ljudi koji su se borili i bili aktivni cele godine, šta nam je prolazilo kroz glavu i kako je Udruženje ži- vjelo i radilo tokom 2014. godine. Iz ugla nekoga ko je bio umešan u sve.
- Januar je bio jednom rečju užurban. U njega smo pro- sto uleteli očekujući skorou odluku Ustavnog suda Sr- bije po inicijativi za ocenu ustavnosti Zakona o Pravo- sudnoj akademiji, ali i Zakona o sudijama i Zakona o javnom tužilaštvu, koje je Udruženje podnelo posled- njeg dana 2013. godine, simbolično najavljujući da se sledeće godine nećemo baviti isključivo Pravosudnom akademijom. Svima su nam u glavi bile analize „domi- no efekta” koji je bio spreman da zadesi srpsko pravo- suđe. Naime, nakon što je Narodna Skupština Republi- ke Srbije prihvatile izmene i dopune Zakona o sudija- ma i Zakona o javnom tužilaštvu, koje je sasvim nepo- trebno upodobila odredbama Zakona o Pravosudnoj akademiji, čija se ocena ustavnosti tek očekivala, sve je bilo spremno za katastrofu. Razmišljali smo tada i o neuspehom „desantu” na poslaničke klubove tokom decembra 2013. godine, kada smo u pokušaju da pri- dobijemo glasove jedne trećine narodnih poslanika i

zatražimo vanrednu ocenu ustavnosti predloženih iz- mena i dopuna Zakona o sudijama i Zakona o javnom tužilaštvu održali sastanke sa gotovo svima koji su bili spremni da nas saslušaju. Nažalost, stigli smo do na- čelne podrške 63 poslanika i nismo mogli dalje, bez obzira na težinu naših argumenata, koje nisu mogli da pobiju vodeći ljudi nadležnih skupštinskih odbora i poslaničkih grupa.

- Istovremeno, januar je bio kraj unutrašnjih trzavica, s obzirom na to da su nakon ubedljive podrške koju je dotadašnja politika prema Pravosudnoj akademiji dobila na Upravnom odboru u decembru, Udruženje napustila dva člana UO. Bilo je tada jasno svima da su ideje Udruženja veće od svakog od nas pojedinačno, zbog čega su neke, na prvi pogled jako teške odluke, tokom 2014. godine donete jako lako, uz izraženo je- dinstvo organa USTP.
- Kao što je i bio red, prvi sa aktivnostima je počeo pred- sednik Nenad Stefanović, koji je tokom januara davao intervjue, učestvovao u radio emisijama i okruglim stolovima, te po prvi put gostovao na televiziji, poku- šavajući da iskoristi svaki moguć medijjski prostor da ukaže na probleme u pravosuđu sa kojima se sudijski i tužilački pomoćnici svakodnevno susreću. Istovreme- no, održan je uspešan sastanak sa kolegama u Novom Sadu, koji je brzo postao oslonac Udruženja u Vojvo- dini i dao snažan impuls događajima koji su usledili. Čuli smo nezvanična šaputanja da bi ocena ustavnosti odredaba Zakona o Pravosudnoj akademiji mogla da usledi tokom februara. Neizvesnost je odvratna stvar. Svesni smo da su sve oči uprte u Ustavni sud. Ako od- luka ne bude onakva kakvu smo očekivali, sve može da nam eksplodira u lice. Bojim se da bi to istovremeno bio i kraj Udruženja. Nije previše teška računica - ako ustavnim inicijativama ne zaustavimo postojeće ten- dencije iz 2013. godine da se za nosioce pravosudnih funkcija biraju isključivo polaznici Pravosudne aka- demije, sudijski i tužilački pomoćnici u celoj zemlji bi doživeli istinsku nepravdu i razočarenje. U središtu svega bismo se našli mi. Oni koji su pokušali, ali nisu uspeali to da spreče. O podsmehu i sitnim provokacija- ma onih koji su upisali akademiju, kao i sažaljevanju koje će nam ponuditi kolege koje su nam od početka poručivali da se „uzalud mučimo, jer je iza akademi- je stala država” i da je „bolje da smo upisali akademi- ju, nego što idemo sami protiv svih” - ne razmišljam preterano. Na kraju krajeva, biće šta biti mora. To što

ipak verujem u pravo i pravdu je moja profesionalna deformacija.

- Onda je došao februar. Odjeknulo je poput groma - „Ustavni sud je odlučio. Odredbe Zakona o Pravosudnoj akademiji su neustavne”. Par sekundi sam bio zbunjen. Toliko rada, nerviranja, dokazivanja, teških razmena argumenata sa gotovo svima koji su nešto značili u pravosuđu i sada imamo potvrdu da smo bili u pravu. Biti u pravu danas ne znači mnogo, ali je zato osećaj sjajan. Da stvar bude neobičnija, vest dolazi preko ljudi iz Pravosudne akademije, koji obavestavaju svoje mentore i akademce o odluci suda, pokušavajući valjda da im ublaže šok, da ne čuju od nekog drugog. Odluka Ustavnog suda je jako teška po akademiju - pominje se nesporni značaj obuke u pravosuđu, pri čemu to nikada niko nije sporio, ali kad se dublje analiziraju povrede Ustava koje su sa sobom nosile odredbe Zakona o Pravosudnoj akademiji, svima postaje jasno da su sudijski i tužilački pomoćnici, nastupajući pojedinačno ili u okviru USTP, učinili ogromnu uslugu pravosuđu suprotstavljajući se takvom zakonu svom snagom. Nešto me posebno muči. Sud u odluci ukazuje da se neustavnim odredbama ograničavaju i narušavaju Ustavom utvrđene nadležnost Visokog saveta sudstva i Državnog veća. Čini mi se da nismo smeli da budemo tako usamljeni u ovome. Neko vreme se naslađujemo simpatičnim izjavama funkcionera, koji stidljivo konstatuju da će uvažiti odluku Ustavnog suda, gotovo kao da imaju neki izbor, prećutkujući da je takva odluka istovremeno kraj za koncept izbora nosioca pravosudnih funkcija koju su zamišljali kako autori Nacionalne strategije reforme pravosuđa 2013-2018, tako i tvorci strategije pre njih. Članovi i simpatizeri koji su bili uz nas od samog početka su oduševljeni. Simpatizeri koji su to postali istog trenutka kada su čuli za odluku su takođe jako zadovoljni, neki od njih nam čak kažu i „bravo” u prolazu. Nema veze, poštujem sve, znam koliko im je teško i to da prevale preko usana. Druga strukovna udruženja se zadovoljno smeškaju - evo nekih novih klinaca koji imaju hrabrosti da prkose i snage da se izbore sa nepravdom.
- Međutim, vremena za slavlje nema, stižu gosti. Gospodin Rihter predvodi delegaciju eksperata za pravosuđe Evropske delegacije. Svi koji znače nešto u srpskom pravosuđu imaju sastanak sa ekspertima. Tamo smo i mi, samo što mi imamo i keca u rukavu - odluku Ustavnog suda. Razgovor je bio odličan, naša delegacija je perfektno prezentovala ideje, rezultate i modalitete za prevazilaženje problema - Strategiju za reformu pravosuđa USTP. Možda to nije bilo evidentno istog trenutka, ali nedugo nakon tog razgovora, postalo je primetno da su svi naponi da se ukaže na neshvatljiv položaj sudijskih i tužilačkih pomoćnika u pravosuđu dali rezultat. Na sudijske i tužilačke pomoćnike se gleda drugim očima zahvaljujući saradnji sa evropskim i međunarodnim organizacijama. Da uvažene kolege iz Evropske delegacije i OEBS-a nisu bili otvoreni za

saradnju i spremni da saslušaju, sve bi bilo mnogo gore po nas. Evidentno je nezadovoljstvo što na vreme nije sagledan problem sa kojim se susreće preko 2000 sudijskih i tužilačkih pomoćnika i nikome nije jasno zašto se prilikom uvođenja Pravosudne akademije nije realno sagledano stanje na terenu, a naročito zbog čega je ispuštena iz vida činjenica da u sistemu već postoji izuzetno veliki broj pomoćnika koji su već osposobljeni da obavljaju pravosudne funkcije. Odlično. To i mene jako zanima. Radoznao sam po prirodi. Nažalost.

Nedugo zatim, ponovo uspeh, ovoga puta sasvim očekivan. Ustavni sud pokreće postupak po inicijativama USTP u pogledu odredbi Zakona o sudijama i Zakona o tužilaštvu. Ironično, to su iste one koje su u decembru 2013. godine upodobljene odredbama Zakona o Pravosudnoj akademiji. Tek sada je prava šteta što nismo pridobili još 19 poslanika u decembru i što nisu svi imali sluha za mlade, obrazovane ljude i ono što imaju da kažu. Jeste da nam ustavno pravo nije primarna sfera interesa, ali izgleda da znamo šta radimo.

Gde god mogu predstavnici USTP govore o odluci Ustavnog suda Srbije, medijski prostor konačno ima širinu. Ključna reč je „domino efekat” i posledice koje će neustavne odredbe Zakona o Pravosudnoj akademiji prouzrokovati. Ukazujemo i da se tu ne zaustavljamo, da se očekuje da Ustavni sud Srbije oglasi neustavnim i odredbe Zakona o sudijama i Zakona o javnom tužilaštvu. Ponovo smo na televiziji, ovoga puta javni servis, Radio Televizija Vojvodine.

- Istovremeno, napadamo konkurs Državnog veća tužilaca koji se raspisuje iako pravilnik o merilima i kriterijumima za prvi izbor na javnotužilačku funkciju ne postoje od 2009. godine. Naš dopis je direktan, Tim za ustavna i zakonodavna pitanja se ne kontroliše previše. Moglo je to da se kaže na manje strana, konciznije, ali suština stoji - sada je 2014. godina, ljudi, kako birate zamenike javnih tužilaca sve ove godine? Tražimo obustavu konkursa do donošenja odgovarajućih pravilnika. Konkurs izgleda mora da se sprovede, novi ZKP ne daje željene efekte, premalo je zamenika, premalo je svega, očekivanja su prevelika, a rezultata nema. Ponovno ona stara - „Nužda zakon menja”. Po toj logici, kakve šanse ima jedan pravilnik.
- Mart je vreme za putovanja, okrugle stolove i konferencije. Posetili smo kolege u Čačku i Užicu, naišli na razumevanje i podršku. Trebalo je doći i ranije, ali nije lako uskladiti sve obaveze. Izvan Beograda problemi su malo i nimalo drugačiji. Nema toliko ljudi na određeno, ali ima mnogo kolega koji su isuviše dugo u istom statusu, nema pomaka, nema koeficijenata, nema nagrade za trud i konačno - nema pravilnika o ocenjivanju koji bi napravio razliku i smanjio broj onih koji se naročito ističu na razumnu meru. Uvažavamo kolege, napravili smo pomak na tom polju i bavićemo se time, ali radnih grupa koje bi se bavile tom temom još uvek nema, a odluka Ustavnog suda je još uvek ak-

tuelna tema. Učestvujemo na okruglom stolu Svetske banke. Svi se slažu da nešto ne valja. Predsednik sledi logiku Tima za ustavna i zakonodavna pitanja - ne suzdržava se. Vrlo osvežavajuće je bilo videti neka od tih lica za stolom dok Nenad izlaže, izgleda da su navikli da im se istina uvija u neku prihvatljiviju formu.

- Na redu je i konferencija USTP. Ne vidimo da je previše prostora data činjenici da su sudije i javni tužioci birani na osnovu neustavnih odredbi Zakona o Prvosudnoj akademiji. To postaje jako iritantno, mada razumemo i one koji su napravili ili podržavali takvu brljotinu. Na njihovom mestu i mi bi se pravili da se ništa nije desilo. Međutim, ima jedna sjajna stvar. Finansiramo se sami i zbog toga možemo da radimo ono što ne smeju oni koji dobijaju novac od drugih - organizujemo konferenciju kako želimo i nema nikoga ko bi mogao da nas posavetuje da bi „bilo dobro da ne pominjemo...”. Samostalna konferencija je izuzetno posećena i nosi pravi naziv „Budućnost pravosuđa”. To je sjajna poruka jer su upravo to sudijski i tužilački pomoćnici, što ćemo nakon toga ponoviti nebrojano puta tokom godine. Predstavnici svih strukovnih udruženja su tu, novinari, kolege, sudije i tužioci. Nećemo pronaći previše članaka i snimaka te konferencije, prosto nije zgodno da se o tome govori na sva zvana, ali je najbitnije učinjeno - nema više nikoga ko nije čuo za odluku Ustavnog suda, a stav prema Prvosudnoj akademiji je daleko od onoga koji je bio do tada. Da li će urednik pustiti vest ili ne, na to ne možemo da utičemo, ali svaki novinar koji se bavi temom pravosuđa u bilo kojoj ozbiljnoj redakciji u zemlji, imao je priliku da čuje istinu. Sekretaru je preko potreban odmor. Iscrpljena je preko svake granice. Sasvim opravdano, tek sada vidimo koliko je teško organizovati i pripremiti jedan tako posećen događaj, radeći paralelno svoj svakodnevni posao. Postoji milion sitnica i uvek nešto iskrasne. Nema veze. Za probleme znamo mi, a naši gosti su oduševljeni i smatraju da je organizacija bila izvrsna. Lepota je u oku posmatrača.
- U aprilu na svetlo dana izlaze dva vrlo nezgodna članka. Prvi nosi naziv „Korupcija, nepotizam, loši zakoni, preduka suđenja...”. Naslov govori sam za sebe. Reakcije? Fantastične. Kao da smo nekom pobili pola familije. Ko smo mi da to kažemo, bezobrazni klinci, ništa nam ne valja, sve bi da rušimo, bahati i nevaspitani... Jeste, priznajemo. Samo, ima jedna stvar. Rekli ste nam sve, osim da nismo u pravu. Mislite o tome. Javnost se interesuje za ovakve tekstove, valjda zato što ih nema mnogo. Dobijamo poziv za emisiju. Red je da vidimo i mene pred kamerama, valjda ću biti dobar...
- Istovremeno, drugi tekst je upućen na sasvim drugu adresu. Brine nas trenutno stanje i reforma pravosuđa koja se sprovodi. Odluka Ustavnog suda joj dođe kao presuda. Makar kada se radi o onom delu koji se bavio budućim izborom nosilaca na pravosudne funkcije. Izgleda da je centralno mesto bilo zagarantovano Prvosudnoj akademiji. Šteta, makar da smo to znali

ranije, pa da ne kvarimo strategiju... Još smo o svemu obavestili i Ustavni sud? Stvarno smo prevršili sve mere i granice! Dobro, kad malo bolje razmislite, Strategija je politički akt. Nije ni prva ni poslednja. Traje dok oni koje je sprovode istu ne izmene ili donesu drugu. U tom smislu, odluka Ustavnog suda ima neuporedivo jaču snagu i obavezuje apsolutno sve, uključujući i stratege. Učinili smo uslugu i nama i njima. Što se građana tiče, nekako stičemo utisak da nisu previše obavешteni ko bira sudije i tužioce, niti da akademija uopšte postoji.

- Stižu nam neka dokumenta. Ona su postala važna kasnije. Zakon o dostupnosti informacija od javnog značaja je prosto genijalan. Traži i biće ti dato. Piše u Bibliji. Amin.
- Nekako u to vreme postaju jasne i neke druge stvari. Ako postoji akademija za sudije i tužioce, akademija za vojnike i policajce, akademija za advokate, akademija za diplomate, pa čak i jedna za sticanje političkih veština... gde mi to idemo? Šta nas sutra sprečava da napravimo i jednu za lekare, jednu za sveštena lica i eventualno jednu za najviše upravljačke pozicije? Nakon toga, sve bi bilo kako treba. Najprestižnije i najuglednije profesije u jednom društvu postaju nedostižne bez različitih akademija i njenih filtera, a svi ostali - radna snaga. Službenici, pripravnici, pomoćnici, savetnici, nazovite ih kako hoćete. Da se nismo malo previše mučili u životu da bi postali i ostali jedino to? Pričamo o tome otvoreno na svim sastancima, ne biramo ni vreme ni mesto. Izgleda da preterujemo, ali to nam je stil. Neko mora da preduzme nešto, da nas podeli, obezglavi, posvađa. U suprotnom, mogli bi mladi i (pre)školovali ljudi stvarno da se iznerviraju slušajući nas i sagledavajući svoje profesionalne opcije.
- Znate šta je sledeće? Maj. Rešili ljudi nešto da preduzmu. Predsednik USTP je izabran za zamenika javnog tužioca. Jedan od potpredsednika takođe. Koje udruženje bi to preživelo? Naše, normalno.

Svi znamo o čemu se radi, očekivali smo neku vrstu učutkivanja, neki vrstu diskreditacije. Pišem saopštenje. Meni je lako, poznajem ih obojicu, ali ne znam kako će reagovati članovi. Mnogi su odmah skočili na nas, vide svoju priliku da pokažu kako su bili u pravu. Ne brine me to, brine me nešto drugo. Moram da kažem da ovo ne menja ništa, da je ovo uspeh i dokaz da radimo upravo ono što treba, što će budućnost i pokazati. Šteta samo što u sadašnjosti pišem o budućnosti. Kako da im u tom momentu pojasnim da će pet meseci kasnije Nenad na radnoj grupi urlati na članove Državnog veća tužilaca i svoje pretpostavljene zbog odredbi nacrtu pravilnika o izboru zamenika javnih tužilaca koje nisu išle u prilog tužilačkim pomoćnicima? Kako da im u tom momentu pojasnim da ćemo pet meseci kasnije zajedno potpisivati krivičnu prijavu protiv direktora Prvosudne akademije? On to čak i ne mora, dovoljan je moj potpis, ali želi. Kako da im objasnim da ćemo zahvaljujući njihovom izboru biti prisutni i imati glas za stolovima na

kojima se donose odluke, na koje pomoćnike nikada ne zovu, poznajući našu argumentaciju i bolnu iskrenost? Kada im isto to u lice saopšti zamenik javnog tužioca, šok i neverica. A kada se oporave od šoka pitaju „Što se više baviš time kada si izabran?”. Kako da im objasnim da ove redove koje čitate pišem samo zato što je jedan zamenik javnog tužioca čvrsto rešio da sudijski i tužilački pomoćnici moraju da imaju svoj časopis, priliku da kažu i da se čuju, zbog čega ne žali ni svoje vreme, niti svoja poznanstva, samo da učini nešto za svoje prijatelje i kolege? Kako da im objasnim da je ono što planiramo apsolutno nevezano za to gde je ko od nas? Dok razmišljam šta da napišem u saopštenju, kompletiram dokumentaciju za prijavu koju pripremamo da podnesemo Agenciji za borbu protiv korupcije. Dajem prijavu Nenadu na potpis. Toliko o tome da se prodao.

- Napisao sam šta sam napisao, u nadi da smo pametniji od onih koji su rešili da nas se tako reše. Srećom, bio sam u pravu. Otišlo je desetak ljudi. Kažu, prodali smo se. Siguran sam da ste tada tako mislili. Danas neki od njih žele da se vrate. Neki, kada se sretnemo, objašnjavaju da su pogrešili i da su i dalje na raspolaganju Udruženju, kaže vide da se ništa nije promenilo i da dalje guramo hrabro. Neki i dalje tvrde da smo se prodali, mada je sve teže da to argumentuju, pritisnuti činjenicom da i dalje radimo ono što do juče niko nije smeo ni da pomisli.
- U junu život ide dalje, sasvim normalno. Počinje konferencijom OEBS-a na temu „Put do pravosudne funkcije”. U stvari, tema je akademija. Kako razumem iz izlaganja učesnika, akademija je dobra, uzvišena, najbolja, bogougodna i sveopšte je najbolji način za izbor nosilaca pravosudnih funkcija. Izgleda da Ustavni sud ništa nije shvatio. Nenad ipak s poštovanjem govori upravo o odluci Ustavnog suda. Nešto se mršte pojedini učesnici. Ne mogu da se otmem utisku da nas gledaju kao neke teroriste. Neko pomenu i interesnu grupu koja hoće da sruši akademiju, valjda smo to mi. Radujem se delu u kome se postavljaju pitanja direktoru akademije, već sam ih spremio. Ali, avaj, taj deo je preskočen, direktor je tada izašao iz sale. Baš zgodno. Dobro, onda se javljam za reč tokom naredne teme. Dali su mi reč, fini neki ljudi. Međutim, ista mi je oduzeta u rekordnom roku. Ipak, ne pre nego što sam ukazao na nezgodnu i bolnu istinu. Moćna je ta reč - neustavnost. Nastaje osrednji haos, a oni koji govore posle mene govore o evidentnoj netrpeljivosti između pomoćnika i akademije.
- Gospodo, izvinite što sam netrpeljiv. Imam utisak da je neko pokušao da mi ugrozi budućnost, kršeći pri tom Ustav, pa se malko iznerviram i zaboravim kako sam trenirao uzdržanost pred ogledalom. Uostalom, netrpeljivost je prelazna bolest. Posle odluke Ustavnog suda vidite kako se sve promenilo, sada je neko drugi netrpeljiv. Valjda ih nismo mi zarazili. Po svemu sudeći, sada i drugi strepe za budućnost. To se zove ravnopravnost.

- Gostovanje u emisiji. Utisci su mi pomešani. Lepo sam vežbao pred pomenutim ogledalom. Gledao sam snimak, deluje da sam se, kanda, ponovo iznervirao. Nisam. Tako izgledam inače. Međutim, bio sam nameran da kažem nekoliko ključnih stvari i rekao sam ih sve, time sam zadovoljan. Između ostalog, kako su sudijski i tužilački pomoćnici bili mnogo pametni i kako smo svima učinili veliku uslugu. Uprkos činjenju izvršne i zakonodavne vlasti. Citirao sam i sve povrede Ustava koje su konstatovane odlukom Ustavnog suda. Neka ode u etar, možda se prosećan građanin i zabrine.
- Odlazim na razgovor sa predstavnicima Svetske banke. Poslali su nam radnu verziju funkcionalne analize pravosuđa na preko 400 strana. Fantastičan napor. Traže da dostavimo svoje primedbe u odnosu na tekst radne verzije. Otišao sam spreman. Nosim i dopis Visokog saveta sudstva u kome stoji da nikada u skladu sa zakonom nisu potvrdili početnu obuku, poslastica iz aprila. Sagovornici nisu imali taj podatak. Blago rečeno. Proučavajući materijal za taj sastanak, neke stvari su mi se sklopile u glavi. Osnova za Presek stanja za 2014. godinu je spremna.
- U junu je održana i sednica Upravnog odbora u Novom Sadu. Nismo beogradsko udruženje i to treba da se zna. Zahvaljujući našim domaćinima, sve je proteklo u najboljem redu. Na sednici se razmatra činjenica da je Nenad izabran i jedinstveni smo u oceni da treba da nastavi da obavlja svoju funkciju do Skupštine USTP. On to može po statutu i nema potrebe da se brza i da Udruženje ostane bez predsednika tokom naredna tri, četiri meseca. Imamo u svesti šta smo sve pokrenuli i činjenicu da nas očekuje prilično veselo poslednje tromesečje u 2014. godini, razlog više da ne budemo bez predsednika kad počne spektakl.
- Sve je dogovoreno za septembar i idemo na raspust. Sa druge strane, tokom leta bavimo se analizom pravosuđa. Pola leta je potrošeno za koncept, dobar deo ostatka za izradu Preseka stanja. Devetnaest strana čiste poezije i analize izuzetno ozbiljnih nedostataka u radu akademije. Nezakonitosti, nelogičnosti, nepravilnosti, svašta se tu našlo. Pišem ga i razmišljam - dali li je moguće da smo samo mi ovo primetili? Nisu to male stvari, to se mora rešavati sistemski, ovo nije ono što su propisivali evropski dokumenti, naročito ne u pogledu nezavisnosti sudstva u odnosu na izvršnu vlast. A da, kad smo već kod toga, poslati analizu svim međunarodnim institucijama u zemlji, a potom i diplomatsko - konzularnim predstavništvima, naročito onima koji su donirali akademiju. Red je da ljudi znaju kome su i za šta dali novac.
- Stiže i rešenje Poverenika za informacije od javnog značaja. Nalaže se Pravosudnoj akademiji da nam dostavi specifikacije naknada isplaćenih za rad članova Upravnog odbora i posebnih naknada za rad programskog saveta, finansijske izveštaje Pravosudnog centra i Pravosudne akademije od 2007. godine do 20.09.2013. godine, kao i ugovore koje je akademija

zaključila sa mentorima i povremenim predavačima počev od 01.01.2010. godine. Po ovom rešenju akademija još uvek nije postupila. Verujem da i Vas zanima sve ovo. Videćemo.

Posle dugo vremena, konkurs za sudije u Beogradu. U stvari, nije tačno. Bio je i u 2013. godini, ali je taj bio jako specifičan zbog svega što se događalo sa Pravosudnom akademijom, pa ga se nerado sećamo. Kolege zovu i traže informacije, ljubazno izlazimo u susret.

- Septembar je bio pomalo kao i februar. Buran. Iako toga nema na sajtu, stvari koje smo ranije pripremali dolaze na red. Kao prvo, vreme je da se upotrebi informacija da se obuka u Pravosudnoj akademiji ne sprovi u skladu sa Zakonom o Pravosudnoj akademiji i činjenica da je Ustavni sud odlučio kako je odlučio. Mnogi su zadovoljni što odluka Ustavnog suda Srbije deluje „pro futuro” i kao sumanutu svuda idu i pominju futur, misleći da se time amnestira sve što je bilo ranije. Međutim, nije baš sve tako, obzirom da član 61 Zakona o Ustavnom sudu daje za pravo i nešto malo nade onima kojima je povređeno pravo konačnim ili pravosudnim pojedinačnim aktom donetim na osnovu zakona ili drugog pojedinačnog akta za koji je odlukom Ustavnog suda utvrđeno da nije u saglasnosti sa Ustavom. Gledam na predlog za izbor sudija iz 2013. godine. Gledam na odluku Narodne skupštine republike Srbije o izboru sudija. Nešto mi pada na pamet.
- To nešto sada već par meseci trune u nekoj fioci, nikako da nas obaveste hoće li ili neće, mada duboko verujem da predsednica Narodne skupštine sada ima pametnija posla, budžet i ostalo. Verovatno pametnija posla ima i predsednik skupštinskog odbora kojem smo se obratili istim povodom.
- Dobro, nije da sam očekivao da će da nam nešto odgovore. Tendencija je oduvek bila takva. Razgovaram sa Nenadom. Kaže, ima jedan gradić u Francuskoj, baš na samoj granici Francuske i Nemačke. Legenda kaže da tamo ljudi idu kada u njihovoj zemlji za njih više nema pravde. Izgleda da smo i to dočekali. Prokletstvo, zaboravih sad kako se zove gradić... A, da. Setio sam se.
- Pomalo muku mučim sa Državnim većem tužilaca. Ipak, sadržina njihovih dopisa me uvek razveseli. Pitam da li su dali saglasnost na program početne obuke Pravosudne akademije. Kažu da jesu. To je baš lepo, obzirom da Visoki savet sudstva nije. Mislim u sebi da to ne menja stvar i da je zakon svakako prekršen, ali lepo je da makar Državno veće tužilaca vodi računa o tome. Tražim potom da mi dostave kopiju saglasnosti. Znae šta mi kažu? Kažu - „kopiju traženog akta možete dobiti od Pravosudne akademije obzirom da su se sastanci povodom programa početne obuke održavali u akademiji”.
- Boli me glava od razmišljanja, pitanja se samo roje. Znači, sastanci povodom programa početne obuke su održani u akademiji. Saglasnost je dalo Državno veće tužilaca. Ipak, oni me upućuju da njihovu saglasnost tražim od akademije. Ne razumem. Da nisu predstav-

nici Državnog veća tužilaca u sali za sastanke akademije ostavili original saglasnosti i potom zaboravili da naprave sebi kopiju? Ne verujem. Uostalom, obzirom da sam tražio kopiju saglasnosti Državnog veća tužilaca i od akademije, do sada bi mi dostavili isti. Da nije saglasnost slučajno data u formi koja nije pismena forma, recimo dimnim signalom, namigivanjem, klimanjem glavom ili nekom drugom konkludentnom radnjom, zbog čega sada ne mogu da mi daju kopiju saglasnosti? Ne verujem. Uostalom, što da mene boli glava. Pitaću Poverenika.

- Oktobar. Znae svi pesmu, kad dođe oktobar kiše padaju. Međutim, nema kiše. Umalo padoh ja, kada sam video saopštenje Agencije za borbu protiv korupcije. Kada sam pročitao rešenje, tek sam se raspametio. Svaka čast njima, ali i nama. Integritet, drage kolege. Spremnost da se postupa ispravno, bez obzira na cenu te ispravnosti. Ima tu ludnosti, ali i hrabrosti. Mada, prelaženje ulice više nikada neće biti isto.
- Što se integriteta tiče, neki ga imaju, a drugi misle da ga imaju. To pravi distinkciju između ljudi. Dokazi koje smo prikupili do aprila i u aprilu govorili su sami za sebe. Da li postoji sukob interesa, to će ceniti Agencija. Sa velikim A. Nismo nikada bili u ovakvoj prilici, da se predlaže razrešenje jednog ministra. Još manje da prijavu podnosi Udruženje sudijskih i tužilačkih pomoćnika.
- Po prvi put nam nije sasvim svejedno. Razumećete, nije mala stvar. Posle krivične prijave protiv ministra je bilo tako i onako. Sada je samo onako. Iskren da budem, nije da smo imali izbora. Lično, krivim sudove i tužilaštva koji su nas naučili svemu što znamo. Oni su nam utuvili u glavu sve o zakonima i poštovanju istih. Uostalom, rečeno je da svi moraju da daju doprinos u suzbijanju korupcije i drugih negativnih tendencija u društvu. Valjda nismo to pogrešno shvatili? Mislili smo da se to odnosi i na nas.
- Dok ovo pišem, čekamo odluku Odbora po žalbi. Može da bude da nismo bili u pravu, mada, čitajući prvostepeno rešenje Agencije, zaista ne vidim kako.
 Ponovo ima medijskog prostora. Čudno je kako ga ima uvek kada pokušate nešto što jako podseća na samoubistvo. Valjda zato i ima toliko crne hronike u vestima i na naslovnim stranama, vole ljudi da čitaju kako je neko nastradao.
- Na ovom mestu, Nenad i ja saglasno želimo da izjavimo da smo jedini krivici za sve ovo. Sve smo sami prikupili, videćete po tome ko je potpisivao sve dopise i kome ste dostavljali informacije od javnog značaja. Takođe, želimo da izjavimo da smo spremni. Uglavnom. U stvari, ponekad i uglavnom. Ostali nemaju ništa sa time, to vam je ionako jasno. Nas dvojica smo istinski zlikovci. Hvala unapred.
- Sa druge strane, rad u radnim grupama napreduje. Na red su došla konkretna pitanja, ona zbog kojih udruženje postoji. Jedna radna grupa se bavi unapređenjem položaja sudijskih i tužilačkih pomoćnika. Insistiramo

na popuni postojećih sistematizacija, većem učešću sudijskih i tužilačkih pomoćnika u postupcima, pravilnoj primeni odredaba o napredovanju, koeficijentima i platnim razredima, ravnopravnosti između položaja pomoćnika u organima republičkog nivoa i onima koji to nisu, pravu na stručno usavršavanje, uslovima rada, ocenjivanju pomoćnika koji su na određeno vreme, donošenju realnih pravilnika o ocenjivanju i mnogim drugim stvarima. Sve će to i mnogo drugog biti sadržano u preporukama i smernicama radne grupe koje se nakon toga prosleđuju Komisiji za sprovođenje nacionalne strategije za reformu pravosuđa. Jedini je problem što su to upravo smernice i preporuke. Ne znamo da li će i kada će ih Komisija uvažiti i primeniti, niti kada će se raditi promene zakonskih i podzakonskih akata. Tražimo da postanemo članovi Komisije, kako bi i na tom nivou mogli da nadgledamo kako se sprovode smernice i preporuke, koje tačno ukazuju na neke od najvažnijih problema sa kojima se kao pomoćnici susrećemo. Nadam se da ćemo uspeti. Kao i uvek, daćemo sve od sebe. Ono što je do nas, biće urađeno.

- Učestvujemo i u radnoj grupi Visokog saveta sudstva koja radi na izradi pravilnika o ocenjivanju sudijskih pomoćnika. U skoro svim gradovima su nam ukazivali na problem prevelikog broja pomoćnika koji se „naročito ističu” i subjektivnosti kriterijuma koji prethode toj oceni. Ako se po jutru dan poznaje, nema sumnje da će pravilnik svakako biti veliki iskorak po tom pitanju i da će iza ocena sada stajati konkretan rad i znanje svakog od nas. Sa sigurnošću ćemo znati kada krene pilot projekat. Nadamo se da će početkom 2015. godine videti svetlo dana i otići na javnu raspravu, nakon čega će zaživeti u praksi i brzo dati rezultate. Interesantno je to. Nikada nismo imali takav pravilnik. A sudijski pomoćnici postoje od 1991. godine, ako su nas dobro informisali. Koliko sudijskih pomoćnika nije dočekalo da se njihov rad vrednuje na neki objektivniji način? Koliko njih je otišlo ili se sprema da napusti sud, obzirom da ne mogu da trpe sitnije i krupnije nepravde? Šteta za njih - možda se i da utvrditi. Šteta za sudstvo - neprocenjiva.

Takođe, učestvujemo u radnoj grupi Državnog veća tužilaca koja se bavi izradom pravilnika za prvi izbor zamenika javnih tužilaca. Pravilnik u nedostatku koga su birani zamenici od 2009. godine. Ta radna grupa ima pred sobom neugodan problem. Prethodno nije donet pravilnik o ocenjivanju. Istovremeno, neke od novina koje se predlažu su zaista revolucionarne, uključujući i testiranja kandidata. Preporuke evropskih institucija koje su date na nacrt pravilnika ukazuju da će neke oblasti morati ozbiljno da se dorade. U svakom slučaju, pomno pratimo i učestvujemo u svemu. Moramo tako, obzirom da revolucionarne novine često sa sobom ne donose uvek željene posledice u praksi. Pogledajte samo Pravosudnu akademiju.

- Oktobar je značio i održavanje godišnje Skupštine, ali sam subjektivan, pa ne bih mnogo o tome. Uostalom,

uvaženi kolega koji je predsedavao Skupštinom napisao je sasvim drugi članak o tome. Važno da je sekretar na bolovanju. Ništa bez nje. Hvala joj na svemu. Zaseban tekst ću posvetiti njoj. Naslov već imam, Nena-dova ideja. Zvaće se - „Došla je tiho i postala legenda”.

- Novembar je počeo krivičnom prijavom protiv direktora Pravosudne akademije. Prosto, nije se moglo drugačije. Prethodno smo govorili o problemima u novinama i ukazivali na nezakonitosti. Mislili smo da je to dovoljno. Međutim, to nikada nije dovoljno. Ne vredi verovatno ni krivična prijava, obzirom da dok ovo pišem, čeka me u pošti dopis od tužilaštva, što može da znači samo odbačaj. Mnogo im je i trebalo. Međutim, imamo iskustva prethodnog odbačaja. Naučili smo ponešto.

Novembar je rešio i pitanje pobednika na konkursu za popunu sudijskih mesta u Prvom osnovnom sudu u Beogradu. Previše konkursa je još u toku, ali nije loša prilika da se osvrnemo na rezultat u ovoj godini. Nakon odluke Ustavnog suda Srbije, Visoki savet sudstva i Državno veće tužilaca kao da su u potpunosti promenili kriterijume. Na gotovo osamdeset upražnjenih mesta u sudovima i tužilaštvima širom Srbije izabrani su primarno sudijski i tužilački pomoćnici. Potpuna dominacija. Nekolicina izabranih polaznika početne obuke Pravosudne akademije na konkursima gde su takođe bili ubedljiva manjina u odnosu na broj izabranih pomoćnika ne utiču bitno na suštinu, mada USTP prati razvoj situacije i stanje na teretnu. Suština je da se situacija iz 2013. godine okrenula iz korena. Dobar primer je Beograd. U Beogradu su na konkursu 2013. godine izabrana samo dva sudijska pomoćnika i to samo u nedostatku dovoljnog broja polaznika akademije, a tokom ove godine su izabrana samo dva polaznika akademije iako je bilo dovoljno polaznika da sami popune sva upražnjena mesta. Da li je to trenutni trend, još je rano da ocenimo. Međutim, iz ove perspektive, godina je bila izuzetno uspešna za sudijske i tužilačke pomoćnike i time moramo da budemo zadovoljni. Drugo je pitanje da li sve naše kolege shvataju zbog čega je ova godina toliko drugačija u odnosu na prethodnu i koliko je ljudi radilo svaki dan da bi se nešto promenilo u našu korist. Ovaj članak bi između ostalog trebalo i da otvori oči onima koji su čvrsto odlučili da se večito neko drugi bori umesto njih. Integritet, sećate se?

- Stupili smo u kontakt sa udruženjem naših kolega iz Bosne i Hercegovine. Pozvaćemo i udruženje kolega iz Hrvatske i Crne Gore. Na pomolu je regionalna saradnja. To je novi iskorak za 2015. godinu. Ako uspemo da je ostvarimo, a ne vidim razloge da ne uspemo u toj nameri, garantujem Vam da će se drugačije razgovarati sa nama.
- Decembar je vreme da se svode računi i pripremaju akcije za januar. Kada se okrenem iza sebe, bila je ovo sjajna godina.
- Prijavljujemo se u Nacionalni konvent. Konvent će pratiti tok pregovora naše zemlje sa EU u pojedinač-

nim poglavljima i ukazivati na probleme u tim oblastima, istovremeno nudeći rešenja. Mi imao nameru da se bavimo pravosuđem. Imamo šta da kažemo i pokažemo. Uglavnom ono što drugi ne mogu ili neće.

- Ni u ovoj godini nije lako bilo biti sudijski ili tužilački pomoćnik, da se odmah razumemo. Voleo bih da je bilo drugačije, ali nije. Međutim, bilo je mnogo više ponosa u tome. Neke stvari koje smo zajedno ostvarili u ovoj godini nikada ranije nisu viđene. Nisu ni sanjane. Trebalo je znanja, hrabrosti i integriteta, ali smo zaslužili da tvrdimo da nam je u profesionalnom smislu bolje nego u 2013. godini. Dobijena je izuzetna bitka pred Ustavnim sudom, posle koje mnogo toga više neće biti isto. Pokrenuti su procesi koji se sada ne mogu zaustaviti i koji će sigurno rezultovati poboljšanjem našeg sveukupnog položaja. Pitanja pravilnika, odnosno nedostataka istih je pokrenuto i radne grupe napreduju, pažljivo posmatrane od strane predstavnika evropskih i međunarodnih organizacija. Konačno, svi su čuli za sudijske i tužilačke pomoćnike i više nema govora o tome da nas slučajno „zaborave“ u projekciji daljeg funkcionisanja i razvoja pravosuđa. Danas svi znaju da nas ima preko 2000 i da bi bez nas sve stalo, to nosi posebnu težinu. Danas svi znaju da pomoćnici imaju Udruženje. Danas svi znaju da to Udruženje ne preza ni od čega da bi zaštitilo prava sudijskih i tužilačkih pomoćnika. Jedino, što ne možemo da budemo uvek svuda i na svakom mestu. Ali ste zato Vi tu, da nam pomognete da budemo prisutni u Vašem sudu ili tužilaštvu.
- Koliko će uvažavati činjenice i argumente kojima raspolažemo, zavisi pre svega, od naše snage i sloge. Važno je šta govorimo, ali i u ime koliko ljudi govorimo. Mogli smo svi kolektivno da se nerviramo i psujemo u sebi, sedeći u svojim kabinetima ili ko već gde sedi, ob-

zirom da je pretenciozno reći da svako od nas ima kabinet. Mi smo odlučili umesto toga da nešto uradimo i ponosni smo na to. Šta više, bili smo jako dobri. Ako realno sagledate situaciju, priznaćete sebi da nikad niste očekivali da možemo da uradimo ono što smo uradili tokom ove godine. Ne sumnjajte da možemo još mnogo više toga da učinimo. Zajedno.

Na kraju, ostaje mi samo da se zahvalim. Kolegama, članovima, simpatizerima i onima koji se prave da to jesu. Svi oni su nam dali snage da ovu godinu izguramo na nogama. Hvala sekretaru, ona se ne predaje i bez nje je potop. Hvala svima koji su izdvojili vremena da saslušaju, pomognu i urade nešto za sebe i druge, znajući da time žrtvuju vreme za porodicu, prijatelje, hobije, kafane, muškarce i žene. Hvala Delegaciji EU i misiji OEBS-a u Srbiji, kao i predstavnicima konzularno - diplomatskih predstavništava zato što su imali vremena, sluha i razumevanja za nas. Hvala dragim kolegama i predstavnicima drugih strukovnih udruženja na savetima, podršci i pomoći. Posebno i sasvim lično hvala gospođici Ivanović. Ona možda nije pomoćnik, ali se borila kao da jeste, uporno insistirajući da ima belog tamo gde sam video samo crno. Na kraju sam joj i poverovao, ipak je samoobmana vrhunac svih obmana. Znate, kad čovek obmane sam sebe, to je zaista majstorstvo. Naročito hvala prijateljima i kolegama koji su trpeli, pokrivali i pomogli mi da nadoknadim moje učestale izostanke sa posla. Neki od njih nisu naši članovi, a jedna od njih, blago rečeno, nije čak ni simpatizer, ali bez njihove pomoći ne bih mogao da se posvetim udruženju na način na koji jesam. Primitićete da se nisam zahvalio meni privatno najbližim licima. Posle svega što sam im priredio ove godine, što sasvim sam, što uz obilatu pomoć USTP, njima „hvala“ ne mogu da prevučem preko usana. Prosto nije dovoljno.

* Ukazujem i da pojedini pogledi izneti u članku održavaju moj lični stav kao autora.

DRUGA REDOVNA SKUPŠTINA UDRUŽENJA SUDIJSKIH I TUŽILAČKIH POMOĆNIKA SRBIJE

Marko Milutinović
Viši sud u Beogradu

Vera, upornost, ispravnost, sloga!!!

Ove reči bi možda mogle da opišu sadržaj i atmosferu kojom je protekla Druga redovna Skupština Udruženja sudijskih i tužilačkih pomoćnika Srbije, koji su, po skromnom mišljenju autora ovog teksta, za relativno kratko vreme uspeali svoje probleme ali i, uopšte, svoje postojanje, da nametnu kao teme u stručnoj javnosti. Ali što je možda u ovom trenutku i bitnije, da se nametnu i nosiocima funkcija u sudskoj i tužilačkoj upravi u Srbiji i izvršnoj vlasti kao nezaobilazni faktor u procesu reorganizacije pravosuđa Srbije. Naravno da to nije došlo samo od sebe, već je čitav niz problema, kršenja osnovnih ljudskih i Ustavom zajemčenih prava, doveo do organizovanja i delovanja ovih državnih službenika po sudovima i tužilaštvima Srbije koji u najmanju ruku skromno, iza zavese i nenametljivo, doprinose funkcionisanju sudske vlasti i tužilaštva u našoj zemlji, a pri tome pripremajući se da jednog dana postanu i nosioci sudijske i javnotužilačke funkcije.

U punoj sali „Sava centra” prisutnim skupštinarima Udruženja podršku u daljem radu i na dosadašnjoj saradnji krajnje iskreno su pružili svojim govorima u svečanom delu predstavnici nama najsirodnijih strukovnih udruženja i to predsednik Udruženja tužilaca Srbije Goran Ilić, predsednik UO Društva sudija Srbije Konstantin Mitić Vranjkić, predstavnik Advokatske komore Srbije Jugoslav Tintor, predsednik Sindikata pravosuđa Srbije Slađanka Milošević, dok je svojim prisustvom predstavnik OEBS-a Ivana Ramadanović potvrdila saradnju i ugled koji USTP ima među najznačajnijim međunarodnim organizacijama. U takvoj svečanoj atmosferi i pozdravnim govorima članovi Udruženja su mogli da uvide koliko je dosadašnje rukovodstvo Udruženja poštovano od strane drugih domaćih strukovnih činilaca ali i od međunarodnih faktora.

Skupština USTP je konstatovala ostavku dosadašnjeg predsednika USTP Nenada Stefanovića koji je istu podneo s obzirom na izbor i stupanje na dužnost zamenika

javnog tužioca Trećeg OJT u Beogradu i koji je prilikom usmenog obrazlaganja iste podvukao najbitnije teze koje su obeležile dosadašnji rad Udruženja a pre svega učešće predstavnika USTP u aktivnostima povodom zaštite prava sudijskih i tužilačkih pomoćnika Srbije i njihovog ravnopravnog odnosa i tretmana po pitanjima i osposobljavanja i izbora na sudijsku i tužilačku dužnost. Skupština USTP je osetila da iskaže zahvalnost dosadašnjem predsedniku Nenadu Stefanoviću i dosadašnjem potpredsedniku Nikoli Panteliću, koji su zbog izbora na funkcije zamenika javnog tužioca, sasvim moralno i razumljivo, podneli ostavke na svoje funkcije u udruženju ali koji nisu napustili svoje doskorašnje kolege pomoćnike iz sudova i tužilaštava i koji će i u daljem radu Udruženja nastaviti rad kao kooptirani članovi UO USTP. Naravno da smo svi svesni koliko nam je takva pomoć i podrška Nenada i Nikole potrebna. Pretenziono bi bilo kada bi sve aktivnosti koje su predstavnici USTP sproveli u poslednjih godinu dana autor ovog teksta navodio ali je dovoljno reći da i među vrlo često jako kritički, slobodno bih rekao sa pravom, nastrojenim članovima USTP nije bilo nikakvog sporenja o najbitnijim detaljima izveštajima o radu Udruženja koji je jednoglasno usvojen ako i potonji predlog plana rada USTP za naredni period.

Najbitniji momenat Druge redovne Skupštine USTP jeste sasvim sigurno jednoglasni izbor novog predsednika USTP, dosadašnjeg potpredsednika, Lazara Lazovića na predlog UO USTP. Skupštinari USTP su jednodušno i iskreno podržali, po sopstvenom mišljenju, najvrednijeg i najupornijeg svog člana za prvog među sobom koji sa iskustvom koje je prethodnom periodu stekao kao potpredsednik udruženja i neupitnim stručnim znanjem koje poseduje će biti verodostojni predstavnik sudijskih i tužilačkih pomoćnika Srbije na svim mestima relevantnim za raspravljanje statusa i položaja ove nezasluženo skrajnute profesije od izuzetnog značaja u pravosuđu Srbije. Znajući šta sve u bliskoj budućnosti očekuje sudijske i tužilačke pomoćnike, Lazaru treba da poželimo puno uspeha u radu i da mu svi kao jedan, i to ako ni zbog čega drugog onda zbog nas samih, pružimo svaku vrstu podrške.

Treba svakako zaključiti da je neophodno pojačati borbu za zaštitu prava sudijskih i tužilačkih pomoćnika u Srbiji i to ne samo zbog toga što je iskustvo koje ovi vredni ljudi imaju i koje dele sa svojim principalima u svakodnevnom radu već i zbog toga što ako se neke stvari u odnosu države prema pitanju statusa ovog esnafa ne promeni postoji objektivna opasnost da velik broj najkvalitetnijih potencijalnih sudija i tužilaca pođe profesionalno izvan pravosuđa. Da li to treba Srbiji? Pitanje možda nije samo retoričko! Nada još postoji.

GODIŠNJI PROGRAM RADA UDRUŽENJA ZA 2015. GODINU

*Predrag Milovanović,
Viši tužilački pomoćnik,
Treće OJT Beograd*

Program rada počiva na idejama unapređenja organizacione strukture Udruženja i omasovljenju članstva koje će osnažiti Udruženje, te doprineti ostvarivanju njegovih ciljeva, kao i izgradnji većeg stepena finansijske stabilnosti Udruženja. Upravni odbor je predložio na drugoj redovnoj skupštini našeg udruženja da se napred navedeno ostvari sledećim aktivnostima:

- proširenjem članske mreže kroz kontinuiranu promociju USTP u okviru nove mreže sudova i tužilaštava, u kojoj će u većoj meri učestvovati centri koji imaju svoje predstavnike u UO USTP
- jačanje stručnih timova USTP
- inoviranje promotivnog materijala USTP koji će biti promovisani članovima, uz predstavljanje slogana Udruženja - **Budućnost pravosuđa**
- izrada članskih karti članovima Udruženja, u skladu sa finansijskim mogućnostima
- kreiranjem foruma USTP na postojećem sajtu, u okviru kojeg će članovi, ali i drugi posetioci moći da se uključe u diskusiju u vezi tema koje okupiraju stručnu javnost
- animiranje članstva kroz organizaciju stručnih seminara, savetovanja i izdavanjem časopisa Udruženja
- **Rad na daljem pozicioniranju USTP - a u javnom životu, stručnoj javnosti i među građanima kroz:**
- javno zagovaranje rešavanja gorućih pitanja struke u javnosti
- potenciranje projektne aktivnosti i uključivanje što većeg broja zainteresovanih članova u izradu projekata koji bi doprineli jačanju Udruženja u javnom životu, posebno civilnom sektoru, gde bi istovremeno sa njihovom realizacijom Udruženje dobilo na humanoj afirmaciji
- uspostavljanje kontakata Udruženja sa nadležnim ministarstvima kako bi iste direktno upoznali sa proble-

mima koji opterećuju sudijske i tužilačke pomoćnike, sa pozivom na saradnju u njihovom rešavanju i predlaganjem načina za njihovo prevazilaženje

- organizovanje panel diskusija, okruglih stolova, skupova, predavanja, seminara, sa strukovnim Udruženjima koji bi se ticali problema u pravosuđu, perspektivama sudijskih i tužilačkih pomoćnika u kontekstu postojeće reforme pravosuđa i usvojene Nacionalne strategije razvoja pravosuđa
- nastaviti sa učešćem članova udruženja koji su uključeni u rad radnih tela obrazovanih od strane Ministarstva pravde koja se bave izradom nacрта predloga podzakonskih akata i izrade smernica za izmenu i dopunu postojećih zakona u oblasti pravosuđa, kako bi se čuo glas Udruženja i isticati adekvatna rešenja u interesu sudijskih i tužilačkih pomoćnika
- nastavak saradnje sa Odborom za pravosuđe, državnu upravu i lokalnu samoupravu, Odborom za rad i socijalna pitanja i Odborom za ustavna pitanja i zakonodavstvo Narodne skupštine RS
- nastavak kontaktiranja i saradnje sa svim upravama sudova i javnih tužilaštava na teritoriji RS
- stupanje u kontakt sa organizacijama koje se bave zaštitom interesa sudijskih i tužilačkih pomoćnika u regionu
- nastavak saradnje sa strukovnim udruženjima u zemlji i inostranstvu
- nastavak saradnje sa Ombudsmanom, Poverenikom za informacije od javnog značaja i Agencijom za borbu protiv korupcije
- nastavak saradnje sa visokoškolskim ustanovama, obzirom da nam je profesura u minulom periodu svakako doprinela svojim savetima našoj borbi za zaštitu prava sudijskih i tužilačkih pomoćnika
- nastavak i produblivanje saradnje sa međunarodnim organizacijama i diplomatskim predstavništvima
- nastavak saradnje sa nevladinim organizacijama
- nastavak saradnje sa Advokatskim komorama
- nastavak konstruktivne borbe za izmenu Zakona o Pravosudnoj akademiji, čije predloge smo već dostavili relevantnim državnim ustanovama, međunarodnim organizacijama, kao i samoj akademiji, u pogledu čega tražimo poboljšanje položaja sudijskih i tužilačkih pomoćnika u smislu njihove obuke, stručnog usavršavanja i permanentnog edukovanja
- nastavak saradnje sa organizacijama koje uređuju baze pravnih propisa

- nastavak saradnje sa Sindikatom pravosuđa sa kojim je uspostavljen kontakt u prethodnom periodu i sa kojim imamo odličnu saradnju
- uspostavljanje kontakta i saradnje sa Nacionalnom službom za zapošljavanje u okviru ostvarenja cilja udruženja koji se tiče rešavanja statusa volontera u sudovima i tužilaštvima
- kontakt i komunikacija sa javnošću kroz saradnju sa elektronskim i štampanim medijima
- konkretizacija rada na pokretanju glasila Udruženja koji bi trebalo da počne da izlazi, obzirom da već postoji razumevanje o potrebi i značaju takvog glasila, koje bi nesumnjivo privuklo nove članove i doprinelo razvoju kritičkog mišljenja u stručnoj javnosti, kroz

- komentarisanje pravnih i društvenih problema sa kojima se susrećemo, u kontekstu promocije ideja Udruženja u svakodnevnom životu
- raditi na angažovanju osobe koja bi volonterski ili uz skromni honorar radila u kancelariji Udruženja i profesionalno se posvetila realizaciji ciljeva Udruženja, sa posebnim akcentom na razvoj projektne aktivnosti, radi dodatne promocije i ciljeva Udruženja i jačanja prihoda Udruženja, radi daljeg finansiranja aktivnosti Udruženja i unapređenja položaja sudijskih i tužilačkih pomoćnika.

Predsednik UO

Predrag Milovanović

Poštovani,

prva dva čitaoca koji 2. marta 2015. godine budu poslali svoje lične podatke na mejl utopijabg@gmail.com, dobiće na poklon po primerak knjige "Kijevska Rusija" Georgija Vernadskog i "Knez Miloš u pričama" Milana Milićevića, od izdavačke kuće "Utopija".

Budite na pravnoj strani

Pravna i ekonomska izdanja za uspešno i zakonito poslovanje

Početna

O nama

Izdanja

Savetovanja

Edukacija

Korisnički kutak

Tehnička podrška

Kontakt

Besplatno

- Besplatni propisi
- Besplatni obrasci
- Aktuelni statistički podaci
- Javne nabavke
- Paragraf sertifikat
- Kalendar poreskih obaveza
- Državni i ostali praznici - neradni dani
- Registar službenih glasila

Pravna baza Paragraf Lex ONLINE

Pristup

Pristup za pretplatnike

Pravna baza Paragraf Lex DEMO

✓ Besplatni propisi RS, APV, gradova i opština

Paragraf - korak ispred svih!

PRIRUČNICI*

KOMENTARI PROPISA

* 100 dinara od prodaje svakog priručnika namenjeno je u humanitarne svrhe

SAVETOVANJA

Jednodnevna savetovanja
Višednevna savetovanja

ŠTAMPANI ČASOPISI

Pravni instruktor
Poresko-računovodstveni instruktor
Budžetski instruktor
Carinski instruktor

Poslednji brojevi časopisa

- ↑ **BESPLATNI PROPISI (REPUBLIKE SRBIJE, GRADOVA I OPŠTINA)**
- ↑ **REGISTAR SLUŽBENIH GLASILA**
- ↑ **PRAVNO-EKONOMSKE VESTI U DNEVNOM REŽIMU**
- ↑ **LINK KA PARAGRAF LEX DEMO VERZIJI**
- ↑ **LINK KA PARAGRAF LEX ONLINE VERZIJI**
- ↑ **LINK KA PARAGRAF LEX ANDROID VERZIJI - SVI PROPISI U DŽEPU**
- ↑ **OBRASCI - ELEKTRONSKI POPUNJIVI I PO RUBRIKAMA SISTEMATIZOVANI U PDF FORMATU**
- ↑ **KALENDAR NERADNIH DANA (DRŽAVNI I OSTALI PRAZNICI)**
- ↑ **KALENDAR PORESKIH OBAVEZA**
- ↑ **AŽURNI STATISTIČKI PODACI**

**PRIJAVITE SE NA MAILING LISTU NA NAŠEM VEB SAJTU
I BUDITE OBAVEŠTENI O NOVIM SAVETOVANJIMA, PRIRUČNICIMA
I DRUGIM AKTIVNOSTIMA **KOMPANIJE PARAGRAF.****

SAVETOVANJA

- ↑ **Jednodnevna** - kompanija Paragraf organizuje stručna savetovanja na temu najaktuelnijih novodonetih ili izmenjenih propisa.
- ↑ **Višednevna** - dva puta godišnje, u maju i septembru mesecu, organizujemo stručna savetovanja za privatni i javni sektor.

RAZGOVARALI SMO SA...

Bratislav Milovanović, generalni direktor kompanije Paragraf

*Bratislav Milovanović,
generalni direktor
kompanije Paragraf*

• **USTP: Kakvi su utisci direktora izdavačke kuće Paragraf povodom izlaska iz štampe prvog broja Biltena Udruženja sudijskih i tužilačkih pomoćnika Srbije?**

Pre svega, želeo bih da se zahvalim Udruženju sudijskih i tužilačkih pomoćnika (USTP) i svim njegovim članovima i da im čestitam na istrajnosti i uloženom trudu. Danas, sa ponosom, možemo da predstavimo prvi broj Biltena USTP u čijoj izradi je Paragraf učestvovao u svojstvu izdavača. Nadamo se da ćemo i u budućnosti nastaviti odličnu saradnju koju imamo sa Udruženjem i da će biti još plodova te saradnje kao što je ovaj.

• **USTP: Možete li nam reći nešto o kompaniji Paragraf?**

Kompanija Paragraf svojim klijentima obezbeđuje, brz, siguran, tačan i ažuran pristup informacijama bitnim za uspešno i zakonito poslovanje u Republici Srbiji - sve u vezi sa primenom prava Republike Srbije. Paragraf je osnovan 1995. godine i od tada konstantno povećavamo broj zaposlenih, ulažemo značajna sredstva u razvojne projekte i unapređujemo se. Zbog toga u svojoj delatnosti predstavljamo lidera u pouzdanom, stručnom i pravovremenom informisanju o propisima i upućivanju na njihovu primenu u praksi.

• **USTP: Po čemu je Paragraf poznat? Šta predstavlja osnovni proizvod/izdanje Paragrafa?**

Naš osnovni proizvod je elektronska pravna baza Paragraf Lex. Paragraf Lex je baza podataka iz pravne, ekonomske, finansijske, računovodstvene, poreske, spoljnotrgovinske i drugih oblasti, bitnih za svakodnevni rad svih poslovnih subjekata. Postoji veliki broj

tematski (relacijski) povezanih dokumenata neophodnih za zakonito poslovanje, kako u pravnoj, tako i u finansijskoj sferi, a i svim drugim sferama rada i poslovanja. Paragraf Lex sadrži propise svih nivoa, kao i prevode pojedinih propisa na engleski i mađarski jezik, službena mišljenja, domaću i stranu sudsku praksu, modele (forme): za izradu ugovora, pokretanje i vođenje sudskih i drugih postupaka, osnivanje, statusne promene, promene pravne forme i reorganizaciju, izradu opštih i pojedinačnih akata, dokumente Evropskog zakonodavstva i drugih stranih prava, obrasce, carinsku tarifu i kalkulatore. Pored elektronske baze Paragraf može da se pohvali i sa devet stručnih časopisa, priručnicima - komentarima zakona i brojnim savetovanjima. Svake godine održimo dva višednevna savetovanja, najčešće u Vrnjačkoj Banji i na Paličkom jezeru i više jednodnevnih savetovanja, koje održavamo kada se ukaže potreba za tumačenjem novodonetih propisa, kako bi se posetioci savetovanja pripremili za njihovu adekvatnu primenu.

• **USTP: Koje oblasti pratite kroz časopise i priručnike?**

Časopis za pravnu teoriju i praksu - PRAVNI INSTRUKTOR je zasnovan na pravovremenom komentarisanoj novodonetih propisa, najavljivanju predstojećih zakonodavnih aktivnosti, kao i na prepoznavanju aktuelnih problema u praksi i definisanju pravnih stavova. Kroz časopis pretplatnik se upoznaje sa aktuelnostima pravničke struke i dobija sve potrebne instrukcije za svakodnevni rad, a namenjen je advokatima, sudijama, pravnicima u privredi i vanprivredi. Odabir tema se vrši u skladu sa potrebama pretplatnika, a na osnovu pitanja i nedoumica koje se javljaju u praksi, a odgovori na pitanja i u stručni komentari se objavljuju u časopisu, i na taj način se obezbeđuje informacija ključna za blagovremeno i zakonito postupanje.

PORESKO-RAČUNOVODSTVENI INSTRUKTOR je časopis namenjen svima koji se bave finansijskim, računovodstvom, revizijom, poreskim i finansijskim savetovanjem, privrednim pravom, menadžmentom kao i onima kojima je za donošenje bilo kakve poslovne odluke (na koji način proknjižiti određenu promenu, na koji način sprovesti određenu poslovnu transakciju, da li uložiti sredstva u određeni poslovni projekat itd.) neophodno da sagledaju poreski i računovodstveni tretman.

BUDŽETSKI INSTRUKTOR - časopis za budžetsko pravo i računovodstvo, tematski opredeljen i posvećen poslovanju ustanova u sistemu obrazovanja i to: osnovnim i sred-

njim školama, predškolskim ustanovama i visokoškolskim ustanovama. Namenjen je svima čije se poslovanje finansira iz sredstava budžeta RS, autonomne pokrajine i lokalne vlasti, kao i iz sredstava organizacija za obavezno socijalno osiguranje. Posebna rubrika u časopisu posvećena je primeni propisa kojima se uređuje obavljanje delatnosti direktnih i indirektnih korisnika sredstava budžeta i to: državne uprave, lokalne samouprave, obrazovanja, kulture, nauke, socijalne zaštite, zdravstvene zaštite i javnih preduzeća.

CARINSKI INSTRUKTOR - časopis za carine, devizno i spoljnotrgovinsko poslovanje, propise i objašnjenja Uprave carina. Namenjen je direktnim i posrednim učesnicima u spoljnotrgovinskim poslovima (međunarodni promet robe, usluga i intelektualne svojine, strano investiranje i dr) koji su, između ostalog, specifični po tome što se zaključuju između pravnih lica sa sedištem u različitim zemljama. Navedene časopise izdajemo u elektronskom i štampanom obliku. S obzirom na to da se ažuriranje elektronske verzije časopisa sprovodi na dnevnom nivou (svakog radnog dana) pretplatniku je zagarantovana blagovremena informacija kako o samom stupanju na snagu određenog propisa tako i o objavljivanju stručnog komentara ili pitanja i odgovora u vezi sa tim propisom. Sledeće časopise izdajemo, bar za sada, samo u elektronskoj formi:

INSPEKTOR - časopis koji obrađuje temu nadzora nad poslovanjem i primenom propisa preduzetnika od strane inspektorata. Namenjen je preduzetnicima, knjigovodstvenim agencijama, kao i svim ostalim subjektima koji se brinu o tome da preduzetnici posluju zakonito. Postoji plan da se pred čitaocima uskoro pojavi i u štampanom obliku.

Zatim, **USTAVNO-SUDSKI INSTRUKTOR** - časopis koji prati aktuelnu ustavno-sudsku praksu i rad Ustavnog suda. Pored sveobuhvatnog prikaza odluka Ustavnog suda i podnetih inicijativa, podjednak značaj imaju i autorski tekstovi kojima nastojimo da pružimo dodatna pojašnjenja i tumačenja značajnih i kompleksnih odluka Ustavnog suda.

INSTRUKTOR ZA FINANSIJSKO TRŽIŠTE je časopis namenjen učesnicima na finansijskom tržištu - berzi, emitentima hartija od vrednosti, investitorima - kupcima hartija od vrednosti (pravna ili fizička lica) i institucionalnim investitorima - pravna lica čija je osnovna delatnost finansiranje investicija (npr. investicione banke, fondovi, brokersko-dilerska društva, društva za osiguranje i slično).

PARAGRAF e-PRESS je časopis koncipiran tako da subjektima koji ga koriste pomogne u svakodnevnom radu, da na jednostavan, sistematičan i najbrži način budu upoznati sa celovitom pravnom regulativom. Kroz veoma aktuelne oblasti, kao što su: standardizacija, zaštita i unapređenje životne sredine (ekološka politika), namera je da se u skladu sa potrebama naših pretplatnika obuhvate sve oblasti od značaja za zakonito poslovanje privrednih subjekata.

PARAGRAF INFO su dnevne novine u kojima se objavljuju najnovije pravne i ekonomske vesti. Svakodnevno

pratimo rad državnih organa i institucija, kao i dešavanja u oblasti prava i ekonomije kako u zemlji, tako i u regionu i na teritoriji Evropske unije i omogućavamo pretplatnicima da na brz i jednostavan način dođu do aktuelne informacije. Kada je reč o priručnicima i komentarima zakona trudimo se da čitaocima ponudimo što više informacija o primeni novih propisa, a sa ciljem da im omogućimo donošenje pravilnih i zakonitih odluka u poslovanju kroz pravilnu primenu propisa. Trudimo se da predstavimo implikacije promjenjenih normi i da ponudimo praktična rešenja. Takođe, Paragraf izdaje u štampanom obliku i prečišćene tekstove odabranih zakona.

• **USTP: Zašto ste se opredelili da učestvujete u izradi Biltena USTP?**

Mi, u Paragrafu, smatramo da doprinos Udruženja u ostvarivanju ciljeva u oblasti vladavine prava i unapređenju položaja pravosudnih profesija prevazilazi lične interese njegovih članova, i interese Udruženja kao takvog, već da će se odraziti i na budućnost sveukupne pravosudne profesije u Republici Srbiji. Zbog toga želimo da podržimo rad Udruženja učestvovanjem u izdavanju ove periodične štampane publikacije koja će biti od velikog značaja kako za same sudijske i tužilačke pomoćnike, tako i za sve zaposlene u pravosuđu, advokate, pripravnike, ali i pravnike svih usmerenja.

• **USTP: Šta očekujete od Biltena USTP?**

Paragraf, iako često doživljavan kao državna institucija, je zapravo privredno društvo u privatnom vlasništvu, koje ovim izdanjem želi da pruži svoj doprinos unapređenju vladavine prava u Republici Srbiji, ali i da kroz ovaj i njemu slične poduhvate, potpomogne one članove pravničke profesije kojima je podrška potrebna. Tokom prethodnih 15 godina, preduzeli smo niz akcija sa tim, ili sličnim, ciljem, a i nadalje ćemo nastaviti sa neprofitnim aktivnostima koje mogu doneti dobrobit pravničkoj struci i celokupnom društvu.

• **USTP: Koji su vam planovi u 2015. godini?**

U 2015. godini pored svih započetih projekta na teritoriji Republike Srbije, Paragraf širi svoje poslovanje i na teritoriju Crne Gore i Republike Srpske. Pravna baza Paragraf Lex MNE je već operativna i dostupna besplatno u online verziji svim zainteresovani korisnicima na adresi www.lexonline.paragraf.me. Ova baze će po ugledu na bazu Republike Srbije, pratiti zakonodavstvo Crne Gore sa svim dodatnim sadržajima kao što su sudske odluke, službena mišljenja i sl. Tokom godine krenuće sa radom i baza Propisa Republike Srpske. Pored ostalih planiranih aktivnosti, ovom prilikom, želim da premijerno najavim i novo višednevno savetovanje u 2015. godini na Zlatiboru, koje će biti namenjeno pravnicima svih profila. Savetovanje će trajati četiri dana i okupiće velik broj stručnjaka iz raznih oblasti prava. Ovim putem pozivam i sve članove vašeg udruženja da prisustvuju savetovanju i da zajedno doprinesmo razvoju i afirmaciji pravne struke. Vidimo se na Zlatiboru. Svim članovima Udruženja kompanija Paragraf želi puno uspeha u stručnom profesionalnom angažovanju.

RAZGOVARALI SMO SA...

dr. Goran Ilić, zamenik RJT i Predsednik Udruženja tužilaca Srbije

priređio
Ivan Duzlevski
viši tužilački pomoćnik

U tekstu „Novi ZKP - jedan korak napred, dva unazad” koji ste zajedno sa prof. Škulićem napisali o Zakoniku o krivičnom postupku iz 2012. godine izneli ste kritiku sadašnje organizacije tužilaštava, koja je po vama gotovo vojnog tipa, sa preteranom i suviše strogom hijerarhijom. Tako danas imamo apsurdnu situaciju koju vi duhovito opisujete rečima „tužilaštvo sovjetsko - postupak američki”, sa zadržanom starom organizacijom javnog tužilaštva, a novim krivično-procesnim sistemom.

U Srbiji sve podleže promeni osim javnog tužilaštva. Od nastanka institucije javnog tužioca u optičaju je ideja da javni tužilac bude zastupnik vlasti, ne zastupnik pravde. To pogrešno razumevanje uloge javnog tužioca u našem pravosudnom sistemu najbolje objašnjava Dragoljub Jovanović. Govoreći o javnom tužiocu na Prvom redovnom zasjedanju Saveznog veća i Veća naroda daleke 1945. godine opozicioni poslanik Dragoljub Jovanović reče za sebe da je javni tužilac „i političar i privrednik, i književnik i umetnik, i lekar i veterinar. On sve zna, on razume sve, sve može i hoće... On je u mestima velikim i malim, naročito malim, strah i trepet.” Odavno tužilac ne vrši opšti nadzor književnosti, veterine, nije on više „svemoćni organ” kao neposredno nakon Drugog svetskog rata. Nije javni tužilac „ni strah ni trepet”, već državni organ koji primenjuje zakon i goni učiniocima krivičnih dela. Međutim, sve te promene nisu bile praćene promenama načina organizovanja tužilaštva, koje kao da je zarobljeno u nekoj vremenskoj kapsuli. Svako me ko je na vlasti jasno je da kruta organizacija tužilaštva omogućava kontrolu tužilaštva pritiskom na jedno dugme, odnosno uticajem na vrh tužilaštva. Možda su pregovori u procesu pridruživanja EU i sveopšta modernizacija Srbije koju najavljuju najodgovorniji politički ljudi u Srbiji prava prilika da se i tužilaštvo modernizuje i izbavi iz te vremenske kapsule u kojoj je, eto, skoro sedam decenija.

Posle 2 godine primene novog ZKP-a, šta je srpskom pravosuđu donela tzv. „tužilačka istraga”?

To je dobra ideja. Međutim, u praksi ta ideja nije dala očekivane rezultate. Više je razloga za slab „start” tužilačke istrage. Osnovni razlog leži u činjenici da su na tužilaštva, novim ZKP-om, preneti brojna ovlašćenja, a da, u isti mah, nisu obezbeđeni resursi da se sprovedu tužilačka istraga i primenjuju nova procesna ovlašćenja. Drugi, leži u odnosu između javnog tužioca i policije. Novim Zakonikom odnos policije i javnog tužilaštva, nije precizno određen tako da javnotužilačka istraga u praksi postaje policijska istraga sa dominantnom ulogom policije, što u dobroj meri obesmišljava postupanje javnog tužioca i koncept tužilačke istrage. Pri tom, posebno bi trebalo imati u vidu probleme koji nastaju iz ustavne pozicije javnog tužilaštva i mogućnosti da izvršna vlast utiče na tok istrage. Jedini način za prevazilaženje problema u odnosu policije i tužilaštva jeste promena organizacije kriminalističke policije i to tako što bi kriminalističkoj policiji u pravom smislu bio nadređen javni tužilac ili tako što bi pojedini delovi policije bili organizaciono pripojeni javnom tužilaštvu. U zemljama sa tužilačkim konceptom istrage odnos javnog tužioca i policije je uređen na potpuno drugačiji način.. U Hrvatskoj, recimo, istražitelji su lica koja su na osnovu propisa ovlašćena da sprovedu dokaze i druge radnje. Istražitelji, po pravilu, radnje preduzimaju po nalogu javnog tužioca. Veoma je ograničena mogućnost da radnje preduzimaju samoinicijativno. Prema Zakonu Republike Hrvatske godišnju listu istražitelja sastavlja okružni javni tužilac za područje na kome ostvaruje nadležnost. U Francuskoj kriminalističko istraživanje krivičnih dela, preduzimanje dokaznih radnji i otkrivanje učinilaca krivičnih dela obavlja pravosudna policija pod rukovodstvom javnog tužioca.

USTP postoji nepune dve godine. Kako vidite dosadašnji rad udruženja, koliko je ono doprinelo poboljšanju položaja sudijskih i tužilačkih pomoćnika i u kom pravcu vidite njegovo delovanje u budućnosti?

USTP je postiglo osnovne strateške ciljeve koje je postavilo pred sebe. Identifikovan je problem statusa sudijskih i tužilačkih pomoćnika, na inicijativu vašeg Udruženja proglašene su neustavnim odredbe pravosudnih zakona koje su predviđale da Pravosudna akademija, praktično, bude jedini način ulaska u sudijsku odnosno tužilačku profesiju. To je odlična vest. Međutim, kao i uvek u životu uz jednu dobru vest ide i neka koja nije tako dobra. Naime, potpuni uspeh u realizaciji glavnih ciljeva otvorio je pitanje smisla daljeg strukovnog udruživanja sudijskih i

tužilačkih pomoćnika. Na Godišnjoj skupštini USTP-a, kao posledica tog i takvog „uspeha“ primetna je bila neka vrsta zamora i nezainteresovanosti. To je ta loša vest. Mislim da strukovno povezivanje pravosudnih pomoćnika ima puni smisao. Tačno je da je identifikovan problem statusa sudijskih i tužilačkih pomoćnika, ali taj problem nije rešen. Nisu razrešene ni brojne druge dileme u pogledu uloge pomoćnika u krivičnom i drugim vrstama postupaka. Sve to opravdava puno dalje strukovno angažovanje tužilačkih i sudijskih pomoćnika u USTP.

Koju ocenu bi dali uspostavljenj saradnji UT i USTP?

Saradnja je odlična.

Vi ste i Predsednik UT. Možemo li da čujemo o trenutnim aktivnostima udruženja?

Zatražili smo održavanje posebne sednice Komisija za sprovođenje Nacionalne strategije za reformu pravosuđa na kojoj će se raspravljati o problemima u primeni novog ZKP-a i to problemima prevashodno iz ugla javnog tužilaštva. Udruženje tužilaca je za tu sednicu pripremlilo dokument koji sadrži popis problema nastalih nakon početka primene novog ZKP-a. U dokumentu ukazujemo na potencijalnu neustavnost pojedinih normi ZKP-a, na to da su pojedine odredbe nejasne, međusobno protivrečne, da Zakonik sadrži brojne pravne praznine i da je Zakonik koncepcijski nedosledan, kao i da nije rešio osnovni problem srpskog pravosuđa - dužinu trajanja postupka. Poseban deo dokumenta posvećen je problemima sa kojima sa suočava javno tužilaštvo. Tu smo pokušali da objasnimo prilike u javnom tužilaštvu, kao i to da je obim posla javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca umnogome je povećan, a da se nije desilo povećanje broja nosilaca javnotužilačke funkcije, tužilačkih pomoćnika i osoblja u meri u kojoj je to bilo neophodno. U dokumentu smo ukazali i na nedostatak svih drugih resursa za primenu novog ZKP-a.

Kako ocenjujete nedavno usvojeni Pravilnik o kriterijumima i merilima vrednovanja rada javnih tužilaca i zamenika JT?

Dobro što je usvojen. Međutim Udruženje tužilaca je imalo ozbiljne primedbe na njegovu sadržinu.

Sigurno ste upoznati i sa sadržinom Nacrta pravilnika o kriterijumima i merilima za ocenu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti za predlaganje i izbor kandidata za javnotužilačku funkciju? Šta mislite o istom, u načelu?

Radi se o radnoj verziji teksta Pravilnika o kriterijumima i merilima za ocenu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti za predlaganje i izbor kandidata na javnotužilačku funkciju. Tekst je plod kompromisa, budući da je i sastav Radne grupe koja je radila na tekstu rezultat nekakvog kompromisa. U radnoj grupi sede predstavnici UTS, USTP i predstavnici koje je odredilo Državno veće.

Pošto bude pristiglo mišljenje eksperata Evropske komisije o radnoj verziji teksta biće nastavljen rad Radne

grupe. Veoma je važno da nakon završetka rada Radne grupe Državno veće tužilaca organizuje istinsku debatu o tekstu Pravilnika i da rezultate te debate ugradi u konačnu verziju Pravilnika o kriterijumima i merilima za ocenu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti za predlaganje i izbor kandidata za javnotužilačku funkciju. Zbog čega to ističem? Zato što smo se u ranijem periodu suočavali sa simuliranjem javne rasprave o propisima koji su se donosili u pravosuđu. Veće kao organizuje raspravu učesnici se ispričaju i potom se usvoji propis kao da rasprave nije bilo. Nadam se da se to ovog puta neće dogoditi i da ćemo nakon istinske debate uz uvažavanje rezultata debate usvojiti Pravilnik. Uostalom, jedna stara максима kaže da mera kvaliteta jednog propisa nije samo njegova sadržina, već i način njegovog donošenja.

Međutim, moram da kažem i to da Veće može sve besprekorno da uradi, a da javna rasprava ne bude na zadovoljavajućem nivou pre svega zbog nezainteresovanosti sudija, tužilaca i pomoćnika za sadržinu Pravilnika i njihove nespretnosti da se angažuju u javnoj raspravi. Na žalost

i to je problem. Ljudi u pravosuđu neretko nisu spremni da se angažuju i kažu svoj stav u toku javne rasprave o nekom propisu.

Smatrate li da je neophodno izmeniti postojeći Zakon o pravosudnoj akademiji tako da se predvidi jedan „prelazni period“ u kom će PA biti samo edukativni centar, bez neposredne uloge u izboru nosilaca pravosudne funkcije?

Jasno je da Pravosudna akademija, u ovom trenutku, ne može da bude jedini način ulaska u tužilačku i sudijsku profesiju. Uostalom, Ustavni sud je to, takođe, rekao. Sa druge strane, specijalizovana institucija za obuku pravosudnih kadrova mora da postoji. To je zahtev međunarodnih činilaca i istovremeno potreba našeg pravosudnog sistema. U kojoj meri bi Pravosudna akademija trebala da ima uticaj na karijere tužilaca i sudija, i u kojoj meri bi ona trebala da bude uslov za pristup sudijskoj ili tužilačkoj funkciji i da li bi trebala da bude uslov, to su pitanja na koja bi smo mogli da imamo odgovor tek nakon jedne otvorene debate u kojoj bi „hladnih glava“ razgovarali o svim tim spornim pitanjima.

FELJTON O PRAVOSUDNOJ AKADEMIJI „KAKO JE SVE OTIŠLO DO ĐAVOLA”

- Prvi deo -

Put do pakla je popločan najboljim namerama?

Lazar Lazović*
predsednik USTP

Prvog januara 2010. godine stupio je na snagu Zakon o Pravosudnoj akademiji. Navedeni zakon je najavljen kao apsolutno revolucionarno rešenje za namučeno pravosuđe Republike Srbije i došao je u momentu kada se ono dobrim delom urušavalo pod teretom takozvanog reizbora, navodno kao instrument koji će urediti u Republici Srbiji nikad dovoljno jasno definisanu oblast izbora nosilaca pravosudnih funkcija. Međutim, samo nekoliko godina kasnije, bojim se da je isti taj zakon postao breme sam po sebi. Anomalija koja sada stoji kao omča oko vrata pravosuđu koje se bori da ostane na klimavom tronošću. Ne sećam se da je jedan zakon za tako kratko vreme u naše pravosuđe uneo toliko problema i podela, mada mi godine iskustva nalažu da to kažem uz izvesne ograde, bolno svestan da će mnoge stvari u pravosuđu postati gore, mnogo pre nego što krenu na bolje. U svakom slučaju, ovaj zakon svakako predstavlja dobar primer kakve posledice eksperimenti drugih grana vlasti imaju na pravosuđe. Istovremeno, odličan je i primer šta sve može da nam se dogodi dok čutimo, uporno se se tešeći starom mudrošću da je „noć najcrnja pre svitanja”. Moram da primetim da je to, po logici stvari, zaključio neko ko je zapravo dočekao da svane. Šta je sa onima koji nisu?

Reforma pravosuđa koja je započela 2008. godine ostala je zaista dobro upamćena. Rezultati su sporni, ali složićete se da smo je upamtili za sva vremena. Naravno, prvi na udaru su bili nosioci pravosudnih funkcija. Očigledno, bilo je potrebno jednom za svagda rešiti ko može da bude sudija i tužilac u Republici Srbiji. To je jedna od onih situacija kada Vam se život bukvalno promeni u danu, koje se ne dešavaju tako često. Istovremeno, to je

bila prilika da strukovna udruženja pokažu svoju snagu i ozbiljnost. Budući da to nije bio naš rat, pomalo sa strane smo gledali šta se dešava. Međutim, vrlo brzo smo dobili priliku da na sopstvenoj koži osetimo nepravdu. Ispostaviće se da je u paketu reformi bila poslastica i za nas. Naime, odmah nakon što bude rešeno ko može da bude sudija i tužilac, trebalo je rešiti i ko će ubuduće to moći da postane. Zvuči pomalo naivno, ali kad malo bolje razmislite o tome, ideja je zapravo sjajna - prvo odlučite ko ostaje, a zatim i ko može da dođe. Krug je zatvoren.

Duboko uvažavajući moje kolege iz Uređivačkog odbora, uzdržaću se na ovom mestu od toga da svojim rečima pokušam da objasnim šta je, po mom skromnom mišljenju, svrha Zakona o Pravosudnoj akademiji. Umesto toga, pogledajte deo obrazloženja zakona. Naime, kako se u istom tvrdi „**Ustavni osnov za donošenje Zakona o Pravosudnoj akademiji sadržan je u odredbama člana 97. tačka 2. i 17. Ustava Republike Srbije, prema kojima Republika Srbija uređuje i obezbeđuje, između ostalog, ostvarivanje i zaštitu sloboda i prava građana, postupak pred sudovima i drugim državnim organima, kao i druge odnose od interesa za Republiku Srbiju, u skladu sa Ustavom. Novi zakoni koji uređuju organizaciju pravosudnih organa u Republici Srbiji, i to član 9. Zakona o sudijama i član 54. Zakona o javnom tužilaštvu, predviđaju pravo sudija, javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca da se stručno usavršavaju, kao i da će se to pravo urediti posebnim zakonom. Ovim zakonima je predviđeno obavezno pohađanje obuke, u zavisnosti od ocena koje su sudije, odnosno javni tužioci i zamenici javnih tužilaca dobili prilikom vrednovanja njihovog rada. Pored toga, Zakon o Visokom savetu sudstva i Zakon o Državnom veću tužilaca, predviđaju postojanje početne i stalne obuke sudija, javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca i određuju nadležnosti ovih organa u vezi sa tim. Kako bi se realizovala navedena prava i obaveze neophodno je zakonom osnovati instituciju koja će biti nadležna za sprovođenje programa obuke nosilaca pravosudnih funkcija, kao i obuke sudijskih i tužilačkih pomoćnika, odnosno sudskog i tužilačkog osoblja. Transformacijom postojećeg Pravosudnog centra za obuku i stručno usavršavanje, čiji su osnivači Vlada Republike Srbije i Društvo sudija Srbije, u Pravosud-**

nu akademiju postiže se ne samo ostvarivanje prava garantovanih navedenim zakonima, nego i uspostavlja važan objektivni kriterijum prilikom izbora i napredovanja sudija, javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca, ali i zaposlenih u pravosuđu. Strategijom reforme pravosuđa predviđeno je da se Pravosudni centar transformiše u instituciju za obuku u pravosuđu i da se na celovit način uredi početna i stalna obuka sudija, javnih tužilaca, zamenika javnih tužilaca, sudijskih i tužilačkih pomoćnika i pripravnika, kao i obuka zaposlenih u sudskoj i tužilačkoj administraciji. Republika Srbija kao članica Ujedinjenih Nacija i Saveta Evrope, preuzela je i obaveze sadržane u dokumentima usvojenim od tela ovih organizacija. U tim međunarodnim dokumentima, kako Ujedinjenih nacija tako i Saveta Evrope, ističe se uska povezanost početne i stalne obuke sa nezavisnošću i efikasnošću ukupnog pravosudnog sistema (Osnovni principi koji se tiču nezavisnosti pravosuđa, usvojeni od strane UN 1985; Preporuka Saveta Evrope br. R (94) 12 o nezavisnosti, efikasnosti i ulozu sudija (Principi III 1.a i V 3G); Evropska povelja o statusu sudija (čl. 1.3 i 2.3); Deklaracija br. 1. (2001) Konsultativnog saveta evropskih sudija i Deklaracija br. 4. (2003) Konsultativnog saveta evropskih sudija o početnoj i stalnoj obuci). Donošenje ovog zakona predlaže se u cilju stvaranja jasnog normativnog okvira kojim će se urediti obuka, čime će se doprineti stvaranju modernog, efikasnog i nepristrasnog pravosuđa i dodatno unaprediti uvođenje jasnih, objektivnih i merljivih kriterijuma prilikom izbora i napredovanja. Opšti cilj uspostavljanja Pravosudne akademije je i da doprinese razvoju profesionalne pravne kulture uz uvažavanje potreba Republike Srbije i daljeg razvoja pravne države."

• Kao što ste приметili, sve je na svom mestu. Ustavni okvir, zakonska regulativa, primeri najbolje međunarodne i evropske prakse, unapređenje pravosuđa, jasni, objektivni i merljivi kriterijumi, pa čak i dalji razvoj pravne države. Ko bi normalan dovodio u pitanje zakon sa ovakvim, usuđujem se reći, čarobnim obrazloženjem? Međutim, leto je bilo dugo, kišovito i dosadno, a neki od nas nisu imali šta da rade...

Analiza Mišljenja broj 4 Konsultativnog saveta evropskih sudija (CCJE) postala nam je naročito interesantna iz četiri razloga - prvo, na nju se pozvao Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo Narodne skupštine Republike Srbije u svom dopisu broj 7-3020/12 od 05.12.2012. godine, obrazlažući Ustavnom sudu Srbije svoj stav da osporene odredbe člana 40 stav 8, 9 i 11 Zakona o Pravosudnoj akademiji nisu nesaglasne sa Ustavom, opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava i potvrđenim međunarodnim ugovorima, drugo - na nju su se pozivali predstavnici Pravosudne akademije, ukazujući na značaj obuke koju sprovode na akademiji, treće - Republika Srbija je kao članica Saveta Evrope preuzela obaveze sadržane u dokumentima usvojenim od strane tela ove organizacije, te nam je bilo zanimljivo da vidimo kako te obaveze u praksi sprovodimo, naročito u domenu pravosuđa, pristu-

pnih pregovora i onoga što nam tek predstoji na evropskom putu i četvrto - nju su očigledno imali u vidu oni koju su pisali zakon.

• Tačka 13 Mišljenja broj 4 Konsultativnog saveta evropskih sudija (CCJE) se poziva na stav 2.3 Evropske povelje o Zakonu o sudijama i glasi „Evropska povelja o Zakonu o sudijama (stav 2.3) navodi da bilo koji organ koji je nadležan za nadzor nad kvalitetom programa obuke **treba da bude nezavisan od izvršne i zakonodavne vlasti i da najmanje polovina njegovih članova treba da budu sudije**“. Stav 2.3 Evropske povelje o Zakonu o sudijama glasi „Zakonom se, putem odgovarajuće obuke na teret države, obezbeđuje priprema izabranih kandidata za efikasno obavljanje sudijskih dužnosti. Organ pomenut u stavu 1.3 osigurava odgovarajući kvalitet obrazovnih programa i organizacije koja ih sprovodi, u svetlu zahteva slobodoumnosti, stručnosti i nezavisnosti, koji su vezani za obavljanje sudijske dužnosti.“ Stav 1.3 Evropske povelje o Zakonu o sudijama glasi „**U vezi sa svakom odlukom koja utiče na izbor, zapošljavanje, imenovanje, napredovanje u karijeri ili prestanak funkcije sudije, zakonom se predviđa intervencija organa nezavisnog od izvršne i zakonodavne vlasti, od čijeg članstva barem polovinu čine sudije, koje su izabrale njihove kolege sudije, na način koji garantuje najširu predstavljenost sudstva**.“ Tačka 16 Mišljenja broj 4 Konsultativnog saveta evropskih sudija (CCJE) glasi „Sudstvo treba da **igra značajnu ulogu ili da samo bude odgovorno za organizovanje i superviziju obuke**. Shodno tome, a u skladu sa preporukama Evropske povelje o Zakonu o sudijama, Konsultativni savet evropskih sudija (CCJE) se zalaže za to da te odgovornosti u svakoj zemlji treba da budu poverene **ne Ministarstvu pravde ili nekom drugom organu koji je odgovoran zakonodavnoj ili izvršnoj vlasti, već samom sudstvu ili drugom nezavisnom telu**.“

• Imajući u vidu navedene odredbe, sasvim logično se postavilo pitanje da li Pravosudna akademija, na način koji je implementirana u pravosudni sistem naše zemlje, zapravo ispunjava navedene uslove Evropske povelje o Zakonu o sudijama i Mišljenja broj 4 Konsultativnog saveta evropskih sudija (CCJE) da bude institucija koja pruža početnu i kontinuiranu obuku. Rešenje smo tražili u odredbama Zakona o Pravosudnoj akademiji, koje se odnose upravo na nadzor nad radom akademije i sastav njenih organa i zamislite samo naše iznenađenje kada smo utvrdili da „Nadzor nad zakonitošću rada Akademije vrši ministarstvo nadležno za pravosuđe“ (član 3 stav 6 Zakona o Pravosudnoj akademiji), „Članovi Upravnog odbora (Pravosudne akademije) su - četiri člana koje imenuje VSS iz reda sudija, od kojih dva imenuje na predlog udruženja sudija, dva člana koje imenuje DVT iz reda tužilaca, od kojih jednog imenuje na predlog udruženja tužilaca i tri člana koje imenuje Vlada, od kojih je jedan državni sekretar u ministarstvu nadležnom za pravosuđe zadužen za stručno usavršavanje zaposlenih u pravosuđu, a jedan iz reda zaposlenih u Akademiji. Članovi VSS i DVT ne mogu biti članovi Upravnog odbora“ (član 7 stav 2 i 3 Zakona o Pravosudnoj akademiji), „Program-

ski savet (Pravosudne akademije) čini 11 članova koje imenuje Upravni odbor, iz reda sudija i tužilaca, drugih stručnjaka i sudskog i tužilačkog osoblja. Najmanje pet članova Programskog saveta su sudije, najmanje tri su tužioci, od kojih po jednog člana predlaže udruženje sudija, odnosno tužilaca, a jedan član je iz reda sudskog i tužilačkog osoblja. Članovi VSS, DVT i Upravnog odbora ne mogu biti članovi Programskog saveta" (član 16 stav 2, 3 i 4 Zakona o Pravosudnoj akademiji).

- Dakle, kao prvo, akademija je organ nad čijom zakonitošću rada nadzor vrši ministarstvo nadležno za pravosuđe, u našem slučaju Ministarstvo pravde, što je svakako ne čini organom nezavisnim od izvršne vlasti. Štaviše, ovakva sistemski postavka je zapravo suprotna tački 16 Mišljenja broj 4 Konsultativnog saveta evropskih sudija (CCJE) u kojoj se navodi da sudstvo treba da igra značajnu ulogu ili da samo bude odgovorno za organizovanje i superviziju obuke, kao i da se, shodno tome, a u skladu sa preporukama Evropske povelje o Zakonu o sudijama, Konsultativni savet evropskih sudija (CCJE) zalaže za to da te odgovornosti u svakoj zemlji treba da budu poverene ne Ministarstvu pravde ili nekom drugom organu koji je odgovoran zakonodavnoj ili izvršnoj vlasti, već samom sudstvu ili drugom nezavisnom telu. Kao drugo, postavlja se pitanje da li VSS (koji je jedina organizacija koja zapravo ispunjava kriterijume iz člana 1.3 Evropske povelje o Zakonu o sudijama da barem polovinu njegovih članova čine sudije, koje su izabrale njihove kolege sudije na način koji garantuje najširu predstavjenost sudstva) ima instrumente da osigura kvalitet organizacije koja sprovodi obuku, kako se to navodi u stavu 2.3 Evropske povelje o Zakonu o sudijama, na koju se poziva tačka 13 Mišljenja broj 4 Konsultativnog saveta evropskih sudija (CCJE). Naime, osnovano se postavlja pitanje da li VSS može da osigura kvalitet organizacije koja sprovodi obuku, imajući u vidu sastav Upravnog odbora i Programskog saveta Pravosudne akademije i činjenicu da je u organima Pravosudne akademije VSS zastupljen isključivo kroz članove koje imenuje iz redova sudija, od kojih određeni broj imenuje na predlog udruženja sudija, odnosno okolnosti da članovi VSS ne mogu biti članovi u organima akademije. U vezi sa temom ukazujemo i na deo Drugog izveštaja o reformi pravosuđa Saveta za borbu protiv korupcije od 17.04.2014. godine, u kojem se, između ostalog, navodi da se „Stepenastom strukturom obesmišljava učešće Visokog saveta sudstva i Državnog veća tužilaca u izboru novih kandidata za obuku. Upravni odbor Pravosudne akademije imenuje VSS, DVT i Vlada. Kada se pogleda broj članova upravnog odbora onda proizilazi da je VSS kao nezavisno telo u manjini u odnosu na druge dve institucije (četiri od devet).”

Istovremeno, pitanje je u kom obimu VSS ispunjava preostale kriterijume iz stava 2.3 Evropske povelje o Zakonu o sudijama, u pogledu nezavisnosti u odnosu na izvršnu i zakonodavnu vlast, obzirom na sveprisutni problem članova VSS po funkciji, odnosno činjenicu da su članovi VSS Ministar pravde i Predsednik nadležnog odbora

Skupštine Republike Srbije, što će se nesporno rešavati tokom pregovora u okviru poglavlja 23.

Nakon prethodno rečenog, postavljaju se pitanja direktno vezana za Zakon o Pravosudnoj akademiji i njemu prateće obrazloženje. Da li je zakonodavcu promaklo da bilo koji organ koji je nadležan za nadzor nad kvalitetom programa obuke treba da bude nezavisan od izvršne i zakonodavne vlasti? Da li je zakonodavcu promaklo da se u vezi sa svakom odlukom koja utiče na izbor, zapošljavanje, imenovanje, napredovanje u karijeri ili prestanak funkcije sudije, zakonom predviđa intervencija organa nezavisnog od izvršne i zakonodavne vlasti, od čijeg članstva barem polovinu čine sudije, koje su izabrale njihove kolege sudije, na način koji garantuje najširu predstavjenost sudstva? Da li je zakonodavcu promaklo da isti organ osigurava odgovarajući kvalitet obrazovnih programa i organizacije koja ih sprovodi, u svetlu zahteva slobodnosti, stručnosti i nezavisnosti, koji su vezani za obavljanje sudijske dužnosti? Da li je zakonodavcu promaklo da sudstvo treba da igra značajnu ulogu ili da samo bude odgovorno za organizovanje i superviziju obuke i da, shodno tome, postoji zalaganje evropskih institucija da te odgovornosti u svakoj zemlji treba da budu poverene ne Ministarstvu pravde ili nekom drugom organu koji je odgovoran zakonodavnoj ili izvršnoj vlasti, već samom sudstvu ili drugom nezavisnom telu? Ako su zakonodavcu eventualno promakle evropske ideje i načela o položaju i odnosu sudske vlasti u odnosu na druge grane vlasti, da li mu je istovremeno promaklo i načelo podele vlasti, sadržano u Ustavu Republike Srbije?

- Nadalje, u obrazloženju zakona se navodi da Zakon o Visokom savetu sudstva i Zakon o Državnom veću tužilaca predviđaju postojanje početne i stalne obuke sudija, javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca i određuju nadležnosti ovih organa u vezi sa tim, kao i da je neophodno, kako bi se realizovala navedena prava i obaveze, zakonom osnovati instituciju koja će biti nadležna za sprovođenje programa obuke nosilaca pravosudnih funkcija, kao i obuke sudijskih i tužilačkih pomoćnika, odnosno sudskog i tužilačkog osoblja. Pošto je to zakonodavac imao u vidu, postavlja se pitanje kakvi su misaoni procesi doveli do toga da odredbe Zakona o Pravosudnoj akademiji, kako to stoji u odluci Ustavnog suda Srbije „ograničavaju Ustavom utvrđenu nadležnost Visokog saveta sudstva (VSS) iz člana 154 Ustava i Državnog veća tužilaca (DVT) iz člana 165 Ustava, da kao samostalni i nezavisni državni organi samostalno utvrđuju predlog kandidata za prvi izbor sudija i zamenika javnih tužilaca”, „narušavaju ostvarivanje ustavne funkcije VSS da obezbedi i garantuje nezavisnost i samostalnost sudija iz člana 153 stav 1 Ustava, odnosno ustavne funkcije DVT da obezbedi i garantuje samostalnost javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca iz člana 164 stav 1 Ustava” i „ostavljaju bez pravog značaja i onemogućavaju adekvatnu primenu kriterijuma i merila za ocenu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti VSS i DVT”?
- Istovremeno, u obrazloženju zakona se navodi da je ustavni osnov za donošenje Zakona o Pravosudnoj akademiji sadržan u odredbama člana 97. tačka 2. i 17. Us-

tava Republike Srbije, prema kojima Republika Srbija uređuje i obezbeđuje, između ostalog, ostvarivanje i zaštitu sloboda i prava građana, postupak pred sudovima i drugim državnim organima, kao i druge odnose od interesa za Republiku Srbiju, u skladu sa Ustavom. Pošto je zakonodavac imao u vidu da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje ostvarivanje i zaštitu sloboda i prava građana, postavlja se pitanje koji su to misaoni procesi doveli do toga da odredbe Zakona o Pravosudnoj akademiji, kako to stoji u odluci Ustavnog suda Srbije „krše načelo jednakosti građana iz člana 21 Ustava Republike Srbije, odnosno načelo zabrane diskriminacije”, „povređuju Ustavom zajamčeno pravo na stupanje na javne funkcije pod jednakim uslovima iz člana 53 Ustava Republike Srbije, odnosno pravo na učešće u upravljanju javnim poslovima” i „dovode u pitanje primenu odredaba člana 77 Ustava koji pripadnicima nacionalnih manjina garantuje ravnopravnost u vođenju javnih poslova”?

- Neko bi možda rekao da prethodno navedeno samo potvrđuje da je „put do pakla popločan dobrim namerama”, ali se, uz dužno poštovanje, sa tim ne bih složio. Naime, na ovom mestu moramo razmisliti i o putu nastanka jednog zakona. Nije sporno da je inicijativu za reformu pravosuđa pokrenula izvršna vlast. U okviru te vlasti, konkretno u Ministarstvu pravde, postoje stručne službe koje se bave normativom i predlažu nacрте zakona. Nacrt zakona Vlada prihvata tako što usvaja predlog zakona koji predlaže Skupštini. Predlog zakona se dostavlja nadležnim Skupštinskim odborima. Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo razmatra svaki predlog zakona sa stanovišta njegove usklađenosti sa Ustavom Republike Srbije i pravnim sistemom, a Odbor za evropske integracije razmatra predlog zakona sa stanovišta njegove usklađenosti sa propisima Evropske unije i Saveta Evrope. Amandmani, načelni pretres (koji se vodi i pred nadležnim odborom) i pretres zakona u pojedinostima su takođe bili prilika da se ukaže, ako ne na neustavnost, onda makar na nelogičnost i neodrživost pojedinih odredbi zakona o Pravosudnoj akademiji. Međutim, ništa od toga nije vredelo. Zakon o Pravosudnoj akademiji je, noseći u sebi povrede Ustava o kojima je prethodno bilo reči, uspešno prošao sve radne grupe, stručne službe, nadležne odbore, amandmane i pretrase, da bi stupio na snagu i u pravosuđu uzrokovao svima poznate posledice. Posle svih pravnih analiza i ekspertiza, stotina pari očiju koji su kontrolisale zakon ili su to trebale da učine, preostalo je da sudijski i tužilački pomoćnici, pojedinačno ili okupljeni u USTP, podnose ustavne inicijative. To samo po sebi ne bi bilo toliko neobično, da nam samo jedan sastanak udruženja i samo

jedno čitanje zakona nije bio dovoljno da zaključimo da je nešto neustavno i da je potrebno podneti inicijativu. Kada to imate u vidu, prosto se zapitate kako je takav zakon pronašao put do svoje primene i da li je sve prethodno navedeno promaklo apsolutno svima, osim sudijskim i tužilačkim pomoćnicima i Ustavnom sudu Srbije. Naročito brine ponašanje VSS i DVT, koji i pored toga što su im zakonom ograničene ustavom utvrđene nadležnosti i što im je narušeno ostvarivanje ustavnih funkcija, kao garanti nezavisnosti i samostalnost sudova i sudija, odnosno samostalnost javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca, nisu povodom Zakona o Pravosudnoj akademiji učinili nešto vredno pomena.

- Sve prethodno navedeno predstavlja osvrt na to koliko je koncept Pravosudne akademije od samog početka odstupio od određenih principa i načela proklamovanih u evropskim okvirima, odnosno na koji način je isti došao u nesuglasnost sa postojećim ustavnim i zakonodavnim okvirom, a što će nadalje proizvesti posledice u oblasti izbora nosilaca pravosudnih funkcija i samim tim, u funkcionisanju pravosuđa. Istovremeno, želim da ukažem i na činjenicu koja se često ne pominje kada se govori o tome kako neefikasno pravosuđe predstavlja kočnicu daljeg razvoja, a to je da mnogi problemi u funkcionisanju pravosuđa imaju svoj uzrok daleko od mesta gde nastupaju posledice, a to su sudnice. Takođe, da naš pravni sistem u praksi nije pokazao sposobnost da na svaku eventualnu neustavnost, naročito onu koja pogađa izuzetno osetljivu oblast pravosuđa, reaguje brzo i efikasno.
- Time se vraćam na priču sa početka i gotovo nestvarnu tišinu koja nas okružuje. Svi znamo da ovo nije prvi, a verovatno ni poslednji zakon koji nam može ugroziti profesionalnu budućnost, zato je normalno i prirodno da budemo složni, obazrivi i jaki. Uradili smo šta smo morali, za sebe, za pravosuđe, za građane. Međutim, odluka Ustavnog suda nije konačna pobjeda, već buđenje i podizanje glasa. Budite uvereni da smo još uvek daleko od cilja. Izneverena očekivanja su nezgodna stvar. Mi ćemo se, kao i uvek, boriti istinom i činjenicama, u nastojanju da snagom argumenata uverimo i one koji nam nisu naklonjeni da smo u pravu.
- Ima pozitivnih stvari u svemu ovome. Dve vredne lekcije smo naučili.

**Mi smo budućnost pravosuđa.
Niko se neće boriti umesto nas.**

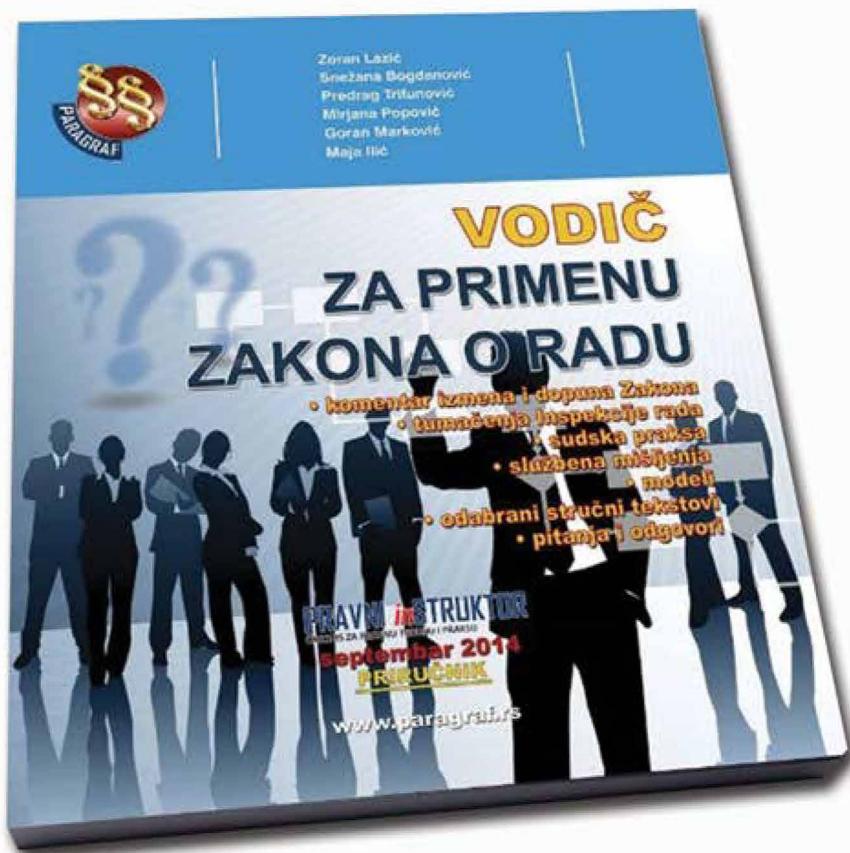
U sledećem broju - Zakon o Pravosudnoj akademiji i kako ga primeniti?

* Ukazujem i da pojedini pogledi izneti u članku održavaju moj lični stav kao autora.

! DA LI STE ZNALI?

29. januara 2015. godine istekao je zakonski rok za usaglašavanje opštih akata i ugovora o radu sa Zakonom o radu.

KUPITE VODIČ PO CENI OD 1.980,00 DINARA I BUDITE SPREMNI ZA SVE IZAZOVE RADNOG PRAVA.

5 razloga zašto da naručite ovaj vodič?

- Napisan je od strane stručnjaka koji su učestvovali u donošenju Zakona
- Uputiće Vas u nove i izmenjene radnopravne institute
- Saznaćete primere primene zakona u sudskoj praksi, sa odabranim odlukama
- Pomoćiće Vam da uskladite opšta akta i ugovore o radu sa Zakonom
- Najprodavanije izdanje kompanije Paragraf u 2014. godini

PORUČITE

na www.paragraf.rs

OSVRT NA NACRT PRAVILNIKA O KRITERIJUMIMA I MERILIMA ZA OCENU STRUČNOSTI, OSPOSOBLJENOSTI I DOSTOJNOSTI ZA PREDLAGANJE I IZBOR KANDIDATA ZA NOSIOCA JAVNOTUŽILAČKE FUNKCIJE

*Nenad Stefanović,
Predsednik USTP
2012-2014*

Nacrt Pravilnika je korak napred u odnosu na decenije izbora nosilaca javnotužilačkih funkcija bez dovoljno jasnih kriterijuma i produkt diskrecionog odlučivanja članova. Reizbor iz 2009. godine je opomena za sve nas. EU zahteva donošenje Pravilnika koji će biti garant objektivnog izbora nosilaca javnotužilačke funkcije. Nulta tačka je neformalna odluka da nema više izbora bez jasnih kriterijuma i merila koji će biti inkorporirani u Pravilnik koji mora da se donese po hitnom postupku. U toj hitnosti je i najveća opasnost da Pravilnik neopravda očekivanja svih nas i EU. Formirana je radna grupa za izradu Pravilnika. Kao tadašnji predsednik USTP uzeo sam učešće u radu grupe. Prvo što sam primetio jeste HITNOST u izradi Pravilnika. Nakon mesec dana, dobili smo radnu verziju Pravilnika koja je trebala da bude razrađena od strane članova radne grupe. Nakon dva meseca izrađen je Nacrt pravilnika koji je poslat svim tužilaštvima na razmatranje i na kritiku. Ono što samo članovi Radne grupe znaju jeste da je ta prva radna verzija u odnosu na Nacrt Pravilnika izmenjena u svom većem delu zahvaljujući USTP i Udruženju tužilaca Srbije koji su svojim sugestijama odlučno zaštitili položaj i interese tužilačkih pomoćnika. Nismo dozvolili da Pravosudna akademija nosi tri boda a radno iskustvo u tužilaštvima jedan bod. Apolutna prednost polaznika Akademije je anulirana

odlukama Ustavnog suda, a na mala vrata, Pravilnikom, je postojala intencija da se polaznicima Akademije da prednost. Prva pobeda.

Da li je nacrt Pravilnika idealan, naravno da nije, da li je pravilnik neophodan naravno da jeste. Koji su to kriterijumi i merila, objektivni. Dati odgovor na to pitanje je teško. Nacrt Pravilnika ima trenutno 20 strana i neobjašnjivo je da postoje oni koji ga nisu čitali a od njega im zavise profesionalne karijere.

Citiraću na ovom mestu preliminarne kritike Evropske komisije na nacrt Pravilnika:

1. Izrada nacrtu Pravilnika o kriterijumima i merilima za ocenu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti kandidata za predlaganje i izbor kandidata za nosioca javnotužilačke funkcije je za pohvalu. Ovo je važan korak ka daljem napretku.
2. Državni organi Srbije bi trebalo da razmotre usklađivanje, u neophodnom i relevantnom obimu, pravila evaluacije javnih tužilaca sa pravilima koja se primenjuju u odnose na sudije. Takva doslednost bi doprinela daljem jačanju profesionalizma i pouzdanosti pravosudnog sistema kao celine.
3. Anoniman pismeni deo ispita koji je neophodan prilikom prvog imenovanja zamenika tužilaca čini relativno mali deo ukupnih rezultata (maksimalnih 20 poena od 43), dok usmeni deo i dodatne kvalifikacije imaju relativno veliki značaj. To je više nego u drugim sistemima za koje je ocenjeno da su u skladu sa najboljim evropskim standardima. Na kraju, to ostavlja relativno širok opseg diskrecionog prava ispitne komisije.
4. Iz samog nacrtu ne može se utvrditi da li će se izbori organizovati kao nacionalno (centralizovano) takmičenje. Takav izbor može se zasnivati na npr. dvogodišnjem planu o broju upražnjenih tužilačkih mesta na opštem nacionalnom (centralizovanom) nivou, koji će identifikovati broj tužilačkih mesta koji će ostati upražnjen u svim tužilaštvima. Ovo bi bilo

dobra praksa prvenstveno iz dva razloga: (a) pravosuđu Srbije je potreban mehanizam koji će odrediti odgovarajući nivo sudskog osoblja, uzimajući u obzir obim posla, izvršenje poslova, itd, i (b) izbor su do danas bili veoma lokalizovani na osnovu analize situacije na lokalnom nivou, a ne u odnosu na srpsko pravosuđe u celini

5. Kriterijume za usmeni deo ispita treba dodatno razviti u pogledu zamenika tužilaca. Generalno, kriterijumi, kada budu usvojeni, treba da budu objavljeni radi upoznavanja javnosti
6. Integritet treba da ima veću važnost u usmenom delu, kako za tužioce, tako i za zamenike tužilaca. Sastav Ispitne komisije treba da u velikoj meri čine predstavnici pravosuđa i interesnih grupa, na primer Veća, Advokatske komore, notara. U sastavu komisije mogli bi biti i predstavnici izvršne vlasti, ali oni treba da budu u manjini.
7. Da li Srbija može da precizira žalbeni postupak u slučaju da kandidat ne bude izabran?
8. U širem smislu, uloga Narodne skupštine u imenovanju članova Državnog veća tužilaca je zabrinjavajuća. Srbija treba da uzme u obzir preporuke Venecijanske komisije iznete u Mišljenju iz oktobra 2014.

(CDL-AD (2014) 029) koje, u svetlu njihovog opšteg karaktera, važe i relevantne su u pogledu razmatranja nacrtu propisa kada je u pitanju potreba za temeljnom izmenom Ustava.

9. Bilo bi pohvalno da dostavite više informacija u vezi sa razvojem pravila o periodičnoj oceni rada.
10. Komisija poziva Srbiju da se konsultuje i traži ocenu Saveta Evrope/ Venecijanske komisije o nacrtu Pravilnika.

Kritike onih koji će se sutra prijaviti na oglase za izbor su najpotrebnije. Pozivam sve članove USTP i sve tužilačke pomoćnike da svoje primedbe upute na mail USTP ili redakciji časopisa kako bi svi zajedno doprineli što objektivnijem vrednovanju kandidata za nosioce javnotužilačke funkcije. Pravilnik nikako ne sme da bude pokriće raznim zloupotrebama i da bude paravan za protekciju pojedinih kandidata, zato je neophodno angažovanje svih nas. Nacrt Pravilnika možete pročitati na sajtu USTP www.ustp.rs.

NENAD STEFANOVIĆ

IZMENE ZAKONA O JAVNOM TUŽILAŠTVU I ZAKONA O SUDIJAMA

Gordana Krstić¹
Tužilački pomoćnik

Dana 30. oktobra 2014. godine na snagu su stupili Zakon o izmenama Zakona o javnom tužilaštvu i Zakon o izmeni Zakona o sudijama, koji su doneti od strane Narodne skupštine Republike Srbije na Šestoj sednici Drugog redovnog zasedanja u 2014. godini.

Zakonom o izmenama Zakona o javnom tužilaštvu, objavljenom u Službenom glasniku Republike Srbije br. 117 od 29.10.2014. godine, izvršene su izmene tri odredbe Zakona o javnom tužilaštvu („Službeni glasnik RS” br. 116 od 22. decembra 2008, 104 od 16. decembra 2009, 101 od 29. decembra 2010, 78 od 19. oktobra 2011 - dr. zakon, 101 od 30. decembra 2011, 38 od 25. aprila 2012 - US, 121 od 24. decembra 2012, 101 od 20. novembra 2013, 111 od 15. oktobra 2014 - US), i to izmene člana 89, člana 97 stav 4 i člana 123 stav 2.

Navršenje radnog veka, kao jedan od razloga za prestanak funkcije javnom tužiocu i zameniku javnog tužioca, propisan je članom 89 Zakona o javnom tužilaštvu. Pre gore navedenih izmena postojala su dva alternativno postavljena osnova za navršenje radnog veka po sili zakona za nosioce javnotužilačke funkcije i to jedan vezan za godine života - 65 godina i drugi vezan za staž osiguranja - 40 godina. Izuzetak od ovih pravila ogledao se u mogućnosti da javnom tužiocu ili zameniku javnog tužioca bude produžen radni vek za još dve godine zbog završavanja rada na započetim predmetima od strane Državnog veća tužilaca, po zahtevu Republičkog javnog tužioca i uz saglasnost nosioca javnotužilačke funkcije.

Međutim, izmenama Zakona o javnom tužilaštvu iz oktobra 2014. godine redukovani su osnovi za navršenje radnog veka, te je tako predviđeno da javnom tužiocu i zameniku javnog tužioca prestaje funkcija kad navrše 65 godina *ex lege*, bez obzira na dužinu staža osiguranja. Navršenje radnog veka vezano je, dakle, isključivo za godine života javnog tužioca, odnosno zamenika javnog tužioca, a isto rešenje važi i za sudije i propisano je članom 59 Zakona o

sudijama, odnosno Zakonom o izmeni Zakona o sudijama iz oktobra 2014. godine. Produženje radnog veka sudije za još dve godine od strane Visokog saveta sudstva, a po zahtevu predsednika suda i uz saglasnost sudije, ukinuto je ranije, Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o sudijama iz novembra 2013. godine², tako da je Zakon o sudijama u oktobru 2014. godine izmenjen samo u delu člana 59. u kom su brisane godine staža osiguranja, kao osnov za navršenje radnog veka i prestanak sudijske funkcije.

Ovo suštinski implicira da javni tužilac, zamenik javnog tužioca ili sudija mogu steći *de facto* pravo na starosnu penziju isključivo kada dostignu propisanu starosnu dob, nezavisno od toga koliko imaju godina staža osiguranja. Time su njima sužena prava iz penzijskog osiguranja. Naime, članom 19 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju³ propisano je da osiguranik⁴ stiče pravo na starosnu penziju kad navrši 65 godina života i najmanje 15 godina staža osiguranja ili kad navrši 45 godina staža osiguranja (što je za pet godina više u odnosu na uslov koji su do oktobra 2014. godine predviđali Zakon o javnom tužilaštvu i Zakon o sudijama). Ovu drugu situaciju nije trebalo eliminisati kada su u pitanju nosioci pravosudnih funkcija, posebno jer i kod njih postoji mogućnost računanja staža osiguranja sa uvećanim trajanjem⁵, te se i navršenje odgovarajućih godina staža osiguranja može tretirati kao legalno i legitimno rešenje, i sa aspekta domaćeg prava i međunarodnih konvencija, a posebno Osnovnih načela nezavisnosti sudstva, usvojenih od strane Sedmog kongresa Ujedinjenih nacija i prihvaćenih od strane Generalne skupštine Ujedinjenih nacija i Evropske povelje o zakonu za sudije, koji kao uslove za prestanak funkcije proklamuju dostizanje starosne granice, a u Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju godine staža osiguranja su tako visoko postavljene da mogu biti podvedene pod navedene međunarodne normative standarde.

Članom 2 Zakona o izmenama Zakona o javnom tužilaštvu izvršena je izmena člana 97 stav 4 Zakona o javnom tužilaštvu u pogledu pravnotehničkog usklađivanja sa članom 89, te tako javnotužilačka funkcija u ovom slučaju prestaje navršenjem radnog veka, odnosno navršenjem 65. godina života, a ne onog dana koji Narodna skupština, odnosno Državno veće tužilaca navede u svojoj odluci o prestanku funkcije javnom tužiocu ili zameniku javnog tužioca.

Bitne su izmene člana 123 stav 2 Zakona o javnom tužilaštvu, jer je predviđena obaveznost zasnivanja radnog odnosa na neodređeno vreme za tužilačke pripravnike koji su sa odlikom položili pravosudni ispit. Prema ranijem zakonskom rešenju pripravnik koji je na pravosudnom ispitu bio ocenjen sa „položio sa odlikom” imao je prednost prilikom zasnivanja radnog odnosa na neodređeno vreme

na radnom mestu tužilački saradnik. Međutim, sada opšti uspeh pripravnika na pravosudnom ispitu utvrđen sa „položio sa odlikom” predstavlja imperativ rukovodiocu javnog tužilaštva da sa njim zasnuje radni odnos na neodređeno vreme.

S tim u vezi, Zakon o državnim službenicima propisuje da pripravniku koji položi poseban stručni ispit radni odnos na određeno vreme *može* da preraste u radni odnos na neodređeno vreme, te se postavlja pitanje da li će način popunjavanja radnog mesta tužilački saradnik po članu 123 Zakona o javnom tužilaštvu biti dopušten, odnosno da li će uvek kada tužilački pripravnik položi pravosudni ispit sa najvišim kvalifikacijama novo radno mesto biti predviđeno Pravilnicima o unutrašnjem uređenju i sistematizaciji radnih mesta u javnim tužilaštvima i da li će se uklopiti u kadrovski plan, koji se donosi za narednu godinu u roku od 30 dana od dana donošenja zakona o budžetu⁶. Ovo posebno i iz razloga što je za sprovođenje i poštovanje kadrovskog i finansijskog plana svakog javnog tužilaštva odgovoran njegov rukovodilac.⁷

Analogno tome, finansijski efekti automatskog prijema u radni odnos tužilačkog pripravnika na radnom mestu tužilačkog saradnika od posebne su važnosti i za

njegovu primenu, jer iako ne promptno, nesumnjivo je da će morati biti obezbeđena dodatna budžetska sredstva za doslednu primenu.

S druge strane, uvek treba nagraditi i zadržati u državnoj službi najbolji kadar, i da bi tužilački pripravnik zasnovao radni odnos na neodređeno vreme, potrebno je da položi sa najvišom ocenom pravosudni ispit, a to podrazumeva da i na pismenom delu ispita, kroz rešavanje praktičnih zadataka iz krivičnog i građanskog prava, i na usmenom delu, kroz polaganje šest ispita - ustavno pravo i pravosudno organizaciono pravo, krivično pravo, građansko pravo, trgovinsko (privredno) pravo, međunarodno privatno pravo, upravno pravo i radno pravo bude ocenjen sa „odlično”.⁸

Za razliku od Zakona o javnom tužilaštvu, u kom je član 127, koji reguliše radni odnos tužilačkog pripravnika izmenjen u oktobru ove godine, odredba o prijemu pripravnika nakon položenog pravosudnog ispita sa odlikom inkorporisana je u član 66 Zakona o uređenju sudova još od 2008. godine, te je u još jednom segmentu postignuta harmonizacija između ova dva zakona i otklonjena diskriminacija između tužilačkih i sudijskih pripravnika, a napred navedene nelogičnosti biće u svakom slučaju otklonjene u praksi.

¹ e-mail adresa: grkrstic@gmail.com; ukazujem i da pojedini pogledi izneti u članku održavaju moj lični stav kao autora;

² „Službeni glasnik RS” br. 101/13 od 20.11.2013. godine;

³ „Službeni glasnik RS”, br. 34 od 2. aprila 2003, 64 od 7. juna 2004 - US, 84 od 24. jula 2004 - dr. zakon, 85 od 6. oktobra 2005, 101 od 21. novembra 2005 - dr. zakon, 63 od 21. jula 2006 - US, 5 od 22. januara 2009, 107 od 23. decembra 2009, 30 od 7. maja 2010 - dr. zakon, 101 od 29. decembra 2010, 93 od 28. septembra 2012, 62 od 16. jula 2013, 108 od 6. decembra 2013, 75 od 21. jula 2014. godine;

⁴ U konkretnom slučaju reč je osiguranicima iz člana 11 stav 1 tačka 3 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju;

⁵ npr. član 19 Zakona o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala, korupcije i drugih posebno teških krivičnih dela („Službeni glasnik RS”, br. 42 od 19. jula 2002, 27 od 19. marta 2003, 39 od 11. aprila 2003, 67 od 1. juna 2003, 29 od 17. marta 2004, 58 od 28. maja 2004 - dr. zakon, 45 od 31. maja 2005, 61 od 18. jula 2005, 72 od 3. septembra 2009, 72 od 28. septembra 2011 - dr. zakonik, 101 od 30. decembra 2011 - dr. zakon, 32 od 8. aprila 2013. godine) i član 18 Zakona o organizaciji i nadležnosti državnih organa u postupku za ratne zločine („Službeni glasnik RS”, br. 67 od 1. jula 2003, 135 od 21. decembra 2004, 61 od 18. jula 2005, 101 od 6. novembra 2007, 104 od 16. decembra 2009, 101 od 30. decembra 2011 - dr. zakon), kojima je propisano da sudije raspoređene u Posebno odeljenje Višeg suda i Posebno odeljenje Apelacionog suda, Tužilac za organizovani kriminal, Tužilac za ratne zločine i njihovi zamenici, imaju pravo na staž osiguranja koji se računa sa uvećanim trajanjem, i to tako što se 12 meseci provedenih na radu u posebnim odeljenjima sudova, odnosno Tužilaštvu za organizovani kriminal, odnosno Tužilaštvu za ratne zločine računa kao 16 meseci staža osiguranja.

⁶ Ovde ističem pravni princip *lex specialis derogat legi generali*, te bi Zakon o javnom tužilaštvu kao poseban zakon, trebalo da ima jaču pravnu snagu u odnosu na Zakon o državnim službenicima, koji reguliše opšta pitanja iz radnog odnosa svih državnih službenika i nameštenika, čiji je poslodavac Republika Srbija. Uprkos ovoj opšte poznatoj doktrini do septembra 2014. godine postojala je neusklađenost između Pravilnika o unutrašnjem uređenju i sistematizaciji u velikom broju javnih tužilaštava i sudova u Republici Srbiji, koji su za rad na poslovima tužilačkog, odnosno sudijskog pomoćnika - saradnika i višeg saradnika zahtevali ispunjenost uslova propisanih članovima 27 i 38 Zakona o državnim službenicima i nameštenicima i to onih vezanih za radno iskustvo u struci (5. godina za višeg saradnika, odnosno 3. godine za saradnika), umesto neposredne primene člana 120 Zakona o javnom tužilaštvu, odnosno člana 59 Zakona o uređenju sudova, koji kao uslove za rad na takvim poslovima zahtevaju položen pravosudni ispit, odnosno najmanje dve godine radnog iskustva posle položenog pravosudnog ispita;

⁷ Član 157 stav 2 Zakona o državnim službenicima („Službeni glasnik RS” br. 79/2005, 81/2005, 83/2005, 64/2007, 67/2007, 116/2008, 104/2009 i 99/2014);

⁸ Član 3 i član 18 Zakona o pravosudnom ispitu („Službeni glasnik RS” br. 16/1997).

PRAVO NA SUĐENJE U RAZUMNOM ROKU

Jasmina Minić
Viši stručni saradnik
Apelacioni sud Beograd

Pravo na suđenje u razumnom roku je, kao jedno od osnovnih ljudskih prava, garantovano Ustavom Republike Srbije iz 2006. godine, koji u čl. 32 stav 1 propisuje: „Svako ima pravo da nezavistan, nepristrasan i zakonom već ustanovljen sud, pravično i u razumnom roku, javno raspravi i odluči o njegovim pravima i obavezama, osnovanosti sumnje koja je bila razlog za pokretanje postupka, kao i optužbama protiv njega”.

Navedena formulacija je gotovo u celini preuzeta iz Evropske Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (Rim, 4. novembar 1950. godine) koja je pravo na suđenje u razumnom roku definisala u čl. 6 stav 1: „Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima, obavezama ili o krivičnoj tužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona”.

Republika Srbija je Konvenciju uz protokole koji regulišu istovetnu materiju ratifikovala i na taj način se obavezala da poštuje i štiti prava koja ona proklamuje.

Međutim, značaj ovog prava koje je izuzetno važno za sve građane kao sadašnje ili potencijalne učesnike u sudskim postupcima, u Republici Srbiji dugo nije bio prepoznat te je izostalo zakonsko regulisanje postupka i mehanizama za njegovo ostvarenje i zaštitu.

Činjenica da zakoni jedne zemlje štite čitav spektar prava i sloboda nema značaja za građane ako ta zaštita bude ostvarena u nerazumno dugom roku ili ako je stranka, u najgorem slučaju ne doživi, zbog nekada višedecenijskog trajanja sudskog postupka.

Razlozi koji su doveli do toga da sudski procesi traju nerazumno dugo su mnogobrojni i složeni ali ohrabruje činjenica da je problem dugog trajanja sudskih postupaka prepoznat i što se, kroz, pre svega izmene

procesnih zakona koji sada pružaju manje mogućnosti da se zloupotrebom njihovih odredbama postupci odugovlače, kroz izmene i dopune Zakona o uređenju sudova („Sl. glasnik Republike Srbije, br. 101/2013 od 20.11.2013. godine) a onda i kroz Nacrt zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku koji je stavljen na javnu raspravu, ozbiljno radi na njegovom prevazilaženju.

Sve do 2013. godine, ako izuzmemo pravo na pritužbu povodom koje nije postojao uređen postupak i čiji je praktičan značaj bio skroman, jedini instrument koji je stranci bio na raspolaganju u cilju zaštite prava na suđenje u razumnom roku, bila je ustavna žalba. Međutim, po oceni Evropskog suda za ljudska prava, ustavna žalba u Republici Srbiji, sve do 07.08.2008. godine nije bila delotvorni pravni lek.

Naime, Evropski sud za ljudska prava je u nizu predmeta različite prirode protiv Republike Srbije utvrđivao povredu prava na suđenje u razumnom roku, što zbog trajanja parničnog postupka, što zbog dugog i neefikasnog postupka izvršenja i nepostojanja delotvornog pravnog leka s tim u vezi. U presudi Vinčić i dr. protiv Srbije od 01.12.2009. godine, Evropski sud je prvi put istakao mišljenje da ustavnu žalbu treba, u načelu, smatrati delotvornim domaćim sredstvom u smislu čl. 35 stav 1 Konvencije u vezi sa svim predstavkama podnetim počev od 07.08.2008. godine, kao datuma kada su prve meritorne odluke Ustavnog suda o osnovanosti žalbi objavljene u „Službenom glasniku” tužene države (Republike Srbije). Dakle, sve do navedenog datuma ustavna žalba je smatrana nedelotvornim pravnim sredstvom i stranke su mogle, ne iscrpljujući mogućnost podnošenja ustavne žalbe, podneti predstavku Evropskom sudu za ljudska prava.

Činjenica da je ustavna žalba jedini instrument koji je stranci bio na raspolaganju u cilju zaštite prava na suđenje u razumnom roku, dovela je do suočavanja Ustavnog suda sa ogromnim brojem predmeta te opasnosti da dužina trajanja postupka po Ustavnoj žalbi dodatno doprinese kršenju navedenog prava, te su u nedostatku posebnog zakona koji bi regulisao postupak zaštite prava na suđenje u razumnom roku, Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o uređenju sudova („Službeni glasnik Republike Srbije” br. 101/2013 od 20.11.2013. godine koji je stupio na snagu 21.11.2013. godine a u pogledu čl. 8A, 8b i 8v, primenjuje se po isteku šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona), u Zakon o uređenju sudova posle

čl. 8 uneti članovi 8a, 8b i 8v kojima je regulisana zaštita prava na suđenje u razumnom roku.

Član 8A glasi:

„Stranka u sudskom postupku koja smatra da joj je povređeno pravo na suđenje u razumnom roku, može neposredno višem sudu podneti zahtev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku.

Zahtevom iz stava 1. ovog člana može se tražiti i naknada za povredu prava na suđenje u razumnom roku.

Ako se zahtev odnosi na postupak koji je u toku pred Privrednim apelacionim sudom, Prekršajnim apelacioni sudom ili Upravnim sudom, o zahtevu odlučuje Vrhovni kasacioni sud.

Postupak odlučivanja o zahtevu iz stav 1. ovog člana je hitan.”

Član 8b glasi:

„Ako neposredno viši sud utvrdi da je zahtev podnosioca osnovan, može odrediti primerenu naknadu za povredu prava na suđenje u razumnom roku i odrediti rok u kome će niži sud okončati postupak u kome je učinjena povreda prava na suđenje u razumnom roku.

Naknada iz stava 1. ovog člana isplatiće se iz budžetskih sredstava Republike Srbije opredeljenih za rad sudova u roku od tri meseca od dana podnošenja zahteva stranke za isplatu.

Protiv rešenja o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku može se podneti žalba Vrhovnom kasacionom sudu u roku od 15 dana.”

Članom 8v propisano je da se na postupak za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku i naknade za povredu prava na suđenje u razumnom roku shodno primenjuju odredbe zakona kojim se uređuje vanparnični postupak.

Navedene izmene i dopune Zakona o uređenju sudova, iako predstavljaju značajan korak ka efikasnoj zaštiti prava na suđenje u razumnom roku, nisu regulisale sva pitanja vezana za postupak zaštite ovog prava te se postupajući sudovi, u iščekivanju usvajanja Zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku, postupajući po tužbama za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, pored citiranih zakonskih odredbi, rukovode pravnim stavovima i zaključcima Odeljenja za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku Vrhovnog kasacionog suda i kriterijumima za ocenu povrede prava na suđenje u razumnom roku.

Prilikom ocene da li je došlo do povrede prava na suđenje u razumnom roku, sud daje sveukupnu ocenu okolnosti slučaja i poštuje opšte i posebne kriterijume ustanovljene praksom suda.

Razumnim rokom, u jednostavnim predmetima, smatra se trajanje postupka do dve godine, u prioriternim predmetima rok trajanja postupka mora biti kraći od dve godine, dok u složenijim predmetima rok

može biti duži od dve godine. Rokovi su duži ako je postupalo više instanci ali se višestruko ukidanje ili višestruko vraćanje predmeta smatra kršenjem ovog prava. Periodi neaktivnosti organa vlasti cene se posebno a ako je sam podnosilac doprineo dužem trajanju postupka nema kršenja prava na suđenje u razumnom roku.

Prioritetnim predmetima smatraju se porodični sporovi, radni sporovi, naknada štete za žrtve nesreća, slučajevi policijskog nasilja, slučajevi u kojima podnosilac služi zatvorsku kaznu, slučajevi podnosioca ograničenog fizičkog ili psihičkog stanja, slučajevi u kojima je ugroženo ili kritično zdravlje podnosioca, te slučajevi u kojima je podnosilac poodmaklog životnog doba.

Osnovni kriterijumi za ocenu dužine trajanja postupka su:

1. složenost slučaja
2. ponašanje podnosioca
3. ponašanje nadležnih vlasti
4. značaj slučaja za podnosioca

U okviru ovih kriterijuma za ocenu prava na suđenje u razumnom roku koji su istaknuti na sajtu Vrhovnog kasacionog suda taksativno su navedene okolnosti koje treba uzeti u obzir.

Kada je u pitanju složenost slučaja uzima se u obzir složenost činjenica koje treba utvrditi (broj i priroda optužbi, potreba za pribavljanjem mišljenja eksperata, broj okrivljenih i svedoka...), složenost pravnih pitanja o kojima treba odlučiti (primena novih i nejasnih zakona, pitanja nadležnosti, ustavnosti, tumačenja međunarodnih ugovora...) te složenost postupka (broj zahteva, broj stranaka, svedoka, količina dokaza koje treba prikupiti i proučiti, postupanje po zamolnicama u zemlji i inostranstvu...).

Procena ponašanja podnosioca podrazumeva utvrđivanje da li je stranka svojim postupcima dovela do odugovlačenja postupka te se, između ostalih, kao okolnosti koje dovode do odugovlačenja, a za koje je kriv podnosilac, uzimaju inicijalno obraćanje sudu koji nije nadležan, zahtev za mirovanje, produženje rokova za postupanje, više puta ponovljene promene advokata, nepojavljivanje na raspravi, kašnjenje u preduzimanju radnji u postupku, korišćenje svih raspoloživih pravnih rokova i lekova i drugo.

Kod ponašanje relevantnih vlasti koje doprinosi odugovlačenju postupka treba napraviti razliku između sudskih i vansudskih vlasti. Kod sudskih vlasti naročito se uzima u obzir period neaktivnosti sudskih vlasti, neadekvatna organizacija sudova, sudske reforme, česta promena sudija, sudske greške u primeni prava, sporo prosljeđivanje spisa nadležnom sudu i dr., dok kod vansudskih vlasti značajni činioci mogu biti politički događaji, velike reforme, prelazak iz planske u tržišnu privredu.

Kod ocene značaja slučaja za podnosioca predstavke treba razlikovati slučajeve koji zahtevaju „specijalnu ili posebnu marljivost“, kao što su građanski status ili sposobnost (brakorazvodni postupci, starateljstvo, poslovna sposobnost...), žrtve saobraćajnih nesreća u vezi naknade štete, kriminalnog nasilja i policijskog nasilja u vezi naknade štete, dok kao slučajeve koji zahtevaju izuzetnu marljivost, odnosno hitnost treba uzeti slučajeve roditelja pogođenih vaspitnim merama koje su naložili sudovi i ograničenje roditeljskog prava, te postupke lica sa skraćenim životnim vekom koja su obolela od neizlečivih bolesti.

Kada neposredno viši sud, imajući u vidu sve navedeno, oceni da je došlo do povrede prava na suđenje u razumnom roku, može u smislu člana 8b Zakona o uređenju sudova, odrediti primerenu naknadu. U praksi Evropskog suda za ljudska prava se primerenom naknadom smatra iznos od 1000 do 1,500 evra po godini trajanja postupka, s tim što se taj iznos može uvećati ukoliko je predmet spora značajan, kao što su slučajevi u vezi sa radnim pravom, građanskog statusa i sposobnosti, penzije ili posebno ozbiljni postupci u vezi zdravlja ili života lica, odnosno umanjiti zbog

broja sudova koji su postupali, svakog nesavesnog postupanja podnosioca predstavke u vezi kašnjenja postupka, nedostatka značaj predmeta spora, kratkoće trajanja statusa „žrtve“ (naslednika podnosioca predstavke), bruto društvenog (nacionalnog) proizvoda, svakog utvrđivanja povrede ili naknade štete od strane domaćih vlasti (umanjenje od oko 55%, ali ne ispod 45% osnovnog iznosa (450-675 EUR po godini).

S obzirom na rešenja koja su predložena u Nacrtu zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku, koji je dostupan javnosti i koji će u narednom periodu tek dobiti konačan oblik, može se očekivati da će njegovim donošenjem postupak i mehanizmi zaštite prava na suđenje u razumnom roku biti potpuno uređeni i samim tim otklonjene nedoumice i poteškoće sa kojima se sudovi u ovom trenutku suočavaju, postupajući po tužbama za zaštitu ovog prava. Za napomenuti je da je radi prevazilaženja problema dugog trajanja sudskih postupaka, pored otklanjanja posledica do kojih je isti doveo, potrebno otkloniti činioce koji stoje na putu brzog i efikasnog vođenja sudskih postupaka kako bismo u budućnosti imali manje potrebe da navedeno pravo štitimo na ovaj način.

MALI JEZIČKI KUTAK

profesor srpskog jezika i književnosti, Dragan Đokić

Reč autora

Jezik je živa materija, ali i pokazatelj postojanja kulture, sistema, države i pojedinca. Pred nama je jedan kutak jezičkih pravila i želja da Vam pomognemo u usmenoj i pisanoj formi izražavanja. Često smo svedoci dilema, nedoumica i nesvesnih grešaka u pravopisnoj i gramatičkoj konstrukciji, tako da ćemo se u ovoj rubrici baviti nekim uobičajenim jezičkim izazovima, kako u pravnoj terminologiji, tako i u nekim drugim oblastima. U svakom broju časopisa, pojašnjavaćemo određena jezička pravila sa kojima se često srećemo, argumentovati ih i truditi se da Vam približimo naš jezik i olakšamo svakodnevnu komunikaciju.

nije: **U vezi toga izjavljujem sledeće...** nego: **U vezi s tim izjavljujem sledeće...**

Logično je da se neko ili nešto povezuje, tj. dovodi u vezu sa nekim ili nečim, a nelogično je da se povezuje, tj. dovodi u vezu nekoga ili nečega, tako da, iza izraza „**u vezi**” treba upotrebljavati isključivo instrumental, a ne genitiv.

nije: **Po meni, ta tužba je neosnovana**, nego: **Po mom mišljenju, ta tužba je neosnovana**.

Izraz **po meni** odnosi se na vanjski deo čoveka, npr. **Po meni je padala kiša**, a mišljenje dolazi iz svesti, dakle iz unutarnjeg dela čoveka. Stoga, umesto: **Po Vuku Karadžiću, treba pisati onako kako govoriš**, treba **Po (ili: prema) mišljenju Vuka Karadžića...** itd.

nije: **Mišljenja sam da je tuženi u pravu**, nego: **Mi slim (ili: Smatram) da je tuženi u pravu**.

U našem jeziku kraći oblici pomoćnog glagola **je-sam**, koji su u prezentu glase: **sam, si, je, smo, ste su**, imaju dve osnovne funkcije: 1. služe za građenje perfekta (**sam pogrešio**) i 2. služe kao kopula, tj. kao veza između dve imenske reči u imenskom predikatu (npr. **Ja sam učenik**). Prema tome, rečenica: **Mišljenja sam da je tuženi u pravu**, u kojem je pomoćni glagol **sam** upotrebljen kao kopula (veza) između imenice (**mišljenje**) i zavisne rečenice (**da je tuženi u pravu**), nije kon-

struisana u duhu našeg jezika, nego po uzoru na strane jezike. Stoga, radi čuvanja jezika od uticaja sa strane, ovakve konstrukcije treba izbegavati.

nije: Tužioc je saslušao svedoka, nego: Tužilac je saslušao svedoka.

Veliki broj glagolskih imenica koje označavaju vršioce radnji, a koje su nastale tako što se na radni glagolski pridev, koji se nekada završavao na **L**, a ne na **O**, dodavao tvorbeni nastavak (sufiks) - **AC**. Tako je od glagola **čitati, gledati, nositi**, radni glagolski pridev glasio: **čital, gledal, nosil**. Dodavanjem nastavka -**AC**, na ove oblike, nastajale su imenice: **čitalac, gledalac, nosilac**. Krajem 14. veka, u našem jeziku se vršila glasovna promena **prelazak L u O**, tako da je svako **L** na kraju reči ili sloga, prelazilo u **O**: **čitao, gledao, nosio**. Isto je i u padežnim oblicima imenice **čitalac (tužilac)** došlo do promene **L u O**: **či-taL-ca-čitaOca, tu-žil-ca-tužiOca**. Promena je izvršena u svim padežnim oblicima, osim nominativa jednine i genitiva množine, gde **L** nije bilo na kraju sloga, nego na početku: **či-ta-lac, tu-ži-lac**.

nije: **Milicina žalba je uvažena**, nego: **Milicina žalba je uvažena**.

Prisvojni pridevi izvedeni od imenica koje se završavaju na -**ica** imaju završetak -**ičin**: **Milica-Miličin, Slavica-Slavičin, Perica-Peričin, drugarica-drugaričin, lavica-lavičin...** Međutim, od ovog pravila odstupaju prisvojni pridevi izvedeni od imenica na -**čica**, pa njihov završetak nije -**ičin**, nego -**icin**: **devojčica-devojčicin, pevačica-pevačicin, krojačica-krojačicin, ljubičica-ljubičicin...** Od odstupanja dolazi zbog toga što dva suglasnika **Č**, koja bi se u ovom slučaju našla blizu jedan drugog, ne bi zvučala blagozvučno, nego kakofonično.

nije: **Bio je to slučaj za ne verovati**, nego: **Bio je to slučaj za neverovanje** ili **Bio je to slučaj da ne poveruješ**.

S obzirom na to da **ZA** spada u predloge koji stoje uz imenske reči (imenice, zamenice, pridevi i brojevi), nikako ga ne možemo smestiti ispred glagolskog oblika infinitiva, koji je neodređeni i nelični glagolski oblik. Zbog toga su konstrukcije koje često srećemo: **za pneti, za jesti, za popiti**, u duhu nemačkog jezika. Kako bismo sačuvali uticaje iz stranih jezika koji remete naše jezičke norme, zakone i pravila, bolje je upotrebiti predlog **ZA** uz glagolsku imenicu (**nošenje, neverovanje**) ili koristiti neku drugu konstrukciju koja neće unositi konfuziju u jezički sistem.

Za sva Vaša jezička pitanja, sugestije i komentare, možete nam pisati na mejl adresu redakcije _____, pa ćemo nešto od toga izneti i obraditi u narednom broju časopisa.

NOTARSKI RAPORT

Jelena Perović
notar

Nova/stara profesija javnog beležnika u naš pravni sistem, nakon mnogo godina polemike, mnogo predloženih zakona i odlaganja primene istih tih zakona uvedena je Zakonom o javnom beležništvu iz 2011. godine koji je počeo sa primenom od 01.09.2014. godine. Pre ovoga u Srbiji je pokušano uspostavljanje javnobeležničke profesije 1930. godine, a ukinuta je 1941. godine.

Prema zakonskoj definiciji javno beležništvo je služba od javnog poverenja. U obavljanju delatnosti javni beležnik je samostalan i nezavisan. Zašto bih vam izmišljala definicije kad zakon vrlo precizno definiše:

Javni beležnik je stručnjak iz oblasti prava, imenovan od strane ministra nadležnog za pravosuđe, koji na osnovu javnih ovlašćenja prihvata od stranaka izjave volje i daje im potrebnu pismenu formu i o tome izdaje isprave koje imaju karakter javnih isprava, čuva originale tih isprava i druge poverene dokumente, izdaje prepise isprava, javno potvrđuje činjenice, daje strankama save- te o pitanjima koja su predmet njegove delatnosti. Pored ovoga beležniku se može, u svojstvu poverenika suda, poveriti da sprovodi i neke sudske postupke, ostavinski na primer i mogu mu se poveriti i depozitni poslovi. Dakle beležnik preuzima i jedan deo poslova vanparničnog sudije, u cilju rasterećenja sudova i sudija i zaposlenih u sudovima, i ima ulogu takozvanog preventivnog sudije koju narod tek treba da shvati i razume.

Nadalje, zakon kao osnovna načela delatnosti propi- suje i da javni beležnik ne sme da uskrati preduzimanje radnji za koje je ovlašćen, osim kada je zakonom drukčije propisano.

Javni beležnik je dužan da uskrati službenu radnju ako je ona nespojiva sa njegovom službenom delatnošću, naročito ako se njegovo učešće zahteva radi postizanja očigledno nedopuštenog ili nepoštenog cilja. Javni be- ležnik je ovlašćen i da uskrati obavljanje radnje koja je prema zakonu nedopuštena, za koju sumnja da je stranka preduzima prividno ili da bi izbegla zakonske obaveze ili da bi protivpravno oštetila treće lice. Ako javni beležnik smatra da stranka nema pravo da zaključi određeni pravni posao, dužan je da je na to upozori.

Dakle, glavno obeležje beležnika je da predstavljaju službu od javnog poverenja, kojoj na primer u pravnom poslu sačinjavanja ugovora o prodaji nepokretnosti treba

da veruju i kupac i prodavac da će im svojim znanjem i sa- vetima pomoći da zakluče za obe strane najbolji mogući posao koji će u potpunosti biti u skladu sa zakonom. Upo- zoriće i prodavca ako misli da je stvar prodana po niskoj ceni, ali i kupca ako smatra da je stvar preplaćena. Ili će upozoriti stranke da smatra da, na primer, nemaju pravo da zakluče posao u kom je za jednu stranu ugovorena zelenaška kamata. Stranku niko ne sprečava da kod be- ležnika dođe sa svojim advokatom koji će voditi računa isključivo o njenim interesima. S obzirom da je u planu da od marta ove godine javni beležnici potpuno preuzmu overu prepisa i potpisa (dakle da sud i opštine prestanu da overavaju potpise i prepise dokumenata) jasno je da je reč o službi sa kojom će dolaziti u kontakt većina naših građana.

Stoga je neophodno da se ova profesija izgradi na zdravim i jakim osnovama, kako bi građani verovali da im je beležnik prijatelj i neko ko štiti njihove interese, a ne neko ko ih pljačka i bogati se na njihov račun, kako se lošim marketingom ustanovljava mišljenje u narodu. Doduše, u onom delu naroda koji nije još uvek imao po- trebu da ide kod beležnika. Jer ni moje kolege ni ja ne možemo da se požalimo da kod nas dolaze stranke koje izlaze iz naše kancelarije ljute na beležnika. Uglavnom su stranke koje su zadovoljne uslugom, posebno činjenicom da nema onog dugog čekanja u sudskom redu... Ali loša interpretacija naše profesije od strane kolega advokata, njihov svesrdan marketinški rad na tome da se profesija od starta ponizi i da se njen značaj umanj i cinični naslo- vi po novinama (od kojih je jedan pre neki dan čak glasio i: Čega se pametan stidi time se notar ponosi) doprineli su da se stvori loša slika među ljudima koji nisu sasvim upućeni u odgovore na pitanja ko je javni beležnik i šta svojim radom može da doprinese društvu i pojedinačno građaninu. Osnovna svrha javnobeležničke profesije je neka vrsta „preventivnog sudije” koji će razjasniti stran- kama odnose ukoliko neke od međusobnih obaveza od kojih zavisi ispunjenje ugovora ne budu ispunjene, i pre nego što do toga dođe u životu. Dakle, cilj je da obe strane budu svesne svih rizika i posledica koje zaključenje prav- nog posla nosi, tako da kasnije ukoliko do spora dođe ne može da kaže da mu to niko nije rekao, da je potpisao a da nije čitao šta potpisuje i tome slično, a što nam se sve često dešavalo u prošlosti. Mi se svojim svakodnevnim zalaganjem na poslu i ponašanjem van posla trudimo da radimo na tome da lošu sliku o našoj novoj profesiji me- njamo i mislim da nam to polazi za rukom. To nam uosta- lom potvrđuje i dosta zadovoljnih klijenata.

Cilj sastavljanja javnobeležničkih isprava je između ostalog i da se obezbedi autentičnost isprave (da se spre-

či njeno falsifikovanje, pa otuda i jemstvenik i potesi na svakom praznom mestu), da se obezbedi tačnost isprave (da sadržina isprave u svemu odgovara volji stranaka i da stranke budu upozorene o svim eventualnim posledicama koje zaključenje posla može da ima po njih) i da se obezbedi da isprava koja je sačinjena bude u svemu u skladu sa zakonima ove zemlje. Isto je i kada javni beležnik solemnizuje privatnu ispravu, odnosno kada privatnoj ispravi overom daje karakter javne isprave. I kod solemnizacije isprava beležnik proverava ispunjenost svih uslova za zaključenje ugovora.

Beležnik je dužan da isprave koje sačini ili koje solemnizuje čuva 30 godina, a ukoliko prestane sa radom pre ovog roka dužan je da arhivu preda na čuvanje javnobeležničkoj komori. Da bi bila uspešna kancelarija javnog beležnika i da bi mogla da odgovori svim zahtevima koji se pred nju stavljaju u njoj mora biti zaposleno bar troje četvoro ljudi, mora biti opremljena savremenim sredstvima komunikacije (kompjuteri, faks, internet) mora biti dovoljno velika da ima arhivu koja opet mora biti posebno opremljena skupim ormanima koji trpe vodu i vatru, čekaonicu i prostoriju gde sedi notar (a naglasila bih da su kancelarije u praksi daleko veće jer se negde moraju smestiti i zaposleni). Sve ovo organizuje i plaća notar od svojih prihoda. I na kraju, svaku svoju grešku koju u radu načini on lično ili lice koje je zaposleno u kancelariji, plaćaće notar od svojih prihoda, najpre iz osiguranja a ukoliko ta suma ne bude dovoljna da isplati naknadu na ime štete koju je pričinio, onda i iz svoje lične imovine. Prema tome obaveze i odgovornost notara su jako velike i ne možemo o uspostavljanju jedne tako važne profesije po sve građane ove zemlje govoriti jedino sa finansijske strane - kako to pogrešno i agresivno predstavljaju advokati i boreći se za neka svoja nejasno koncipirana prava od kojih dugo ne odustaju parališući potpuno sudsku vlast u zemlji i nazivajući tu svoju borbu borbom za nekakva ljudska prava. Ono što je posebno zanimljivo u borbi advokata protiv naše mlade i nejake profesije je činjenica da su advokati koji zahtevaju da što je moguće manje plaćaju porez i tako uz sve građane kojima je plata smanjena valjda doprinesu razvoju napaćene nam zemlje, nakon što su uspeli u delu svojih zahteva i izdejstvovali izmene zakona kojima je omogućena solemnizacija ugovora i uvedena obaveza plaćamo 30 procenata od prihoda u budžet koji će služiti za unapređenje rada sudova (ne zaboravimo da nijedna profesija u Republici nema sličnu obavezu) sada imaju najnoviju brigu: zbog čega se Srbija uopšte odrekla prihoda od sudskih taksi u korist beležništva? Ova priča o izraženoj brizi advokata za finansije ove zemlje i bila logična i možda bi imala nekog smisla da se oni ne bore protiv uvođenja fiskalnih kasa u svojoj profesiji i protiv povećanja plaćanja poreza, i da ni u jednoj drugoj državi na svetu ne postoji ovaj sistem koji ponegde i vekovima pokazuje svoje brojne prednosti.

Kada se popune sva predviđena javnobeležnička mesta u Srbiji javni beležnik će biti dostupniji građanima

nego što je to bio sud ili opština, jer primera radi neko manje selo nije nikada imalo sud ili opštinu (eventualno je imalo mesnu kancelariju opštine) a može da ima javnog beležnika koji će u onom delu u kom mu je država zakonom dozvolila, vršiti javna ovlašćenja. Javni beležnik je dužan da čuva kao tajnu podatke do kojih je došao u obavljanju javnobeležničke delatnosti, a s obzirom na široku oblast koja mu je poverena on će pogotovo u manjim sredinama imati uvid u probleme mnogih sugrađana koji mu se obraćaju, ili dolaze kod njega zbog poslova koje mu je sud poverio da obavi.

Većina razvijenih zemalja u svom pravnom sistemu poznaje ovu profesiju koja se češće naziva notar. U nemačkom pravnom sistemu notari postoje preko 150 godina, pa je više nego razumljivo zbog čega se danas u Nemačkoj ne bune advokati protiv notara, kao što je u Srbiji slučaj. U pojedinim delovima Nemačke pravnik može istovremeno da bude i notar i advokat, ako za to položi sve neophodne ispite. Francuska takođe jako dugo ima uveden notarijat, i ove zemlje spadaju u takozvani latinski tip notarijata kome se i Srbija priključila. Srbija je poslednja zemlja u okruženju koja je ustanovila ovu profesiju. U BiH postoji sedam godina, u Hrvatskoj i duže, a Crnoj Gori postoje oko četiri godine. Naš narod je takvog mentaliteta da u koje god vreme da je uvedena ova profesija rekli bismo da su to partijski ljudi, da su se mesta notara plaćala i da se znala njihova cena. Moram da kažem da sam posebno fascinirana iznosima koji se u ovom kontekstu spominju, jer da sam imala i deo tog novca ne verujem da bih uopšte želela da radim, a kamoli da preuzimam teret i odgovornost da na nejaka pleća u vremenu bez sudske prakse, bez jasnih stavova kako primenjivati mnoštvo međusobno različitih propisa i tarifu, u situaciji u kojoj se cena našeg rada promenila 3 puta od septembra (sa mogućnošću daljih izmena) učestvujem u stvaranju jedne nove i nadam se dugovečne profesije. A zatim, logično do sada iznetom, da zarađujem toliko lepo kao što to novine kažu ne verujem da bih se trudila uopšte da pišem ovaj članak i na taj način pokušam da približim kolegama situaciju u kojoj sam se našla kao javni beležnik. Jer jedan od naslova u famoznim novinama je bio i: „Notar sa Palilule zaradio 50 hiljada eura.” Ja sam javni beležnik za područje Prvog osnovnog suda u Beogradu, sa sedištem na Paliluli. Nisam javni beležnik koji je zaradio toliku sumu novca, niti mislim da je toliko novac fizički moguće zaraditi sve i da notar radi po 15-ak sati dnevno i ima samo najskuplje tarifirane poslove (molim vas da imate na umu i da zarada i promet novca na računu beležnika nisu iste stvari). Ja sam javni beležnik koji hoće da stavi do znanja ljudima da se bavi poštenom i časnom profesijom, da nikoga ne varam, i da želim svoj posao da obavljam i u narednih 30 godina recimo. Ako me život u tome ne spreči. Tih sam dana često govorila „Ali ja nisam taj javni beležnik sa Palilule”. Zato sam se odlučila da pisanjem ovog teksta i lično uzmem učešća u ovoj nametnutoj nam borbi.

„EPILOG JEDNOG PROTESTA”

advokat Jugoslav Tintor
Sekretar upravnog
odбора Advokatske
komore Srbije

Za punovažnost ugovora o raspolaganju nepokretnostima oduvek su bili dovoljni pismeni oblik i sudska overa potpisa, a za punovažnost nasledno-pravnih i porodično-pravnih ugovora pismeni oblik i solemnizacija od strane sudije u vanparničnom postupku. Osnovni razlog protesta advokata obustavom rada bio je propisivanje zakonske obaveze da se svi ovi ugovori moraju zaključivati u formi javnobeležničkog zapisa, što faktički znači da ih može sačinjavati isključivo javni beležnik. Ovakvim zakonskim rešenjem povređen je čl. 67. Ustava RS i čl. 3. Zakona o advokaturi iz kojih jasno proizilazi da javni beležnici nemaju pravo da pružaju pravnu pomoć i da sastavljaju ugovore. Međutim, obavezna forma javnobeležničkog zapisa podrazumevala je da oni imaju ekskluzivno pravo da sastavljaju sve privatno-pravne poslove, koji samim tim postaju javne isprave. Ovakvo normativno rešenje nema opravdan ratio legis.

Jedini razlog uvođenja javnobeležničkog zapisa je stvaranje pogrešne predstave u javnosti da je ova pravna forma nužan preduslov sigurnosti pravnog prometa, a jedini razlog za stvaranja ove predstave - pokušaj da se od građana na ime overe isprava naplati više novčanih sredstava Sistem javnog beležništva koncipiran je na pogrešan način i mora pretrpeti suštinske izmene kojima će se zaštititi prava građana, uspostaviti ustavnost i zakonitost i onemogućiti da bilo ko ostvaruje ogromnu korist na teret građana Srbije samo na osnovu monopola i privilegija koje mu zakon neosnovano uspostavlja.

Zbog toga je u čitavoj Srbiji otpočeo protest advokata obustavom rada sa jasnim zahtevom:

- da se ukine pravo javnih beležnika da sastavljaju ugovore u formi javnobeležničkog zapisa
- da građani i advokati mogu slobodno da sastavljaju ugovore koje beležnik samo overava i to

a) ugovore koji su do sada zaključivani pred sudijom u vanparničnom postupku, beležnik treba da solemnizuje u cilju potvrde sadržine uz pravo građana i advokata da ove ugovore sačine

b) ugovore koji su do sada overavani u sudu, beležnik treba samo da legalizuje - overi potpise u cilju potvrde identiteta uz pravo građana i advokata da ove ugovore sačine

Naši zahtevi su bili jasni i zasnovani na pravnoj argumentaciji koja ih je činila opravdanim. Zbog toga smo uporno isticali da bi kroz konstruktivan dijalog problem mogao biti brzo rešen. Međutim, Ministarstvo pravde se na konkretne predloge advokature za izmene zakona od 12.10.2014. godine izjasnilo tek na prvom sastanku stručnih timova 15.12.2014. godine - dakle posle više od dva meseca, što je u mnogome doprinelo dužini trajanja ovog protesta.

U početku otvorenost države za pregovore je bila samo deklarativna a ne stvarna, jer nije bilo spremnosti da se pregovori vode u cilju iznalaženja kompromisnog rešenja. Umesto toga, kao jedini argument u pregovorima istican je argument državne moći prema kojem „niko nije jači od države” i ultimativni zahtev za momentalnu obustavu protesta da bi pregovori otpočeli. Ovakav stav države je za advokaturu bio potpuno neprihvatljiv. Naime, mi nismo ni pokušali da budemo jači od države već smo kao profesionalno udruženje bili dužni da ukažemo na problem koji mora biti rešen u interesu građana Srbije, kojima niko ne može uskratiti pravo na pravnu pomoć i njihovu autonomiju volje kod sastavljanja privatno-pravnih poslova.

Nakon 50 dana potpune blokade pravosuđa preduzet je prvi konkretan korak države kojim je potvrđena nužnost izmena sistema javnog beležništva i opravdanost protesta advokata, tako da predložene izmene predstavljaju prvi rezultat protesta, ali ne i ispunjenje njegovog cilja.

Izmenama zakona ukinuta je privilegija notara da kao svoj prihod zadrže celokupna novčana sredstava ostvarena na ime overe koja su do uvođenja javnobeležničkog sistema predstavljale čist budžetski prihod, tako da je kao rezultat protesta propisana obaveza notara da u budžet RS vrate 30% naplaćenih sredstava čime je umanjena šteta koju trpe građani zbog uvođenja javnobeležničkog sistema.

Izmenama zakona ukinuta je privilegija notara da ugovori o raspolaganju nepokretnostima moraju biti zaključeni u formi javnobeležničkog zapisa i dopuštena je njihova solemnizacija, tako da je kao rezul-

tat protesta taksa za overu ovih ugovora umanjena za 40% a time i šteta koju trpe građani zbog uvođenja javnobeležničkog sistema. Međutim, ove izmene zakona nisu bile rezultat dogovora između Ministarstva pravde i predstavnika advokature, već pokušaj da se izbegne suštinsko rešavanje problema i predstavi da su na ovaj način zahtevi advokata ispunjeni, sve u cilju destabilizacije jedinstva i rešenosti advokature da u protestu istraje.

Produbljanju uzajamnog nepoverenja doprinelo je insistiranje države na tabloidnim temama i pokušaji diskreditacije predstavnika advokature umesto da za pregovaračkim stolom otpočne konkretan dijalog i da se suoče argumenti o pravnoj osnovanosti i ekonomskoj opravdanosti ponuđenih zakonskih rešenja, kako bi se problem rešio u što kraćem roku. Mnogo je vremena potrošeno zbog prvobitne strategije vlasti da će problem rešiti tako što će advokate razjediniti ili tako što će ih uplašiti pretnjama da su deo nekakvog „državnog udara” i tvrdnjama da su svi advokati zavedeni od strane svojih predstavnika u funkciji nečijeg „zločinačkog plana”. Reč je o očiglednom pokušaju „skretanja pažnje” koji je na ovim prostorima već oprobao obrazac manipulacije u uslovima medijske kontrole.

Celu situaciju je dodatno zakomplikovala vrlo neobičajena okolnost da je veći broj aktuelnih službenika Ministarstva pravde i bliskih saradnika Ministra pravde položilo javnobeležnički ispit što je dalo osnova za tvrdnju da postoji sukob interesa i lični motivi za odbranu ovako koncipiranog sistema javnog beležništva „po svaku cenu”. Dodatno ulje na vatru dodala je i okolnost što su jedna ista lica bili i članovi komisije za ispitivanje na javnobeležničkom ispitu i članovi komisije za izbor javnih beležnika, kao i okolnost da je kao jedan od kriterijuma za izbor figurirao i „opšti utisak” članova komisije koji po prirodi stvari jeste rezultat diskrecione ocene i pruža osnov za sumnju da je kod izbora javnih beležnika bilo prostora za korupciju. Imajući u vidu da je svaki od ovako izabranih javnih beležnika sticao privilegiju da za sebe zadrži novac koji je do tada predstavljao direktni budžetski prihod, advokatura je sa razlogom ukazivala da je javnobeležnički sistem u Srbiji koncipiran tako da bude u funkciji ličnog bogaćenja odabranog kruga pojedinaca, ostavljajući nadležnim organima da sve ovo ispitaju.

Advokatura je smatrala da je njena društvena uloga da „zvoni na uzbunu” u situaciji kada uoči da se uvedenim sistemom javnog beležništva krše osnovni pravni principi - ustavnosti i zakonitosti, suspenduje zakon o obligacionim odnosima i ograničava slobodno zaključivanje privatno - pravnih poslova. Podsetiću da je i zaštitnik prava građana nakon mesec i po dana protesta doneo rešenje kojim konstatuje da „ekskluzivitet notara pri sastavljanju ugovora dovodi u

pitanje ostvarivanje prava i na zakonu zasnovanih interesa građana da sami uobličavaju sopstvene pravne poslove”.

Nakon 90 dana protesta otpočeli su pregovori i nakon 10 održanih sastanaka stručnih timova postignut je sporazum da se po hitnom postupku izmene Zakon o javnom beležništvu, Zakon o prometu nepokretnosti, Zakon o vanparničnom postupku, Zakon o nasleđivanju i Porodični zakon na način koji je dogovoren usaglašenim tekstom sporazuma. Ovim izmenama advokaturi je vraćeno pravo na pružanje pravne pomoći garantovano u čl. 67. Ustava RS tako što je advokatima vraćeno pravo na sastavljanje pravnih poslova koje im pripada na osnovu čl. 3. Zakona o advokaturi i to kako ugovora o prometu nepokretnosti tako i svih nasledno-pravnih i porodično-pravnih ugovora. Kao rezultat protesta u pravni sistem Republike Srbije vraćene su privatne isprave i načelo autonomija volje, kao i pravo građana da sami sastavljaju svoje privatne pravne poslove.

Jedini izuzetak predstavljaju ugovori o raspolaganju nepokretnostima poslovno nesposobnih, slepih, nemih i gluhih lica, sporazumi o zakonskom izdržavanju, kao i hipoteka i založna izjava u slučaju kada građani žele da ove isprave imaju svojstvo izvršne isprave. Ove pravne poslove javni beležnici i dalje imaju pravo da sastavljaju. Smatram da je i ovakvo normativno rešenje potencijalno neustavno, ali će o tome svoju odluku doneti Ustavni sud - jednog dana.

Izmenama je predviđeno da pravni poslovi koje sačinjavaju advokati i građani u slobodnoj pisanoj formi, javni beležnici potvrđuju solemnizacionom klauzulom kao posebnim pisanim aktom koji se prišiva uz privatnu ispravu i predstavlja uslov za punovažnost pravnog posla. Solmenizaciona klauzula ima snagu javne isprave, dok privatna isprava zadržava karakter privatnog pravnog posla na koji se primenjuju sve odredbe Zakona o obligacionim odnosima.

Kako je postupak potvrđivanja pravnog posla stavljanjem solemnizacione klauzule propisan za sve privatne-pravne poslove uključujući i one koje su građani sami sačinili, kao i one koje je do sada potvrđivao sudija u vanparničnom postupku, solemnizaciona klauzula obuhvata i pouku stranaka na pravne posledice zaključenja pravnog posla, a javni beležnik ima pravo da odbije da potvrdi pravni posao za koji smatra da je apsolutno ništav, s tim što je uspostavljen efikasan mehanizam sudske kontrole postupanja javnog beležnika u slučaju odbijanja potvrde.

Očekuje se da ovako uprošćena solemnizacija rezultira smanjenjem notarske tarife za još 30%

Za 120 dana protesta prešli smo dug put, od stava države da se u zakonima ne menja ni zarez do suštinskih izmena zakona. Predložene izmene zakona potvrđuju da su zahtevi advokature bili osnovani, a

najvažnije od svega je što su predložene izmene pre svega u interesu građana.

U odnosu na sve druge zakone kojima se ograničava pružanje pravne pomoći, advokatura i dalje ostaje na poziciji odbrane svog ustavnog položaja i u skladu sa postignutim sporazumom uzeće aktivno učešće u izmenama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, Zakona o izvršenju i obezbeđenju, Zakona o javnom pravobranilaštvu i Zakona o javnim nabavkama. U odnosu na ministra pravde, advokatura ostaje kod zahteva za njegovu smenu, ali taj zahtev ne predstavlja uslov za otpočinjanje rada.

Naša najveća prednost je bila što država nije znala koliko dugo mi još možemo da izdržimo, a naša najveća slabost što to nismo znali ni mi sami. Upravo iz tog razloga, ceo protest sam insistirao na pregovorima i na aktivnom pristupu u potrazi za rešenjem i zadovoljan sam što se do rešenja došlo. Profesionalna solidarnost je ostala očuvana, ali nije neograničena i njene krajnje domete kao odgovorni predstavnici advokature moramo biti sposobni da predvidimo. Nismo imali pravo da idemo na sve ili ništa. Valjalo je kasirati rezultate koje

smo postigli i sačuvati poziciju koju smo izborili a to je pozicija ravnopravnog pregovarača sa kojim država potpisuje sporazum jer je na to prinuđena. Mora nam biti dovoljno što mi znamo da smo u pravu, što to znaju građani Srbije, što prepoznamo da smo uspeli u suštinskom delu i što nam je svima jasno da smo uspeli samo zato što smo bili jedinstveni, solidarni i istrajni. To je naša najveća pobeda. Advokatura se konačno pozicionirala u društvu kao relevantan akter.

Moramo se pripremiti za nove bitke koje su pred nama, verujem već u godini koja dolazi. Realno je očekivati da će država pokušati da umanji ovlašćenja advokatskih komora i revidira zakon o advokaturi - kako nikad više ne bi bili u poziciju da ih dovedemo u poziciju u kojoj su sada. Uostalom, tako bi postupila svaka izvršna vlast. Međutim, posle ovog protesta realno je očekivati i da advokatura to neće dozvoliti. Da bi bili u poziciji da to ne dozvolimo nismo smeli da sagorimo. Prepoznali smo da smo ostvarili suštinu naših zahteva i da smo to uspeli da ostvarimo uprkos svih naših razlika i individualnih interesa. I uspešno okončali ovaj protest

TERORIZAM SA POSEBNIM OSVRTOM NA VERSKI FUNDIRAN - ISLAMISTIČKI TERORIZAM

Jelena Stevančević

POJAM TERORIZMA

Pitanje terorizma, ne prestaje da interesuje javnost, analitičare i pravnike. Terorizam potiče od latinske reči, izraza teror (terror, terorris)¹ što znači užas, i može se klasifikovati prema ciljevima na ideološki motivisan terorizam, etno-separatistički terorizam i na versko-fundirani terorizam. Takođe, kvalifikacija je moguća prema sredstvima i metodama, kao i prema subjektima koji vrše terorističke akte.

Terorizam je kompleksna i dinamična pojava, jer ono što se nekada smatralo terorizmom, danas može predstavljati potpuno legitiman način ratovanja. Terorizam je višedimenzionalan politički fenomen kao oblik grupnog, ređe individualnog delovanja, koje prati vršenje političkog nasilja, za koje je karakteristična upotreba psiho-fizički zastrašujućih metoda. Postoji više definicija terorizma², a profesor dr Dragan Simeunović **terorizam definiše kao složen oblik organizovanog grupnog, a ređe individualnog ili institucionalnog političkog nasilja obeležen ne samo zastrašujućim brahijalno fizičkim i psihološkim, već i sofisticirano-tehnološkim metodama političke borbe kojima se obično u vreme političkih i ekonomskih kriza, a retko i u uslovima ostvarene ekonomske i političke stabilnosti jednog društva, sistematski pokušavaju ostvariti „veliki ciljevi” na morbidno - spektakularan način, a neprimereno datim uslovima, pre svega društvenoj situaciji i istorijskim mogućnostima onih koji ga kao političku strategiju upražnjavaju.**³

Terorizam obuhvata radnje koje variraju od pretnje silom, do upotrebe iste kroz otmice, ucene, psihofizičko zlostavljanje, atentate, sabotaze, diverzije, samoubilačke napade, pojedinačna i masovna politička ubistva, koje se izvode u odnosu na predstavnike sistema i građane jedne države, sa ciljem da se ozbiljno zastraši stanovništvo, ili prinudi država da nešto učini ili ne učini. Teroristički akti se preduzimaju kako bi se povredili osnovni ustavni, politički i ekonomski principi države, a radi realizacije ciljeva terorističkih organizacija.

Treba napomenuti da terorizam pored toga što predstavlja jedan vid konstantnog nasilja koji služi intere-

snim grupama i organizacijama koji potiču iz različitih ekonomsko-socijalnih krugova, kao način da sprovedu svoje planove i ideologiju u delo, istovremeno predstavlja i težak oblik kriminaliteta.

VERSKI FUNDIRAN TERORIZAM - ISLAMISTIČKI TERORIZAM

Poslednjih decenija najviše pažnje se posvećuje islamističkom terorizmu, posebno nakon terorističkog napada na Sjedinjene Američke Države 2001. godine. Islamistički terorizam je oblik verski fundiranog terorizma, jer se njegovo sprovođenje uglavnom opravdava interpretacijom islama, te u poslednje vreme islam često prima konotaciju pojma koji stimuliše političko nasilje. Verski fundiran terorizam podrazumeva inkorporiranje religije, radi opravdanja izvođenja terorističkih akcija, i korišćenje pojedinih delova svete knjige, Kurana, kao razlog za sprovođenje nasilja. Međutim, pogrešno je u religiji tražiti okidač razvoja islamističkog terorizma, imajući u vidu da Kuran poziva na mir i samilost, a ne na nasilje i ratovanje, a pojedine delove svete knjige, koji govore o ratovanju i stradanju, treba shvatiti isključivo u duhu vremena u kojem je islam nastao.

Terorističke islamističke organizacije koje su danas sinonim za verski fundiran terorizam su Hezbolah, Hamas, Al Kaida i Islamska država. **Hezbolah** je proiranska organizacija, ili teroristička organizacija libanjskih šita, i njen osnovni cilj je borba za uspostavljanje šitske vlasti kalifata u „umi” Libana, kao metod borbe koriste se bombaši samoubice, a članstvo u organizaciji je doživotno, odnosno istupanje je moguće samo kroz smrt. **Hamas** je teroristička organizacija koja se smatra glavnim islamističkim pokretom u Palestini, koja ne priznaje postojanje države Izrael, shodno da je konstituisan na delu Palestinske države, i pored dobre obučenosti i finansijske podrške, članovi i vođe Hamasa rade na uključivanju u državnu vlast. **Al Kaida** je teroristička organizacija, koja je postala svetski poznata posle napada na Sjedinjene Američke Države dana 11.09.2001. godine, i njeno delovanje doprinelo je stvaranju i širenju alkaidizma, kao posebne ideologije. **Islamska država** je teroristička organizacija koja je počela sa dejstvima na tlu Iraka i Sirije, prema pojedinim izvorima formirana krajem 2003. godine, a postaje globalno poznata tokom 2014. godine posle izvođenja akcija na teritoriji

Sirije i Iraka. Navedena organizacija je izuzetno finansijski stabilna, imajući u vidu podatke koji govore da je Islamska država jedna od najbogatijih terorističkih grupa na svetu, koja zarađuje desetine miliona dolara mesečno, uglavnom od prodaje nafte i drugih oblika trgovine.⁴

BORBA PROTIV TERORIZMA I NJEGOVA PREVENCIJA

Evropske države, kao i članice Evropske unije imaju iskustva u borbi protiv terorizma. Velika Britanija sa IRA-om, Španija sa ETA-om, Italija sa Crvenom brigadom, a bombaški napadi koji su usledili na Madrid i London samo su doprineli širenju straha od terorizma.

Gore navedeni napadi su realizovani u nacionalnim okvirima, i nastali su iz unutrašnjih razloga, ali su danas granice terorizma pomerene i postoji čitava mreža terorističkih organizacija koje uspešno deluju na internacionalnom planu. Države ne posmatraju terorizam na isti način, što proizlazi iz neujednačenosti napada na iste, takođe, ni percepcija o terorizmu kod građana nije ista, jer ni strah od napada nije istog intenziteta.

Posle napada na Njujork, i države Evropske unije su se složile oko akcionog plana, odnosno mera, koje su uključivale koordinaciju policijskog i sudskog sistema, uvođenje evropskog naloga za hapšenje, usvajanje definicije terorizma, sastavljanje lista terorističkih organizacija, kooperacije i razmene obaveštajnih podataka između ustanova i agencija, sastavljanje zajedničkih istraživačkih timova, razmena i deljenje svih informacija sa Europolom⁵, razvoj specijalnih antiterorističkih timova u Europolu, razvoj internacionalnih pravnih instrumenata, brzu implementaciju usvojenih konvencija u oblasti terorizma, stopiranje finansiranja terorizma, povećanje vazdušne sigurnosti, i klasifikacije oružja, tehničke obuke osoblja, zaštite pilotskih kabina, da bi posle napada na Madrid 2004. godine, došlo do nove procene anti-terorističke politike, i reforme akcionog plana.

Ukoliko pogledamo događaje u Francuskoj, prvenstveno napad na redakciju satiričnog časopisa „Šarli Ebdo“⁶ od 07.01.2015. godine, kada je ubijeno 12 ljudi, koji je okarakterisan od strane francuskih i svet-skih medija kao najsmrtonosniji napad u Francuskoj u poslednjih 40 godina, a za koji je jemenski ogranak Al Kaide, poslednji preuzeo odgovornost⁷, proizlazi da su islamističke terorističke organizacije, odavno stigle na tlo Evrope, ali usled zakazivanja rada pojedinih državnih i obaveštajnih službi nisu sprečena njihova dejstva.

Da li se pomenuti napad na redakciju francuskog časopisa može podvesti pod teroristički? Odgovor je potvrđan imajući u vidu razlog napada, način izvršenja, ali i činjenicu da je islamistička teroristička organizacija preuzela odgovornost za pomenuti napad.

Da bi se terorizam iskorenio, odnosno sprečilo dalje stvaranje terorističkih organizacija, potrebno je utvrditi u kakvim se uslovima, odnosno društveno - ekonomskim sistemima rađa terorizam, i koja je to politička situacija u jednoj državi koja ga podhranjuje. Tu se započinje da se terorizam kao pojava i oblik političkog nasilja ređe javlja u ekonomski uređenim državama, gde vladaju socijalni mir i velika etnička tolerancija, a da je češći u državama koje su ekonomski slabe, socijalno nesigurne i nisu u stanju da odgovore na potrebe celog stanovništva, a ne samo na potrebe povlašćenih slojeva, koji se ne moraju odnositi samo na ekonomske razlike, već političke, socijalne i etničke.

Jedan od načina da se terorizam suzbije i onemogući delovanje terorističkih organizacija jeste udruživanje država na međunarodnom planu sa ciljem da suzbiju terorizam, kao opasnost za celokupnu međunarodnu zajednicu, što će imati odjeka u grupama koje su spremne da svoje ciljeve realizuju nasilnim putem. Ostvarenje navedenog podrazumeva prvenstveno da bezbednosne službe država nesebično razmenjuju informacije do kojih dođu svojim operativnim radom. Mnoge države koje su bile pogođene terorizmom izmenile su bezbednosnu politiku, i samim tim pojačale rad svojih bezbednosnih službi. Međutim, problem predstavlja činjenica da državne obaveštajne službe neretko nisu spremne na multilateralnu saradnju, jer će radije saradivati na bilateralnom planu, smatrajući opasnim podelu i razmenu informacija na međunarodnom planu, te je problem u razmeni podataka sve veći, a opterećenosti su birokratske, lingvističke i institucionalne prirode.

Veliku pažnju treba usmeriti na edukaciju, odnosno obrazovanje mladih, potom poboljšanje uslova života, a to podrazumeva da države beleže ekonomski rast, što često i nije slučaj u državama u kojima se formiraju terorističke grupe. Neophodnost ekonomskog progressa je jasna, iz razloga što terorističke grupe uspešno deluju u državama koje su ekonomski nestabilne, tamo gde postoje nepremostive razlike između bogatih i siromašnih slojeva društva, gde je jednostavnije dopreti do najsiromašnijih delova stanovništva, koji su procentualno veći od bogatih, a koji opravdavaju terorističko delovanje, verujući da je to njihov izlaz iz nemaštine. Takođe, da bi jedna teroristička grupa ili organizacija imala uspeha na teritoriji jedne ili više zemalja, potrebno je da uživa simpatije većinskog dela stanovništva, te da njihova ideologija bude masovno prihvaćena, i da njihove aktivnosti ne pogađaju stanovništvo koje ih podržava već, da teroristički akti imaju negativne posledice po stanovništvo koje ne podržava politiku terorista.

Shodno da terorističke organizacije ne bi mogle da deluju bez značajnih finansijskih sredstava, pitanje finansiranja terorizma je uvek aktuelno. Jedan od najvećih izvora finansiranja terorizma su sredstva koja nastaju radom organizovanih kriminalnih grupa. Uočava se povezanost terorističkih i kriminalnih grupa, radi ilegalnog kumuliranja novčanih sredstava i finansiranja

terorističkih organizacija, a sve kako bi došlo do realizacije planova i ciljeva terorista, a potom i povlastica koje kriminalne grupe koje su ih prethodno finansijski podržavale kasnije mogu uživati. Takođe, nije teško zamisliti teroriste koji se istovremeno bave i organizovanim kriminalom kako bi stekli finansijska sredstva, i omogućili izvođenje terorističkih akcija, te bi upravo otkrivanje kanala finansiranja terorističkih organizacija, dovelo do mogućnosti reagovanja na različite oblike kriminala, ali i znatno slabljenje terorističkih grupa, kojima bi se na ovaj način smanjila finansijska podrška i znatno otežalo delovanje.

Krivičnopravno reagovanje na terorizam je od velike važnosti, ali nije dovoljno propisati određene radnje kao krivično delo, već je neophodno sprovesti oštru kaznenu politiku prema učiniocima ovih najtežih krivičnih dela, jer se na taj način radi i na prevenciji, kako bi se obeshrabrili pojedinci ili određene grupe u svojoj nameri da se organizuju sa ciljem sprovođenja terorističkih akcija.

Države u borbi protiv terorizma koriste prevenciju, tamo gde je to moguće, zaštitu, kažnjavanje i gonjenje. Krivično gonjenje učinilaca najtežih krivičnih dela, odnosno terorista, a potom i kažnjavanje, pretpostavlja razrađen sistem saradnje i hapšenja između više država. Međutim, najveći deo napora u prevenciji terorizma mora se usmeriti na omogućavanje podjednakog ekonomskog razvoja svih slojeva jednog društva, odnosno jedne države.

Zapaža se da je novi talas terorizma religijski obojen, kao i da su napadi na Njujork doveli do anti-muslimanskih pokreta i omraženosti islama kod nemuslimanskog življa, a sa druge strane muslimani su povećali svoju odbojnost prema zapadnom svetu. Političari pokušavaju da ubede muslimane da borba protiv terorizma nije borba protiv islama, ali to za sada nema većeg efekta, pa se izvodi zaključak da je anti-teroristička borba uticala na javno mnjenje i mišljenje o islamu i muslimanima.

Jasno je da teroristički napadi na jednoj strani od terorista prave mučenike koji su se navodno žrtvovali

za svoj narod i slobodu, ali ovakvi napadi ustvari predstavljaju još veću opasnost jer pokreću lančane reakcije, jedne i druge strane, odnosno terorista i napadnute strane. Najsvježiji primer je Francuska i događaji od 07.01.2015. godine, koji se nisu zaustavili samo na jednoj terorističkoj akciji, već su pokrenuli lavinu drugih događaja, ali i širenje jednog mišljenja u odnosu na muslimane, a što je politički osetljivo pitanje, jer se u njega upliće religija, koja ne sme biti oružje u rukama fundamentalista i terorista, jer u svojoj suštini ne implementira nasilje, već toleranciju i praštanje.

LITERATURA I IZVORI

- Vojni leksikon, Vojnoizdavački zavod Beograd, Beograd, 1981.
- Dr Milan Mijalkovski, Petar Damjanov, Terorizam albanskih ekstremista, Beograd, 2002.
- Dannreuther Ronald, European Union Foreign and Security policy, 2005.
- Esposito John L., Što bi svatko trebao znati o islamu, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb, 2003.
- Koleman Evan, DŽIHAD AL KAIDE U EVROPI, Udruženje diplomaca Centra Džorž Maršal, Beograd, 2006
- Milašinović Radomir, Milašinović Srđan, Putnik Nenad, Teorija konflikata, Univerzitet u Beogradu, Fakultet bezbednosti, Beograd, 2012.
- Simeunović Dragan, Terorizam, Pravni fakultet u Beogradu, Beograd, 2009.
- Stajić Ljubomir, Osnovi sistema bezbednosti, Pravni fakultet u Novom Sadu, Novi Sad, 2011.

Oficijalni sajтови:

- <https://www.europol.europa.eu>
- <http://www.nbcnews.com/storyline/paris-magazine-attack>
- <http://www.vesti.rs/Vesti/UN-Spreciti-finansiranje-Islamske-drzave.html>,
- <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/10/Svet/1756007/UN%3A+Spre%C4%8Diti+finansiranje+Islamske+dr%C5%BEave+.html>

¹ Dragan Simeunović, *Terorizam, Pravni fakultet u Beogradu, 2009, str. 86*

² Vidi o tome opširnije: *Vojni leksikon, Vojnoizdavački zavod, Beograd, 1981, str. 622, Dr Ljubomir Stajić, Osnovi sistema bezbednosti, Pravni fakultet u Novom Sadu, 2011, str. 264, Dr Milan Mijalkovski, Petar Damjanov, Terorizam albanskih ekstremista, Beograd, 2002, str. 13*

³ Dragan Simeunović, *navedeno delo, str. 80*

⁴ Vidi o tome opširnije: <http://www.vesti.rs/Vesti/UN-Spreciti-finansiranje-Islamske-drzave.html>, <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/10/Svet/1756007/UN%3A+Spre%C4%8Diti+finansiranje+Islamske+dr%C5%BEave+.html>

⁵ Vidi o tome opširnije: <https://www.europol.europa.eu>

⁶ Vidi o tome opširnije: <http://www.nbcnews.com/storyline/paris-magazine-attack>

⁷ Vidi o tome opširnije: <http://www.blic.rs/Vesti/Svet/526642/SAD-Snimak-Al-Kaide-o-napadu-na-Sarli-Ebdo-autentican>

PRAVOSUDNE INSTITUCIJE KAO PREDMET SISTEMSKE KORUPCIJE

Miki Vidaković
*Autor je stručni saradnik
Saveta za borbu
protiv korupcije
Vlade Republike Srbije*

NAPOMENA: Navodi iz članka predstavljaju lični stav autora.

Ušli smo u 2015. godinu sa čestitkama praćenim većitim temama i velikim boljkama. Nezaposlenost, krah privrede, nizak životni standard rame uz rame sa siromaštvom. Tu je i večita mantra - korupcija i borba protiv korupcije. Ponavljamo je kao papagaji, ne znajući šta to zapravo znači i kako borba protiv korupcije treba da se sprovodi. Korupcija je boljka i najrazvijenijih društava i nijedan ozbiljan stručnjak za borbu protiv korupcije neće reći da postoji zemlja u kojoj korupcija ne postoji. Iako u teoriji, a pogotovo u praksi, ne postoji jedinstvena definicija korupcije kao pojave, većina definicija sadrži slične ili iste elemente: zloupotreba položaja i korist. Razlog zašto ne postoji jedinstvena definicija korupcije je opravdan i leži u činjenici da se korupcija manifestuje na različite načine u raznim državama, kulturama i periodima. Nije ni svaki pojavni oblik korupcije isti već postoje različite vrste korupcije. Najopasnija je sistemska korupcija koja postoji kada je korupcija ugrađena u ekonomski, društveni i politički sistem jedne države, odnosno kada su korumpirani pojedinci i interesne grupe iznad institucija ili se služe njima u svome ličnom interesu. Odlike sistemske korupcije su da je za nju najodgovorniji ograničen krug ljudi - to su uvek predstavnici vlasti. Pojedinci i interesne grupe su uvek povezani sa vlašću ili su na vlasti. Odgovornost za slučajeve sistemske korupcije, uzevši u obzir delikatnost ovog fenomena, postoji i kada se ne vrše ovlašćenja čijim vršenjem bi se koruptivni potencijal smanjio.

Valja znati da još uvek nije postignut uspeh u definisanju korupcije na primeru stanja u Republici Sr-

biji uzevši u obzir sve različitosti u odnosu na druge sisteme. Takva definicija nam je potrebna kao polazna osnova, da vidimo protiv čega treba da se borimo.

U Republici Srbiji, parlamentarnoj demokratiji, ne postoji vladavina institucija, već vladavina stranaka. Strankama opet rukovode pojedinci i manje skupine ljudi okupljene oko pojedinaca. Isti rukovodioci, ako su stranke deo parlamentarne većine, po pravilu su glavni nosioci izvrše vlasti. Kao takvi, vode državu u skladu sa pravilima koje propiše parlament, koji čine poslanici iz stranaka koje oni vode i čije vođstvo se poštuje. Time zakonodavna vlast gubi snagu propisanu Ustavom i pokrenuta je lančana reakcija nepostojanja vladavine institucija čija je glavna posledica nemogućnost ostvarivanja vladavine prava. Reč je o ustavnim kategorijama koje u stvarnosti nisu stabilne, već krajnje nestabilne želatinaste forme. Institucije postoje ako funkcionišu u skladu sa međusobno hijerarhijski usklađenim efikasnim propisima, i ako u njima rade stručna lica sa integritetom. U tom skupu ugroženih institucija nalaze se i institucije srpskog pravosuđa. Pravosuđe se samo po sebi ne može u celosti efikasno boriti protiv korupcije, a predstavlja neizbežnu i neophodnu kariku u lancu.

Nije moguće krenuti u efikasnu borbu protiv korupcije bez jakog, nezavisnog i samostalnog pravosuđa. Tu ne pomažu ni najbolja Strategija za borbu protiv korupcije, Akcioni plan za sprovođenje strategije, Agencija za borbu protiv korupcije, Savet za borbu protiv korupcije, koordinaciona tela, timovi i eksperti. Iako brojni, svi navedeni su potrebni. U punom kapacitetu, jer lanac je jak koliko je jaka najslabija karika. Dakle, potrebni su nam i kvalitetni pravni okviri, i institucije i stručnjaci. Potreban je niz institucija koje će raditi svoj posao u skladu sa pravilima struke. Potreban nam je integritet.

Kada smo sve to obezbedili, potrebno je omogućiti im da rade tako što im se niko neće mešati u njihov rad. Težak zadatak za zemlju u kojoj je sistemska korupcija evoluirala u viši stadijum - sistem.

Kruna borbe protiv korupcije je u uređenim zemljama nezavisno pravosuđe - tj. nezavisni i samostalni sudovi, i samostalno javno tužilaštvo. Kada pogledamo malo bolje, kod nas je kralj go, a kruna mu je nakrivljena i uljubljena. Koruptivnom reformom pravosuđa smanjili smo kapacitete za borbu protiv

korupcije, između ostalog. Ugrožene su nezavisnost i samostalnost sudova i samostalnost tužilaštava, a bez navedenog nije moguće sprovesti ustavne nadležnosti i obezbediti vladavinu prava. Boriti se protiv korupcije bez jakog pravosuđa jednako je sađenju cveća u pustinji.

Nezavisnost i samostalnost sudova i samostalnost tužilaštava se najlakše ocenjuju prema standardima Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu. Kriterijumi su izbor nosilaca pravosudnih funkcija, trajanje njihovog mandata, postojanje garancija koje onemogućavaju spoljne pritiske i uticaje kako od izvršene vlasti tako i od suprotstavljenih strana, i na kraju utisak koji ostavljaju pravosudne institucije u javnosti. Posmatrano iz ugla navedenih kriterijuma poznavocu srpskih pravosudnih institucija je lako zaključiti da srpsko pravosuđe ne zaslužuje visoku ocenu.

Iako i Visoki savet sudstva i Državno veće tužilaca čine najvišu pravosudnu vlast, analizirajući njihov sastav i izbor, jasno proizilazi da je izvršna i zakonodavna vlast ugrađena u izbore nosilaca pravosudne vlasti. Tri člana su članovi po (neposredno ili posredno političkoj) funkciji i imaju identičan položaj kao i izabrani članovi. Ustav jasno naglašava nezavisnost i samostalnost sudova i samostalnost javnog tužilaštva, pa je u sprovođenju Ustava potrebno ukinuti mogućnost učešća članova po funkciji u donošenju odluka u krovnim pravosudnim institucijama. U izboru sadašnjih predstavnika pravosuđa nisu učestvovalе sudije i tužioci koji su birani na period od tri godine (probni rad), kao ni neizabrane sudije i zamenici tužilaca u pravosudnoj reformi od 2009. godine, jer su u vreme izbora još uvek vodili sporove koji su završeni vraćanjem svih sudija na rad. Ovo znači da u izboru VSS više od 600 sudija nisu imale ni aktivno ni pasivno biračko pravo, a u izboru DVT broj takvih tužilaca je preko 220. Kandidovanje za izbor nije dovoljno transparentno jer nosiocima aktivnog glasačkog prava realno nisu dostupni podaci o kandidatima koji su dovoljni za donošenje odluke o pravom kandidatu. Sam način ostvarenja aktivnog glasačkog prava tako da sve sudije i tužioci ne mogu glasati za sve kandidate već samo za kandidate iz svoje izborne grupe (glasa se za jednog predstavnika prema vrsti, stepenu i rangu sudova, odnosno tužilaštava) nije u skladu sa demokratskim vrednostima i ostavlja mogućnost za zloupotrebe. U skupštinskoj proceduri su izmene zakona o VSS i DVT koje propisuju da izborne jedinice budu u mestima gde je sedište apelacionih sudova i tužilaštava što znači da će sudije i tužioci sa aktivnim glasačkim pravom morati da putuju u četiri grada u Srbiji kako bi glasali. Koliko njih će u takvim uslovima izaći na izbore? Da li će se u uslovima smanjene izlaznosti obesmisлити legitimnost izabranih članova DVT i VSS? Dugo nismo imali predsednike sudova, već vršioce

funkcija predsednika sudova koji nisu imali siguran položaj i koji su posredno zavisni su od izvršne vlasti. Pošto vršioce funkcije predsednika suda nemaju stalnost rukovodeće funkcije to ih čini podobnim za pritiske budući da se stvara mogućnost uticaja na njih kako bi se zadržali na rukovodećim funkcijama, odnosno kako bi to „zaslužili“.

Nije prirodno niti spojivo sa sudijskom ili tužilačkom funkcijom, iako je zakonom predviđeno kao moguće, da nosioci pravosudnih funkcija rade u Ministarstvu, jer položaj sudija i tužilaca i njihovih obaveza u pravosuđu su u potpunoj suprotnosti sa poslovima i obavezama zaposlenih u Ministarstvu.

Trajanje mandata sudija je regulisano Ustavom u kom stoji da je mandat sudije stalan, što je u uređenom društvu potpuna garancija za nezavisnost i sigurnost sudija. Mandat zamenika javnog tužioca je Ustavom definisan kao stalan. Ipak ali tumačenjem promene Ustava iz 2006. godine sudijama i tužiocima uskraćena je stalnost funkcije. Srbija je verovatno jedinstven slučaj da je prestankom optiranja termina sudijska dužnost, odnosno dužnost javnog tužioca, prestalo i postojanje tih profesija i formiranje novih profesija koje podrazumevaju sudijsku i tužilačku funkciju. Time je stvoren osnov, iako po svemu manljiv, da se izvrši reforma pravosuđa na pogrešan način.

Izvršna i zakonodavna vlast su u mogućnosti da vrši pritisak na institucije pravosuđa, iako je to zabranjeno. Problem je u nepoštovanju dispozicije jer ne postoji sankcija. Sankcija bi trebala da bude politička i moralna odgovornost, ali te vrste odgovornosti su kod nas davno zamrle. Nosioci nosioci pravosudnih funkcija nemaju garancije protiv tih pritisaka, kao ni protiv unutrašnjih pritisaka od strane predsednika sudova, javnih tužilaca i stranaka. Sudije nemaju nikakve garancije da će mirno bez ikakvih pritisaka obavljati svoju funkciju. Naprotiv, političari prete sudijama, ako im se ne sviđaju suđenja i odluke. Spominju se tajkuni kao nalogodavci nosilaca pravosudnih funkcija, ali i to da je trend nezavisnosti pravosuđa u Srbiji pogrešan poredeći sudije kao hajduke koji će se odmetnuti.

Postojeća organizaciona struktura tužilaštva i samo deklarativna samostalnost tužilaca koji su dobili ovlašćenja istražnog sudije ne obezbeđuje dovoljne garancije za tužioce, ali ni za stranke u krivičnom postupku. Načela devolucije i hijerarhije omogućavaju da sve postupke vodi republički javni tužilac kojeg praktično bira Vlada uzevši u obzir da parlamentarna poslanička većina poštuje odluke stranačkog vrha. Jedan od najbitnijih problema je nepostojanje finansijske nezavisnosti pravosuđa. Poslovi pravosudne uprave koje vrši ministarstvo nadležno za pravosuđe se ne prebacuju u nadležnost Visokog saveta sudstva, odnosno Državnog veća tužilaca, tj. njihovo prebacivanje se odlaže. Potpuna finansijska nezavisnost jedan

je od koraka ka radu pravosuđa u skladu sa Ustavom i nezavisnošću od izvršne vlasti, jer bez finansijske nezavisnosti pravosuđe je podložno trgovini uticajima i pritiscima drugih grana vlasti.

Naše pravosudne institucije ne odaju ni utisak nezavisnosti, što je logično kada uzmemo u obzir prethodno navedeno.

Kada se analiziraju plate u pravosuđu zaključuje se da nosioci pravosudnih funkcija nisu adekvatno plaćeni u skladu sa obimom posla koji obavljaju. U znatno nepovoljnijem položaju su državni službenici zaposleni u sudovima i tužilaštvima, koji imaju niska primanja i često veliki obim posla, a suočeni su i sa radom na određeno vreme uz prekide radnog odnosa tokom kojih rade bez zarade.

Za obuku sadašnjih i budućih nosilaca pravosudnih funkcija zadužena je Pravosudna akademija. Onaj ima mogućnost da upravlja izborom novih polaznika Pravosudne akademije sebi obezbeđuje mogućnost izbora budućih sudija. Iako je proglašen neustavnim deo Zakona o pravosudnoj akademiji koji daje prednost kandidatima za sudije i zamenike javnih tužilaca koji su završili Pravosudnu akademiju, istovetne odredbe kopirane u Zakon o sudijama i Zakon o javnom tužilaštvu Ustavni sud je proglasio neustavnim. Organizaciono ustrojstvo Pravosudne akademije ne ide u prilog nezavisnosti pravosuđa, jer u upravljanju Pravosudnom akademijom učestvuju predstavnici izvršne vlasti. Iako bi VSS i DVT trebali najviše da učestvuju u izboru novih polaznika Pravosudne akademije, stepenastom strukturom obesmišljava se učešće Visokog saveta sudstva i Državnog veća tužilaca u izboru novih kandidata za obuku.

Odgovornost VSS i DVT nije regulisana iako od rada ovih organa zavisi nezavisnost, stručnost, efikasnost, samostalnost, izbor i prestanak nosilaca funkcija, kao i dostojanstvo pravosudnih institucija. Njihova odgovornost se može izjednačiti sa političkom i moralnom odgovornošću, koja je ponavljamo u Srbiji praktično ne postoji. Odgovornost VSS i DVT mora se

utvrditi jer su propustili da donesu zakonite odluke po prigovorima neizabranih sudija i tužilaca, vraćanje sudija i tužilaca na rad je teklo nedopustivo sporo, nisu uradili sveobuhvatnu analizu o uzrocima neuspeha i uticaju reforme na stanje u pravosuđu, kao ni valjanu analizu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti sadašnjih nosilaca pravosudnih funkcija. Ovde treba navesti da je nadležnost odlučivanja po prigovorima neizabranih sudija i tužilaca protivustavno zakonom preneti sa Ustavnog suda na VSS i DVT. Mahinacije sa donošenjem zakona ponovile su izmenama Zakona o sudijama i Zakona o javnom tužilaštvu kojima je VSS-u i DVT-u faktički naloženo da izaberu sudije i tužioce izabrane prvi put tokom reforme 2009. godine bez ocene njihovog rada.

Stoga ne čudi što javno mnjenje ima negativan stav prema pravosuđu i smatra ga korumpiranim. Prema istraživanju javnog mnjenja „Percepcija sadržaja poglavlja 23 i 24 pregovora za pristup Srbije EU” koje su sprovedli „Ipsos Strategic Marketing” i Novinska agencija „Beta”, 84% stanovništva misli da je pravosuđe neefikasno, 83% stanovništva smatra da je pravosuđe zavisno od politike i drugih interesnih grupacija, a 82% smatra da je pravosuđe pristrasno. Zbog navedenog 71% stanovništva nema poverenja u sudove u Srbiji. Kako da postoji poverenje u sudove, ali i u druge pravosudne institucije ako je temelj njihovog rada loše izgrađen.

Kada se zagrebe ispod površine dolazi se do nelogičnosti, nesavesnosti, nestabilnosti ali i nedela, sve kao posledica koruptivne reforme pravosuđa. Reforma je i dalje u toku, što stvara nadu da će se faktičko stanje popraviti, ali i rađa sumnju da se koruptivne delatnosti mogu produbiti. O nepravilnostima i korupciji u reformi pravosuđa oglašavale su se mnoge relevantne institucije, uključujući i Savet za borbu protiv korupcije Vlade Republike Srbije, koji je analizira reformu pravosuđa od 2009. godine i do sada je u tri izveštaja izvestio Vladu o nepravilnostima.

Paragraf Lex android aplikacija osvežena i spremna za preuzimanje

BESPLATNO:

- ✓ *Svi propisi*
- ✓ *Obrasci*
- ✓ *Pravne vesti*

QR CODE

Skenirajte kod i
preuzmite aplikaciju

SUDSKI I UPRAVNI SISTEM NA PROSTORU NEGOTINSKE KRAJINE U VREME TURSKE VLADAVINE I RAZVOJ SUDSTVA KROZ XIX VEK

Darko Prstić
sudijski pomoćnik
Osnovnog suda
u Negotinu

Uvod

Tokom poslednjih dve stotine godina, Srbija je prolazila kroz velike kulturne i političke promene, nastale sticajem istorijskih okolnosti i prilika koje su doprinele njenom razvoju i konačnom oslobađanju od viševekovne izolacije, nametnute od strane tuđinskih vlasti i državnopravnih veza koje su narod sputavale u nastojanju da se u potpunosti emancipuje i izgradi svoju državnost. Tako dugotrajna okupacija, ostavila je za sobom duboke tragove i posledice, koje su se ogledale u odvajanju ovih prostora od evropskog razvitka, usporavanju njihovog ekonomskog, kulturnog i društveno-političkog napredovanja, pa je ovakvo stanje neminovno dovelo do borbe za oslobađanje od nametnutog sistema vrednosti, koji se oslanjao na feudalni poredak i ulogu potčinjenog, postojanju u raskoraku dveju civilizacija - evropske i orijentalne. Određeni ekonomski i društveno-politički procesi koji su doprineli postizanju izvesnog stepena samostalnosti pojedinih provincija Osmanskog carstva na Balkanu, a koja se pre svega ogledala u sudskoj i upravnoj samostalnosti u odnosu na vlast lokalnih jedinica osmanskih ejaleta, naglo su promenili svoj karakter krajem XVIII veka, pa je u daljem sledu događaja, prostor Negotinske Krajine u potpunosti pratio sudbinu

ostalnih delova onovremene Srbije, pa i šireg područja Balkana. Uzurpacija autonomnih prava stanovnika Krajinske nahije dovela je do velikog nezadovoljstva naroda i lokalnih vođa, što je rezultiralo širenjem ustanka i na ove delove evropske Turske, te time dovela i do velike promene u sudsko - upravnom sistemu.

Knežinska autonomija Krajinske nahije i osvrt na sudsko - upravnu vlast u periodu od XVII veka do prve polovine XIX veka

Nakon pada Srpske despotovine pod osmansku vlast 1459. godine i reorganizacije Rumelijskog pašaluka 1541. godine, prostor Negotinske Krajine i Ključa, kao i deo Crne Reke, administrativno biva obuhvaćen Vidinskim sandžakom, kojim je upravljao sandžak-beg, s tim da je nešto ranije ovaj prostor dobio izvesne privilegije, koje su se sastojale u specifičnom položaju njenih podanika, te načinu ubiranja poreza i njegovom iznosu, jer je centralna osmanska vlast postavila princip po kome je stanovništvo Krajine pripadalo velikom sultanovom hasu na kome nije bilo posadničkih i spahijskih timara. U vreme vladavine sultana Sulejmana Veličanstvenog (Zakonodavca), tačnije od 1535. godine, položaj i obaveze stanovništva, kao i uloga knezova i primičura (vlaških glavara) ove oblasti, proizilazili su isključivo iz ovog naročitog statusa, a koji je bio velikog imunitetskog domena. Carskom hasu su pripadala mnoga sela na teritoriji centralnog Balkana, a naročito oko rudarskih mesta i trgova, kao i graničnih (krajinskih) mesta, a u Smederevskom i Vidinskom sandžaku, pored harača i drugih državnih dažbina obične raje (hrišćana), veliku stavku prihoda carske blagajne predstavljala je filurija („vlaški dukat“), porez od kuća kolonizovanih Vlaha iz južnih krajeva, oblasti donje Drine, Starog Vlah, Hercegovine i crnogorskih brda, kod kojih katun ubrzo postaje formacija u iščezavanju, a oni sve više postajali oslonac Turcima u odbrani granica i razvoju poljoprivrede. Međutim, ono što je u fiskalnom pogledu izdvajalo prostor Krajine jeste da na ovom hasu nisu postojali timari mustafhiza i spahija muslimana, što bi inače za sobom povuklo i dodatni porez - džiziju, ušur i

ispendžu, koje su neretko bile nepodnošljive za obične zavisne seljake zemljodolce, pa i za naseljene Vlahe koji su duži period bili oslobođeni rajinskih dažbina i radnih obaveza. Takođe, na ovom prostoru nije zabeležena devširma (*devşirme*) - "odabir" (danak u krvi), osmanski sistem za regrutovanje dece u sultanovu službu sa početka XIV veka. Nešto kasnije, prihvodi se ovog područja postaju vakufsko dobro i isti se na osnovu hatihumajuna sultana Mahmuda I od 24. avgusta 1741. godine (11. džumadalahira godine 1154.), kao "odvojeno pero i odsečen korak" (*mafruz ul-kalem ve maktuu ul-kadem*), namenjuju finansiranju carske biblioteke kod Velike Aja Sofije u Carigradu. Nakon ovakve odluke sultana, koja je overena tugrom i pohranjena u Carsku defterhanu, usledilo je pretvaranje mirijske zemlje u mulk i njeno ovakufljenje, čime je prostor Krajine bio pripojen velikom vakufu sultana Mahmuda I, te je na osnovu ove serbest-name Krajina ne samo sačuvala, već i proširila svoje pređašnje slobode. Karakter nameta u ovakvom vakufu nije imao ulogu strogog ekonomskog eksploataisanja podanika, već je njihova uloga bila u ubiranju sredstava za članove dinastije i njihovih javnih ili verskih aktivnosti (zadužbinarstva), pa je zato akcenat bio na sigurnosti njihovog ubiranja, a ne na održavanju siromaštva podanika i strahovlade, kojom su Turci inače kontrolisali granične provincije svog carstva. Krajinska serbest-nama, kao serbestjet (serbestiyet) i muafijet vakufske mukate, podrazumevala je upravni i fiskalni imunitet u odnosu na muhafiza Vidinskog sandžaka, što je dalje značilo da u Krajini sandžak-beg nije imao pravo ubiranja dažbina, nije imao pravo da kažnjava, niti je smeo da na njenom području drži svoje muteselime. Takođe, ni janičarski odžak nije mogao na ovom području da osniva svoja serdarstva, a zabrana svakog mešanja u unutrašnje stvari sadržana kroz *mafruz ul-kalem ve maktuu ul-kadem*, podrazumevala je potpunu posebnost, zabranu popisivanja i pristupa.

U XVIII veku Osmansko carstvo je administrativno bilo podeljeno na velike provincije - beglerbegluke (pašaluke, ejalete) kojima je upravljao beglerbeg imenovan od sultana, a svaki beglerbegluk je obuhvatao manji ili veći broj sandžaka, koji su se dalje delili na kaze (kadiluke) na čijem čelu su stajale kadije, kao pretežno pravosudni organi. Kadije su bile neposredno imenovane od Porte iz Carigrada, a njihova funkcija se često prostirala i na administrativne i finansijske poslove. Takođe, kadija je bio glavni sudija u svojoj oblasti, s tim da je mogao imati i zamenika (naib) koji je sudio za manje prekršaje. Ova institucija je bila važan stub u osmanskome sudsko-upravnom sistemu, međutim kako je kadija često bio podložan korupciji, to je trajanje njegove službe u jednoj oblasti vremenom smanjeno na svega godinu dana, a kako se ne bi povezao sa lokalnim spahijama koji su svoju moć često zloupotrebljavale na štetu podanika. Za sprovođenje njegovih odluka, islednih mera, kao i za pogubljenja, bio je nadležan sandžak-beg, a kada bi ovaj po nalogu sultana ili vezira po-

veo vojsku u pohod, kadija je preuzimao civilnu upravu nad sandžakom. Još od stupanja Osmanlija na Balkan, pored šerijata - islamskih verskih propisa koji su imali za cilj da "obezbede moralan i bogougodan život svakog muslimana", za rešavanje mnogih praktičnih pitanja koje šerijat nije uređivao, vladari su donosili kanune, što je predstavljalo čisto svetovno zakonodavstvo, s tim da je svaki kanun morao biti u saglasiju sa šerijatom, iako se u praksi dešavalo da mu bude i sasvim suprotan. Sprovođenje šerijata bilo je u nadležnosti dostojnih ulema, visokih predstavnika verskih škola i centara (medresa), dok je kanun, koji se sastojao od niza ukaza koje je svaki novi vladar morao iznova da potvrđuje, dat na sprovođenje kadijama. Postojale su četiri vrste kanuna na osnovu kojih su kadije sudile:

- sultanovi dekreti sa karakterom zakona (pretežan deo osmanskih kanuna, najbrojniji);
- dekreti koji se odnose na neku posebnu oblast ili određenu društvenu grupu;
- kanun-name, zakonski zbornici koji su se primenjivali u celom carstvu;
- adalet-nama, imao za cilj sprečavanje zloupotreba od strane državnog aparata.

sudnica Ibrahim - bega,
reprodukcija iz knjige Feliksa Kanica "Srbija"

Međutim, u osvojenim oblastima Osmanlije nisu ukidale domaće zakone, običaje i institucije („vlaški status“ je ostao kao delimično revidiran, a na prostor Srbije prenet je direktno iz srpskog srednjovekovnog uređenja), već su se u početku prilagođavale postojećem sistemu, pa tako su vršioi popisa stanovništva (iljazidžije, defterlari) u svakoj oblasti, pored upisa glave porodice u defter radi utvrđivanja poreza, davali i predloge za reviziju ili dopunu lokalnih zakona. Svaki sandžak i veći subašluk je imao svoj defter (smederevski, vidinski, braničevski...), a od vremena sultana Bajazita II je zavedeno pravilo da svakom defteru prethodi kanun-nama određenog sandžaka, radi rešavanja lokalnih sporova. Kasniji vladari su ove zbornike dopunjavali, a jedan poseban oblik sultanovog ukaza, koji je imao svojstvo instrumenta pravde, bio je i adalet-nama, odnosno

raspis kojim se osuđuju i kažnjavaju zloupotrebe državne administracije.

Unutrašnje uređenje carstva i administrativna podela jedinica nije svuda bila ista, već je zavisila od teritorijalne rasprostranjenosti i političkog značaja pojedinih provincija, pa su tako u evropskom delu Osmanskog carstva kadiluci bili podeljeni na nahije, a u Srbiji su se kasnije ove dve administrativne jedinice uglavnom poklapale, s tim da se u nahijama, a posebno u knežinama i selima, kao još manjim jedinicama, turska uprava se manje osećala ili gotovo prestajala. U svetlu ovakve administrativne podela Carstva, posebno se izdvaja Krajinska nahija, koja je svojim posebnim imunitetskim statusom, geografskim položajem i stanovništvom, bila jedna u nizu onih nahija u kojima su Turci imali sigurno ubiranje prihoda i relativno stabilnu vlast. Na socijalnom planu, kriza osmanskog feudalizma za čiji nastanak su pretežno bili odgovorni lokalni i regionalni feudalci - spahije i begovi, kao i janičarske grupe koji su se neretko odmetale od centralne vlasti (Osman Pazvanoglu, Vidinski sandžak), pogađala je na prvom mestu hrišćansko stanovništvo, pa samim tim i stanovništvo Krajine, jer iako je ovaj prostor teritorijalno i administrativno bio vezan za Vidinski sandžak, poreski sistem i sudsko-upravna vlast je bila autonomna, pa je zbog toga pobuna Pazvanoglu u Vidinu, njegova „secesija“ od sultana (pokušaj stvaranja Vidinskog kalifata) i obustava carskog ubiranja žita i nameta, uz uvođenje novih i težih (ispendža i dr. „po tri groša za svaku haračku glavu“), bila pogubna za lokalno stanovništvo, što je dovelo do nezadovoljstva naroda, nužne reakcije sultana Selima i pojačanih vojnih aktivnosti uz Dunav.

Postepeno slabljenje i povlačenje Osmanskog carstva iz Evrope, kao i jačanje oslobodilačkog pokreta na Balkanu, odražavali su se direktno i na prilike u Krajinskoj nahiji. Ovaj prostor je tokom XVII veka i u prvoj polovini XVIII veka „plivao relativno mirnim vodama“, a trend rasta broja stanovnika posle Požarevačkog mira 1718. godine se nastavljao, pa kako je broj podanika od kojih bi se ubirao porez bio veći, to je i sam prostor za Turke bio interesantniji u vojnom i političkom smislu. U vreme kratkotrajne austrijske okupacije ovih prostora (1718-1739. godine), kroz operacije Kladija Florimunda Mersija, lorenskog grofa koji je bio u službi Habsburške monarhije i princa Eugena Savojskog, naseljavane su brojne porodice Vlaha iz podkarpatskih područja, što je takođe doprinelo porastu broja stanovnika i formiranju konačne etničke slike stanovništva Krajine i Ključa. Međutim, knežinska autonomija Krajinske nahije u okviru sandžaka koji je postao politički nestabilan, nije se mogla dalje održati.

Krajinska nahija je bila sa sedištem u Negotinu, brojala je nekih 47 sela, a prihodi su kao carski has, odlazili direktno u Carigrad (prema austrijskim izveštajima prihodi od ove nahije na godišnjem nivou su iznosili do 70.000 forinti). Porez su sakupljali knezovi i pod pečatom polagali ga begu u Kladovu (Fethislam), koji je po-

vodom toga dolazio iz prestonice i istom prilikom donosio i nalogom sultana delio kaftane ovim knezovima. Svaki od ovih knezova je za potrebe održavanja reda u svojoj knežini imao oko 30 - 50 naoružanih ljudi (pandura), koje je predvodio buljubaša (kapetan). Pa tako se u Krajini po svom dostojanstvu posebno izdvajaju Karapandže, kao obor-knezovi Krajinske nahije iz porodice beratlijskih (naslednih) knezova u Osmanskom carstvu. O Karapandžićima i njihovoj velikoj ulozi u Krajini svedoči Vuk Stefanović Karadžić, koji je bio blizak sa njihovom porodicom:

„gdje koji od ovakijeh knezova, osobito po onijem mjestima kuda se nijesu pretresali zbog ratova, imali su carske berate i zvali su se beratlije. Do našijeh vremena najviše su se nalik na stare knezove održali Raškovići u Starom Vlahu i Karapandžići u Krajini negotinskoj. Kneštvo Raškovića počelo je propadati kako su dva patrijarha naša iz Peći izbjegla s narodom u državu austrijsku, i potom malo pomalo do danas je propalo sasvijem. Karapandžići su se održali do vremena Karađorđijeva. Pripovijeda se da su i oni imali takovi ferman da na Krajinu Negotinsku ne smije Turčin nastupiti s potkovanijem konjem. Da rečemo da je ovo samo narodna pripovijetka, ali je istina da u Krajini negotinskoj nijesu Turci sudili ni upravljali, nego knez, koji je sjedio u Negotinu; on je kupio i porezu i ostale danke od naroda, pa novce koliko je bilo određeno davao je begu, koji je dolazio iz Carigrada i sjedio u Kladovu, a beg ih je slao u Carigrad. Ovakovi knežinski knezovi po Hercegovini se danas zovu vojvode. Kneštvo je ovo ostalo od oca sinu, kao vojvodstvo u Hercegovini danas što ostaje, i baš kad bi Turci kakoga kneza okrivili i pogubili, opet su mu sina (ili ako sina nema, brata) na njegovo mjesto postavljali“ (Srpski rječnik, 1818. godina).

Ilija Karapandžić je 1754. godine kao krajinski knez dobio ferman (berat) od sultana Abdula Hamida, potvrđen nešto kasnije i od strane sultana Mahmuda I, a kojim je bio imenovan za naslednog obor-kneza (bega ili baš-kneza), da bi posle njegove smrti 1785. godine, prema običaju, obor-knez krajinski postao njegov mlađi brat Stanko Karapandžić. Kratkotrajno kneštvo Danila Aleksijevića, koga su smatrali uzurpatorom i saradnikom Osmana Pazvanoglu iz Vidina, završilo se njegovim pogubljenjem po zapovesti Hadži-Mustafa paše 2. juna 1798. godine, nakon čega je Stanko Karapandžić vraćen na mesto obor-kneza krajinskog. Poslednji krajinski obor-knez bio je Perča Karapandžić koji je zajedno sa svojim bratom Mihailom Karapandžićem prebegao Karađorđu 1807. godine, te od tada se ima uzeti da je i Krajina u sveopštem ustanku protiv Turaka. Ono što je karakteristično za Krajinu i nasledno kneštvo Karapandža jeste ne samo njihova neposredna upravna vlast, već i sudska, jer su knezovi bilo odreda i sudije i sudili su neretko i za krupnija dela, što u drugim krajevima nije bilo dopušteno, osim izuzetno uz prisustvo musulima ili drugog turskog činovnika koji je ujedno vršio registraciju sporova.

„Bašknez je imao tri buljubaše s pandurima; dvojica su od ovijeh imalo po 15 pandura, i jedan se od njih nalazio pored Timoka, a drugi od Ključke strane, te su čuvali da nebi kakvi rđavi ljudi (Turci ili hajduci ili lopovi) otkuda došli i narod uznemiravali, a treći je sa 30-40 pandura bio kod njega te ga je čuvao i slušao (t.j. zapovesti mu po selima raznosio). Sve tri ove buljubaše bili su hrišćani. Kad su ljudi imali za što raspru jedan s drugim, najpre su dolazili bašknezu na tužbu, pa koje on nebi mogao namiriti one bi vodio k vojvodi i onamo bi im njih dvojica sudili. Beg i vojvoda nijesu se smjeli ništa mješati sami od sebe u upravljanje narodno; ako bi se na silu stali u što mješati, bašknez ih je mogao tužiti i promjeniti””U tome i Srbi ustanu na dahije (1804) i pošljednji Krajinski bašknez Perča Stanković Karapandža sa svojim bratom Mišom prebjegne 1807 godine u Poreč, i tako se svrše Krajinske pravice”. Vuk Stefanović Karadžić, Srpski rječnik, 1852. godina

U novim okolnostima ustankom zahvaćene Krajine, Mihailo Karapandžić postaje vojvoda krajinski, a posle njegove smrti 1811.godine, za vojvodu Krajinske nahije imenovan je 21. avgusta 1811. godine hajduk Veljko Petrović, čime je starešinstvo u Krajinskoj nahiji prešlo na porodicu Petrović.

hajduk Veljko Petrović, vojvoda Krajinske nahije

Kako je hajduk Veljko poginuo u odbrani Negotina 1813. godine, za vojvodu je postavljen njegov mlađi brat Milutin Petrović, a potom su se Karapandžići 1813. godine vratili na kneštvo, s tim da je nakon smrti Nikolče Karapandžića iste godine, kneštvo prešlo na njihove rođake Lazareviće, koji su nadalje u XIX veku obor-knezovi krajinski, a kasnije predsednici opštine Negotin. Sudska vlast bila je u rukama magistrata, odnosno sudova u

kojima su učestvovali knezovi na knežinama i kmetovi (seoski ili varoški knezovi).

Krajina Negotinska: jedan komad zemlje između Timoka, Dunava, Ključa i Porečkijeh planina. ... U Krajini je varoš (i mali gradić, što je zidao Pasmandžija) Negotin (dva sahata od Dunava i od Timoka), stare zidine Praovo (na Dunavu), izvor Caričina (od prilike sahat i po od Dunava, i malo manje od Negotina), rijeka Zamna, mala varošica (sa starim zidinama) Brza palanka (na Dunavu, na međi Krajine i Ključa), i dva namastira: Vratna i Bukova (Bukova je mali namastirić baš kod Negotina).... Od jugozapadne strane međi Krajina s Ključem (Kladovskom nahijom). U Ključu ima oko trideset sela, ali danas nema ni jednoga Srpskog, nego su sve Vlaška, a imena sela sva su Srpska, n. p. Grabovica, Kamenica, Vrbica, Ostrov gol i t. d. U Ključu je, varoš i mali gradić Kladovo na Dunavu; s gornju stranu Kladova znadu se do vode nekakve stare zidine, a niže Kladova (oko po sahata daleko) znadu se na suhu (osobito iz Vlaške strane) zidine od Trajanova mosta.... Obadvije su ove knežine bile sultanijine, i za to su nekako od starine ostale te u njima nijesu sudili Turci, nego Srpski knezovi (pripovijeda se da su takovi Ferman od cara imali da ne smije Turčin s potkovanim konjem nastupiti na tu zemlju). Krajinski je knez sjedio u Negotinu, a od Ključa u Kladovu (nigdje u Srbiji, ni u Bosni, ni u Hercegovini pod vladom Turskom nijesu knezovali varošani seljacima, do tu). Krajinski je knez bivao od koljena Karapandžića, a od Ključa se mijenjao često. Ti su knezovi kupili poreze i ostale danke, pa su novce (koliko je bilo određeno da se daje sultaniji) davali begu, koji je dolazio iz Carigrada i sjedio u Kladovu, a beg je slao u Carigrad.

Vuk Stefanović Karadžić, Lexicon serbico-germanico-latinum, Typis Congregationis mechitaristicae, 1852, str. 297.

Ustanička Srbija i jačanje sudske vlasti u Krajinskoj nahiji - „sudije vilaeta”

Državotvorna svest nastala u ustaničkoj Srbiji kroz započetu borbu za oslobađanje od turske vladavine, kao i sve veće raslojavanje i složenost društvenih odnosa, doprinele su postavljanju temelja sudske vlasti, koja je u početku bila vršena od strane vojvoda i knezova, kao vojnih i upravnih organa, a kasnije usled narastajućeg nezadovoljstva naroda, sudska vlast je prešla na posebne sudije.

Prvi izbor sudija za pojedine nahije bio je izvršen na skupštini u Ostružnici aprila 1804. godine, a nakon što je Karađorđe Petrović naredio svojim vojvodama da sa sobom dovedu „po 2 i po 3 glavna čoveka za izbor sudija; jerbo voznameri odma ljude dobre izabrati poradi sudija; jerbo se nije moglo bez suda obdržavati” (J. Đurić). Međutim, u prvo vreme, „narod je i dalje odlazio na tužbu starešinama, držeći da su starešine vlasnije od sudija” (L. Arsenijević - Batalaka), da bi već narednih godina Pra-

viteljstvujušči Sovjet uveliko radio na postavljanju, a kasnije i na formiranje mreže sudova na oslobođenoj teritoriji. Prema izveštaju Rodofinikina iz novembra 1808. godine, u Srbiji je u to vreme već bilo tri vrste sudova: seoski sudovi, knežinski (sreski) i nahijski, a pored njih postojali su po većim centrima i magistrati za suđenje trgovačkih sporova i za policijske poslove. U prvoj polovini 1811. godine, a nakon reorganizacije centralne vlasti, došlo je do promena i u ustrojstvu sudova, pa su tako ostali samo seoski sudovi i magistrati, a kao vrhovni sud javlja se Veliki vilaetski sud u Beogradu. Odlukom Sovjeta od iste godine, određen je Petar Todorović za „velikog sudiju vilaetskog“, dok su po nahijama obornezovi obavljali sudsku vlast po svojoj volji i proceni. Po zapovesti vođda Karađorđa Petrovića, radi obavljanja carinskih poslova u Krajini je upućen Vuk Stefanović Karadžić, koji je u Brzoi Palanci tokom 1813. godine bio sudija i upravitelj.

„Osobito mi je bilo korisno vreme kada sam u leto 1813. godine bio sudija u Brzoi Palanci. Tu sam pažljivo slušao seljake kad se sude, pa sam svaku nepoznatu mi reč odmah beležio na hartij i bez ikakvog književnog cilja, o kome tada nisam ni sanjao, nego onako, za sebe.“ (iz Vukovih kazivanja ruskom slavisti Izmailu Ivanoviču Sreznjevskom)

Negotin utvrđeni grad – Baba Finka

U vreme trajanja ustanka, sudilo se uglavnom po običajnom pravu, na osnovu savesti i osećaja pravičnosti, dok se kao dokazna sredstva javljaju zakletva, ispit svedoka, isprave i priznanja, kao i stara dokazna sredstva poput svoda (kod krađe stoke) i mazije („božiji sud“), koja su ustvari bila zaostavština srpskog feudalnog prava iz srednjeg veka. Kada su u pitanju kazne, u toku Prvog srpskog ustanka primenjivale su se: smrtna kazna, lišenje slobode, telesne kazne (batinanje, šibanje), novčane kazne, progonstvo iz sela ili nahije i lišenje zvanja. Smrtna kazna je bila predviđena Karađorđevim zakonom, i to za umišljajno ubistvo, ubistvo vanbračnog novorođenčeta, špijunažu, podstrekivanje na pobunu, hajdučiju, silovanje dece, kao i za opasnu krađu, a izvršavala se 1) streljanjem, 2) vešanjem ili 3)

na isti način na koji je ubistvo izvršeno. Ovaj zakon je po svojoj sadržini predstavljao svojevrstu mešavinu krivičnih, građanskih i upravnih propisa, i za razliku od Zakona prote Mateje iz 1804. godine, koji se poprilično oslanjao na Krmčiju i staro srednjevekovno crkveno pravo, predstavljao je potpuno nov zakon, u zemlji koja se radala na razvalinama turskog feudalnog poretka. Ostaje pitanje domašaja i primene ovih zakona, imajući u vidu vreme njihovog donošenje i prilika u kojima se Srbija nalazila, zahvaćena vihorom sveopšteg ustanka, te koliko se u datim uslovima mogla sprovesti njihova norma od strane vojvoda i knezova.

Stabilizovanje pravosuđa u Krajini i uvođenje sudskih instanci

Nakon Drugog srpskog ustanka (u periodu od 1815. do 1820. godine), sudsku vlast ponovo su vršili turski organi (kadije i muselimi), ali i srpski upravni organi (nahijski i knežinski knezovi i kmetovi), s tim da je suđenje nemuslimanima postepeno prelazilo više na srpske organe. «Po Miloševoj naredbi krajem 1820. godine i u prvoj polovini 1821. godine srpski knezovi, koji su bili dotle uz muselima, počnu sami raspravljati sve sporove i izviđati sve krivice Srba, izdavati pasoše, objave, itd. i na taj su način po nahijskim centrima (sem Beograda i Kragujevca) postali srpski sudovi ili magistrati. Nahijski knez, koji je dotle uzurpacijom nad turskom vlašću, sudio i raspravljao i krupnija dela, morao je sad te predmete predavati sudu, u kome je mogao, kad nije odsutan zbog nahijskih poslova, suditi kolegijalno s ostalim članovima suda. Nižim starešinama u nahijama i glavnim kmetovima bili su ostavljeni obični prestupi i sitni građanski sporovi...» (M. Gavrilović). Nezadovoljstvo naroda i starešina upravom kneza Miloša, dovelo je do izbijanja buna širom kneževine, pa je tako 1821. godine posle Abduline i Dobrnjčeve bune u Požarevačkoj nahiji, osnovan prvi poseban srpski nahijski sud sa sedištem u Požarevcu, a pored već postojećeg Obštenarodnog suda serbskog u Kragujevcu (osnovanog 1820. godine).

U skladu sa odredbama Akermanske konvencije iz 1826. godine, Kneževini Srbiji se konačno vraćaju nahije koje je tokom prvog ustanka oslobodio Karađorđe, što je doprinelo širenju postojećeg administrativno - sudskog ustrojstva i na te oblasti. To su bile sledeće nahije: krajinska, crnorečka, paraćinska, kruševačka, starovlaška i jedarska. Odlukom skupštine iz 1834. godine, čitava teritorija Kneževine Srbije je bila podeljena na 5 serdarstva i 19 okružja, što je konačno dovelo i do ukidanja starih administrativnih podela Osmanskog carstva. Sedište Timočkog serdarstva je bilo u Negotinu, koji je već tada bio vojni, privredni, kulturno-prosvetni i duhovni centar istočne Srbije. Novom odlukom Narodne skupštine iz 1836. godine, Kneževina Srbija se deli

na 17 okruga, o čijim nadležnostima je donet poseban Zakon o ustrojenju okružnih načelničastva i glavnim dužnostima sreskih načelnika, važeći sve do sticanja nezavisnosti Kneževine Srbije i formiranja Kraljevine Srbije 1882. godine. Tačnije, od 1833. godine u Negotinu se ustanovljava nahijski sud, kada se za članove suda postavljaju Todor Vladović iz Ključa, Ilija Marković i Đura Marković, obojica iz Krajine, da bi već 1835. godine bili formirani tzv. „primiriteljni sudovi“, koji su bili nadležni za rešavanje građanskih parnica, čija vrednost nije prelazila 100 groša, i krivičnih, za prestupe koji ne zaslužuju veću kaznu od 10 udaraca štapom ili 3 dana zatvora. Tako su u Negotinu po donošenju Ustava iz 1838. godine i Uredbe o privremenom ustrojenju i krugu delatnosti primiriteljnih sudova od 17. juna 1839. godine, kao okružnom sedištu, postojali Primiriteljni (kasnije opštinski) i Okružni (prvostepeni) sud, koji je nastao iz magistrata i koji je u početku takođe bio nadležan da ispituje i sudi u prvom stepenu građanske parnice, kao i krivična dela i trgovačke parnice za koje nije bio nadležan Primiriteljni sud.

Negotin, druga polovina XIX veka

Primiriteljni sudovi, tj. mirovni, seoski sudovi, bili su sastavljeni od predsednika i dva člana koje su birali isključivo meštani. Pred ovim sudovima se rešavalo o potricama u selu, o sporovima između suseda zbog njiva, livada, krčevina i zabrana, o sporovima između sela zbog međa i dr., pa ukoliko bi se radilo o parnici čija vrednost prelazi iznos od 100 groša, ili krivici koja je predviđala strožiju kaznu, primiriteljni sud bi za rešavanje ovih sporova uputio okružnom sudu. Ovi sudovi su imali svoja sedišta u gotovo svim naseljenim mestima srezova okružja krajinskog, i to sreza krajinskog (varoš Negotin, Radujevac, Samarinovac, Koroglaš, Srbovlah, Bukovče, Kobišnica, Mokranje, Bljuvanovac, Rogljevo, Smedovac, Rajac, Brusnik, Tamnič, Koprivnica, Salaš, Sikole, Brestovac, Čubra i dr.), brzopalanačkog, ključkog, porečkorečkog i sreza rudarskog (Majdanpek). Sudije primiriteljskih sudova, odnosno njihovi članovi, bili su jedini u ondašnjoj Srbiji

koje neposredno biraju mesni žitelji, a ne imenuje ih knez, s tim da su među njima morali biti „časni, savezni, nepristrasni, nepodmitljivi ljudi i od same prirode bistri, blagorazumni i pronincatenjni ljudi“, pa tako je i Primiriteljni sud varoši negotinske imao predsednika i dva pomoćnika, biranih iz redova najuglednijih žitelja varoši i to većinom glasova. Izabrani članovi ovoga suda, pre samog stupanja na dužnost polagali su zakletvu pred načelstvom i u prisustvu sveštenika, a o svemu tome obaveštavano je Načelstvo i Okružni sud.

Okružni (prvostepeni) sudovi, sastavljeni od predsednika, tri člana i dovoljnog broja pisara, a bili su nadležni da sude u prvom stepenu građanske parnice, krivice i trgovačke parnice, a za koje nisu bili nadležni primiriteljni sudovi. Mesna nadležnost suda okruga krajinskog, čije je sedište bilo u Negotinu, prostirala se na ceo okrug krajinski, uključujući i Majdanpek, a pravila postupka nisu bila sistematizovana sve do donošenja Zakona o sudejskom postupku u parnicama građanskim od 1853. godine. Za prvog predsednika suda postavljen je Marko Petrović, dotadašnji kapetan Krajinske kapetanije. Za članove suda postavljeni su Todor Vladović, Jovan Mihajlović i Ilija Mašić, dok je sekretar suda bio Mihailo Đorđević, a pisar suda Atanasije Rizić. Godine 1839. sud dobija i dva praktikanta Nedeljka Milenkovića i Teodora Ognjanovića. Tokom 1842. godine, sud dobija svog novog predsednika u liku sudije Jeremije Stanojevića, sa novim članom Mihailom Georijevićem i sekretarom Aleksom Stefanovićem. Ustavom iz 1869. godine, otvoren je prostor za uvođenje porotnih sudova, da bi Zakonom o poroti od novembra 1871. godine već bilo propisano da se porotni sud, sastavljen od trojice državnih sudija i četiri porotnika, sudi za opasne krađe, razbojništva i paljevine, pa tako je Okružni sud u Negotinu (kao prvostepeni) u okviru svoje nadležnosti dobio ulogu zaštitnika sitne buržoazije, jer osnovni razlog uvođenja porote u Srbiji za vreme namesništva nije bio u tome da se narod uvede u pravosuđe kao protivteža birokratizovanom sudstvu, odnosno da se bolje osiguraju i zaštite lične slobode od vlade i njenih sudija, već da se bolje i čvršće osigura imovina liberalnih seoskih i varoških gazda od napada lopova, razbojnika i paljača (piromana), kojih je u to vreme u Srbiji bilo puno.

Od 1859. godine do 1912. godine, u Okružnom sudu u Negotinu promenilo se dvanaestak predsednika suda i više desetina sudija i sudskih činovnika. Sud je radio u privatnim zgradama sve do 1894. godine, kada je dobio svoju novu zgradu na mestu gde se nekada nalazila Hajduk Veljkova Baba Finka, odnosno danas zgrada Opštine Negotin. Predsednici Prvostepenog (okružnog) suda u Negotinu bili su: Milan M. Milenković (1860 - 1869), Stanoje Lacković (1870 - 1874), Mi-

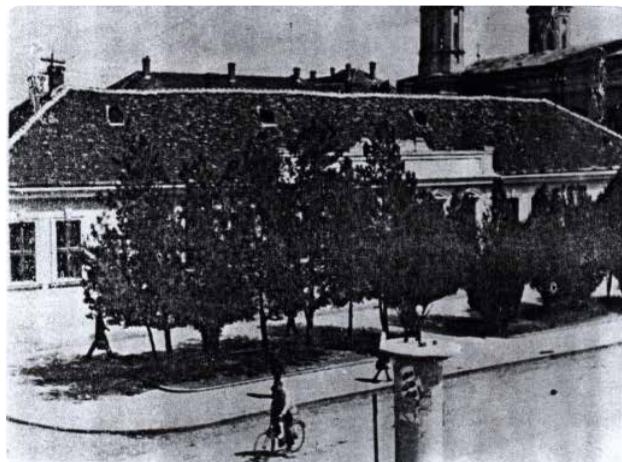
loš Trpezić (1877), Milan Damnjanović (1878 - 1881), Sreten Delić (1882 - 1883), Jovan Bosić (1884), Ilija Mojsilović (1883 - 1888), Milan Miletić (1889 - 1900), Lazar Stevanović (1901), Dragutin Milićević (1902 - 1904), Milivoje L. Radovanović (1905 -1907) i Jovan M. Jovanović (1908 - 1912). U poslednjoj deceniji XIX veka, važnu ulogu dobijaju istražne sudije za varoš Negotin i srez Krajinski sa sedištem u Negotinu, među kojima se posebno ističu: Milutin Gajić, Aleksa Davidović, Ljubisav St. Dimitrijević, Sima Klaparević i Stevan Karavezić.

Milan Miletić, predsednik Okružnog suda u Negotinu

U prvim godinama funkcionisanje sudova je bilo otežano i sa puno slabosti, jer su sudove uglavnom činili ljudi bez pravničkog obrazovanja (poslednji nepismeni sudija bio je penzionisan 1862. godine), a takođe, bilo je velikih problema i u zastupništvu stranaka pred sudovima, obzirom da su se uvođenjem nove birokratske organizacije države, posebno sudstva, pojavili advokati, koji su samo u retkim slučajevima bili školovani pravници. Advokaturom su se u prvo vreme bavili svi iole pismeni ljudi, činovnici po upravama, pa i sami sudski činovnici, što je usled nestručnog zastupanja doprinelo nagomilavanju parnica, zbog čega je knez sa Savetom 1843. godine doneo opravdanu odluku da se svim činovnicima bez razlike zabrani dalje zastupanje stranaka. Zakonom o pravozastupnicima iz februara 1862. godine konačno je regulisan položaj advokata, što je doprinelo poboljšanju funkcionisanja sudova, jer je ovim zakonom bilo propisano da pravo zastupanja stranaka pred sudovima daje isključivo Ministarstvo pravde, i to onima koji su diplomirali prava i položili pravozastupnički ispit. Kao pravozastupnici za Krajinsko okružje u periodu 1868-1900. godine javljaju se: Lazar Atanacković, Toma Antonijević, Velimir Milojković, Aleksa Novaković, Kosta Grebenarević, Petar Radulović, Alimpije Savić, Jovan Rusimović, Dušan Dimitrijević, Dimitrije Sečanski, Petar Nikolić, Ilija Mojsilović, Boža Jovanović, Budimir Maršićanin, Ivan Pavićević i Jovan M. Jovanović.

Zakonom o ustrojstvu sudova od 20. januara 1865. godine, organizacija pravosudnog sistema je uglavnom ostala ista kao i za vreme vlade ustavobranitelja, s tim da ovim zakonom funkciju primiritelnog suda iz 1838. godine preuzima opštinski sud. Nadležnost opštinskih sudova regulisana je novim Zakonom o uređenju opština od 24. marta 1866. godine, pa tako je negotinski Opštinski sud prema zakonu vodio i rešavao manje sporove, i to sporove «zbog njiva, krčevina, zabrana i drugih ovakvog roda potraživanja» odnosno sudio je sporove u građanskoj materiji do 500 groša čaršijskih, dok je u krivičnim stvarima sudio za krivična dela za koje se mogla izreći kazna do tri dana zatvora, ili deset udaraca štapom, ili po dva talira, tj. šest cvancika novčane kazne. Pored ovih sudskih poslova, negotinski Opštinski sud je obavljao policijske i inspekcijske poslove, tako što se starao o bezbednosti lica i imovine na tlu opštine, o čistoći u mestu i okolini, starao se o opštinskim i državnim zgradama, održavanju ćuprija, drumova, obala reka, vodio brigu o javnom moralu, o zdravlju ljudi i stoke u opštini, vršio nadzor nad trgovcima, mehandžijama i drugim zanatlijama, odnosno da li se isti pridržavaju propisanih pravila, starao se da u opštini ne bude prosjaka i besposličara, nastojao da roditelji svoju decu šalju u školu, a takođe, izdavao je isprave za putovanja van zemlje i vodio spisak stranaca. Negotinski Opštinski sud je imao i određene prerogative vlasti, koje su se sastojale u biranju pisara i drugih zvaničnika, odobravanju izbora lekara i inženjera, raspolaganju opštinskim prihodima, bavljenju socijalnim pitanjima, vršenju nadzora nad tutorima, vođenju matičnih knjiga, izdavanju svedočanstva i uverenja o statusnim stvarima, upravljanju poštom i arhivom. Predsednika i članove opštinskog suda birali su odbornici, zbog čega je ovaj sud više bio opštinski upravni organ nego sud, a osnovna uloga mu je bila da čuva i zastupa interese opštine.

Okružni sud u Negotinu, 1910. godine

Zakonom o opštinama iz 1875. godine, opštinski sudovi dobili su veću samostalnost i proširenu nadležnost u građanskim sporovima o nepokretnosti,

a u pogledu instancione nadležnosti Opštinski sud u Negotinu bio je u nadležnosti Okružnog suda u Negotinu, odnosno ovaj poslednji je vršio kasacionu vlast u odnosu na presude opštinskog suda.

U susret izazovima i daljem razvoju sudsko - upravnog sistema

Turski feudalni poredak i viševjekovna izolacija Srbije i njenog stanovništva, doprineli su da se ovaj prostor saživi sa sistemom koji je u svakom pogledu bio stran ostatku evropskog kontinenta. Ostaje pitanje kakav bi poredak bio da nije bilo orijentalne dominacije, da li bi on išao u pravcu kontinuiteta i nadogradnje srpskog srednjovekovnog feudalnog sistema, koji se prilično oslanjao na vizantijsko nasleđe, te zakonodavnu tradiciju srpskih vladara, ili bi možda usled neke druge dominacije, ekonomski i kulturni, društveni i politički odnosi bili eventualno povoljniji za emancipaciju i stvaranje sopstvenih resursa u cilju obnove državnosti. Ipak, poslednjih decenija Otomanske imperije, Srbija je našla svoj put, koji se i pored posledica koje je za sobom ostavila izolacija, ipak temelji na vrednosnom sistemu Evrope i njenih naroda. Nakon Berlinskog kongresa i sticanja nezavisnosti 1878. godine, Srbija ulazi u svet demokratskog parlamentarizma, širokih političkih sloboda i drugih načela demokratskog i građanskog društva, a Negotinska Krajina, koja je nesporno dala svoj pečat u stvaranju nove srpske države, nastavlja da se razvija u pravcu usvajanja tih načela. Sudski sistem koji je bio ustrojen u XIX veku, biće dobra osnova za njegov dalji razvoj, a izazovi sa kojima će se suočiti u budućem periodu, uz povremene zastoje biće uspešno prevaziđeni. Razvoj postojećih pravosudnih institucija, nastalih na razvalinama feudalnih tvorevina, te uvođenje novih, rezultiraće sve većim stepenom javnog poverenja u pravosuđe, a kratko „pretrčavanje” kroz liberalni kapitalizam, značajno će utvrditi osnove zaštite ljudskih prava, osnovnih sloboda i imovine građana. U narednom periodu biće učinjeni brojni pozitivni pomaci u sprovođenju usvojenih pravnih okvira i jačanju institucionalnih i profesionalnih kapaciteta, a njihov razvojni put daće aktivan doprinos približavanju standardima sudskog i upravnog sistema, koji se prepoznaju u najvećem broju modernih država demokratskog opredeljenja.

LITERATURA I IZVORI

• Dragoslav Janković i Mirko Mirković, Državnopravna istorija Jugoslavije, Beograd 1997. godine

- Stanovništvo u krajinskom srezu po popisu iz 1863. godine, priredio Nenad Vojinović, Negotin 2009
- Katastarski popis Krajine i Ključa iz 1741. godine, Radmila Tričković, kao deo u okviru Mešovita građa knj. 2 Istorijski institut građa, Beograd 1973 str. 243-323)
- Dr Bogumil Hrabak, Vlasi starinci i doseljenici u porečju Zapadne Morave (do 1570. godine), Zbornik radova Narodnog muzeja, 20, Čačak, 1990, str. 5-46
- Stojan Novaković, Tursko Carstvo pred srpski ustanak 1780-1804, Srpska književna zadruga 94, Beograd 1906, str. 142-147
- D. Bojanić Lukač, Negotinska Krajina u vreme turske vladavine, Glasnik etnografskog muzeja, Knj. 31-32, Beograd, 1969
- Dr Vladimir Stojančević, Iz istorijske prošlosti istočne Srbije (1804-1833), Zaječar, 1983
- Šematizam okruga krajinskog 1839-1924, priredio Ratko Blagojević, Negotin 2005
- Dr Tihomir Stanojević, Negotinska Krajina i Ključ, 1980
- Baštinik 12, Godišnjak Istorijskog arhiva u Negotinu, Negotin 2009
- Vuk Stefanović Karadžić (Srpski rječnik, 1818. godina)
- Vuk Stefanović Karadžić, Srpski rječnik, stamparija jermenskog manastira, 1852. godina
- H. Inaldžik, *Osmansko carstvo. Klasično doba 1300 - 1600*
- Vuk Stefanović Karadžić, Istorijski spisi 2, Sabrana dela 16, Beograd 1969, str. 377.
- Zoran Marković, Primitivni sudovi u pomoravskom okrugu, Istorijski arhiv Jagodina
- Vuk Stefanović Karadžić, Lexicon serbico-germanico-latinum, Typis Congregationis mechitaristicae, 1852, str. 297
- Zakona prote Mateje iz 1804. godine
- Karađorđev Zakon
- Akermanska konvencija od 7. oktobra 1826. godine
- Zakon o ustrojenju okružnih načelničastva i glavnim dužnostima sreskih načelnika iz 1836. godine
- Zbornik zakona i uredba i uredbeni ukaza izdati u Knjaževstvu Srbiji, Beograd 1953
- Ustavi Kneževine i Kraljevine Srbije 1835-1903, Beograd, Naučna knjiga, 1988
- Uredba o privremenom ustrojenju i krugu delatnosti primitivnih sudova od 17. juna 1839. godine
- Zakon o sudejskom postupku u parnicama građanskim (1853)
- Zakon o poroti (1871)
- Zakon o pravozastupnicima (1862)
- Zakon o ustrojstvu sudova (1865)
- Zakon o uređenju opština (1866)
- Zakon o opštinama (1875)

NAGRADNA IGRA KOMPANIJE PARAGRAF ZA ČLANOVE UDRUŽENJA SUDIJSKIH I TUŽILAČKIH POMOĆNIKA

NAGRADE

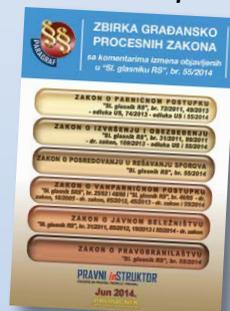
- **1 nagrada** - Pretplata na pravnu bazu Paragraf lex - 6 meseci

- **2 nagrada** - Pretplata na časopis Pravni instruktor - 6 meseci

- **3. nagrada** - Komplet izdanja: Paragrafova zbirka sudskih odluka, Zbirka građanskoprocenih zakona i Veština pisanja prvostepene krivične presude

Prva tri čitaoca koja pošalju odgovor na nagradno pitanje na adresu nagradnaigraUSTP@paragraf.rs dobijaju nagrade po redosledu prijema odgovora.

NAGRADNO PITANJE GLASI:

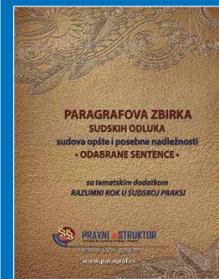
Koje sve časopise izdaje kompanija Paragraf i koji su njihovi nazivi?

SREĆNO!

PORUČITE NAŠA IZDANJA

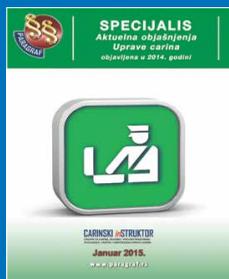
GODIŠNJOM PRETPLATOM NA BILO KOJI ŠTAMPANI ČASOPIS, DOBIJATE 2 PRIRUČNIKA - 1 KOJI REDOVNO OBJAVLJUJE REDAKCIJA I 1 PO IZBORU. PRIRUČNIKE PORUČITE PREKO SAJTA

www.paragraf.rs ili na tel: 011/2752-171, 2750-296

PARAGRAFOVA ZBIRKA SUDSKIH ODLUKA SUDOVA OPŠTE I POSEBNE NADLEŽNOSTI
- odabrane sentence

Cena 1.980 dinara
Cena za pretplatnike: 890 dinara

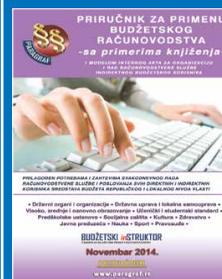

OBJAŠNJENJA UPRAVE CARINA
- objavljena u 2014. godini

PRIRUČNIK ZA PRIMENU ZAKONA O PLANIRANJU I IZGRADNJI

U PRIPREMI

PRIRUČNIK ZA PRIMENU BUDŽETSKOG RAČUNOVODSTVA
- sa primerima knjiženja i modelom internog akta

Cena 1.980 dinara
Cena za pretplatnike: 890 dinara

Cena 1.980 dinara
Cena u preprodaji: 990 dinara

Cena 1.980 dinara

PRIRUČNIK ZA PLATNI PROMET SA INOSTRANSTVOM

PRIRUČNIK ZA PRIMENU PROPISA U PREKOGRANIČNOM PROMETU OTPADA

VODIČ ZA PRIMENU ZAKONA O RADU

Cena 1.980 dinara

Cena 990 dinara

Cena 1.980 dinara

PRIRUČNIK ZA JAVNE NABAVKE
- Primena zakona i pratećih propisa

ZBIRKA GRAĐANSKO PROCESNIH ZAKONA
- sa komentarima izmena objavljenih u "Sl. glasniku RS", br. 55/2014

PRVOSTEPENA KRIVIČNA PRESUDA
- veština pisanja

U pripremi novo izdanje. Očekivano vreme objavljivanja: februar 2015.

Cena 1.190 dinara

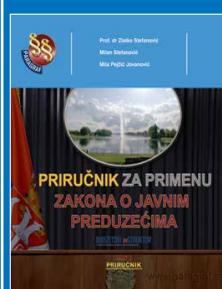
Cena 1.190 dinara

PRIRUČNIK ZA PRIMENU NOVOG NAČINA OPOREZIVANJA IMOVINE
• SAMOOPOREZIVANJE •

VODIČ ZA PRIMENU NOVOG ZAKONIKA O KRIVIČNOM POSTUPKU (DRUGO DOPUNJENO IZDANJE)

PRIRUČNIK ZA PRIMENU ZAKONA O JAVNIM PREDUZEĆIMA

Cena 490 dinara

Cena 1.490 dinara

Cena 990 dinara

PORESKO-RAČUNOVODSTVENI inSTRUKTOR
 ČASOPIS ZA POREZE, RAČUNOVODSTVO, ZARADE, FINANSIJSKO I RADNO PRAVO

POREZ NA DOBIT

- IZMENE I DOPUNE ZAKONA O POREZU NA DOBIT
- OBRAČUN POREZA NA DOBIT ZA 2014. GODINU I SASTAVLJANJE PORESKOG BILANSA I PORESKE PRIJAVE
- UTVRĐIVANJE KAPITALNIH DOBITAKA I GUBITAKA
- KOREKCIJA PRIHODA I RASHODA PO OSNOVU PRAVILA O TRANSFERNIM CENAMA I NJIHOVO ISKAZIVANJE U PORESKOM BILANSU
- PORESKI KREDIT PO OSNOVU POREZA NA DOBIT KOJI JE OGRANAK REZIDENTNOG OBEVZNIKA PLATIO U INOSTRAINSTVU

RAČUNOVODSTVO

- MODEL NAPOMENA UZ FINANSIJSKE IZVEŠTAJE ZA 2014. GODINU ZA PRIVREDNA DRUŠTVA KOJA PRIMENJUJU MRS/MSFI

POREZ NA IMOVINU

- OPOREZIVANJE NEPRIJAVLJENE IMOVINE ZA KOJU JE PORESKA OBAVEZA NASTALA PRE 2015. GODINE

RADNI ODNOSI I ZARADE

- UTVRĐIVANJE POREZA NA DOHODAK GRAĐANA NA STVARNI PRIHOD OD SAMOSTALNE DELATNOSTI I SASTAVLJANJE PORESKOG BILANSA I PORESKE PRIJAVE ZA 2014. GODINU
- PODNOŠENJE PORESKE PRIJAVE ZA UTVRĐIVANJE POREZA NA PAUŠALNI PRIHOD OD SAMOSTALNE DELATNOSTI ZA 2015. GODINU
- PRIMANJA ZAPOSLENIH I ČLANOVA UPRAVE PRIVREDNOG DRUŠTVA PO OSNOVU UČEŠĆA U DOBITI

ISSN 2217-3552
 broj 107 januar 2015.
 www.paragraf.rs

KONTAKT SA REDAKCIJOM
 na e-mail: pitajna@paragraf.rs
 ili telefonom od 9 do 17 h
 (izdavanje na str. 2)

BUDŽETSKI inSTRUKTOR
 ČASOPIS ZA BUDŽETSKO PRAVO I RAČUNOVODSTVO

Budžetsko planiranje i računovodstvo

- OTVARANJE POSLOVNIH KNJIGA ZA 2015. GODINU KOD KORISNIKA JAVNIH SREDSTAVA KOJI PRIMENJUJU KONTNI PLAN ZA BUDŽETSKI SISTEM - rubrika III
- MOGUĆNOSTI ODNOSNO OGRANIČENJA PREUSMERAVANJA (PROMENE IZNOSA) APROPRIJACIJA U SKLADU SA POSLEDNIM IZMENAMA ZAKONA O BUDŽETSKOM SISTEMU - rubrika II
- REVALORIZACIJA OTPLATNIH RATA PO OSNOVU UGOVORA O OTKUPU STANA NA DAN 31.12.2014. GODINE - rubrika III

Javne nabavke

- ODGOVORI NA PITANJA POSTAVLJENA NA SAVETOVANJU ODRŽANOM U BEOGRADU NA TEMU PLANIRANJA JAVNIH NABAVKI ZA 2015. GODINU - rubrika V
- SAĐRŽINA PLANA NABAVKI I OBAVEZE NARUČIOCA U POGLEDU IZRADE PLANA I IZVEŠTAJA O IZVRŠENJU PLANA - rubrika V

Javna svojina

- OTUĐENJE I DAVANJE U ZAKUP GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA U JAVNOJ SVOJINI - rubrika VI

Radni odnosi

- PRAKSA VRHOVNOG KASACIONOG SUDA U VEZI SA RADNIM ODNOSIMA UZ OSVRT NA NOVA REŠENJA NAKON IZMENA I DOPUNA ZAKONA O RADU - rubrika VIII
- KARAKTERISTIKE UGOVORA O STRUČNOM OSPOSOBLJAVANJU - SA PRIMEROM MODELA - rubrika VIII

Plate i druga primanja

- NOVI NEOPOREZIVI IZNOSI ZA POJEDINA PRIMANJA ZAPOSLENIH I OSTALIH FIZIČKIH LICA OD 1. FEBRUARA 2015. GODINE SA PRIMERIMA OBRACUNA - rubrika IX

Državna uprava i lokalna samouprava

- PRIMENA AKCIONOG PLANA ZA SPROVOĐENJE NACIONALNE STRATEGIJE ZA BORBU PROTIV KORUPCIJE U REPUBLICI SRBIJI ZA PERIOD OD 2013. DO 2018. GODINE - rubrika XII

Obrazovanje

- UPUŠTVO MINISTARSTVA PROSVETE, NAUKE I TEHNOLOŠKOG RAZVOJA ZA DONOŠENJE OPŠTEG AKTA O ZAŠTITI I BEZBEDNOSTI DECE I UČENIKA U USTANOVAMA OBRAZOVANJA I VASPITANJA - rubrika XII

Zdravstvo

- NOVINE U RADNO-PRAVNOM STATUSU ZAPOSLENIH U ZDRAVSTVI I KOMENTAR POSEBNOG KOLEKTIVNOG UGOVORA ZA ZDRAVSTVENE USTANOVE SA SRPSKA PRIMANJA ZAPOSLENIH - rubrika IX
- UGOVORANJE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE IZ OBAVEZNOG ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA SA DAVAOICIMA ZDRAVSTVENIH USLUGA ZA 2015. GODINU - rubrika II

Kultura

- POSEBAN KOLEKTIVNI UGOVOR ZA USTANOVE KULTURE - INTEGRALNI TEKST - rubrika XII

Javna preduzeća

- PRAVO KOMUNALNOG PREDUZEĆA DA PRI NAPLATI UTROŠKA ELEKTRIČNE ENERGIJE OBRADUJMB JIMBG I DRUGE PODATKE O LIČNOSTI KORISNIKA USLUGA BEZ NJIHOVOG PRISTANKA - rubrika XII

ISSN 2217-3552
 broj 110 februar 2015.
 www.paragraf.rs

KONTAKT SA REDAKCIJOM
 na e-mail: pitajna@paragraf.rs
 ili telefonom od 10 do 17 h

PRAVNI inSTRUKTOR
 ČASOPIS ZA PRAVNU TEORIJU I PRAKSU

Komentari novousvojenih izmena i dopuna:

- ZAKONA O JAVNOM BELEŽNIŠTVU
- ZAKONA O PROMETU NEPOKRETNOSTI
- ZAKONA O NASLEDIVANJU
- PORODIČNOG ZAKONA
- ZAKONA O VANPARNIČNOM POSTUPKU
- ZAKONA O PRIVREDNIM DRUŠTVIMA
- ZAKONA O FONDU ZA RAZVOJ REPUBLIKE SRBIJE

Aktuelno

- KOMENTAR ODREĐABA ZAKONA O IZMENAMA ZAKONA O PLANIRANJU I IZGRADNJI KOJE SE ODNOSNE NA ODREĐIVANJE VISINE IZNOSA DOPRINOSA ZA UREĐIVANJE GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA
- KOMENTAR ZAKONA O IZMENI I DOPUNI ZAKONA O POSEBNIM USLOVIMA ZA UPIS PRAVA SVOJINE NA OBJEKTIMA IZGRADENIM BEZ GRAĐEVINSKE DOZVOLE
- KOMENTAR ZAKONA O IZMENAMA ZAKONA O VRAĆANJU ODUZETE IMOVINE I OBEŠTEĆENJU
- PRIKAZ NOVINA U ZAKONU O IZMENI I DOPUNI ZAKONA O IZVRŠENJU I OBEZBEDENJU
- KOMENTAR ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ZAŠTITI KORISNIKA FINANSIJSKIH USLUGA

Izdajamo

- PODSTREKAVANJE NA IZVRŠENJE KRIVIČNOG DELA
- AKTUELNA PITANJA I PRIMERI IZ PREKRŠAJNE PRAKSE U VEZI SA ODGOVORNOSTU PRAVNOG LICA
- KRITIČKI OSVRT NA PRAVILNIK O KRITERIJUMIMA I MERILIMA VREDNOVANJA RADA JAVNIH TUŽILACA I ZAMENIKA JAVNIH TUŽILACA

Evropski sud za ljudska prava

- STATUSNA PITANJA SUDIA I PRIMENA ČLANA 6 STAV 1 EVROPSKE KONVENCIJE ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I OSNOVNIH SLOBODA

ISSN 2217-3552
 broj 384 januar 2015.
 www.paragraf.rs

KONTAKT SA REDAKCIJOM
 na e-mail: pitajna@paragraf.rs

CARINSKI inSTRUKTOR
 ČASOPIS ZA CARINE, DEVIZNO I SPOLNOTRGOVINSKO POSLOVANJE, PROPISJE I OBJAŠNENJA UPRAVE CARINA

Propisi:

- KOMENTAR NOVOG PRAVILNIKA O OBLIKU, SAĐRŽINI, NAČINU PODNOŠENJA I POPUNJAVANJA DEKLARACIJE I DRUGIH OBRAZACA U CARINSKOM POSTUPKU - "Sl. glasnik RS", br. 7/2015

Aktuelno:

- PRENOS DUGOVANJA I POTRAŽIVANJA NASTALIH U DEVIZNOM POSLOVANJU
- POSLOVI NAPLATE, ODNOSNO PLAĆANJA DRUGOM NEREZIDENTU PO TEKUĆEM ILI KAPITALNOM POSLU

Aktuelna objašnjenja Uprave carina:

- POČETAK NACIONALNE PRIMENE NOVOG KOMPIJUTERIZOVANOG TRANZITNOG SISTEMA (NCTS) OD 25. JANUARA 2015. GODINE
- OBJAŠNENJE KOMPIJUTERIZOVANOG TRANZITNOG POSTUPKA
- OBJAŠNENJE ZA POKLANJE OBEZBEĐENJA U TRANZITNOM POSTUPKU
- OBJAŠNENJE ZA PRIMENU SISTEMA TIR
- UPISIVANJE REFERENTNOG BROJA POŠILJKE (MRN) U DEKLARACIJAMA
- POSTUPAK IZVOZNOG CARINJENJA DO 28. FEBRUARA 2015. GODINE

ISSN 2217-6934
 broj 85/86 februar 2015.
 www.paragraf.rs

KONTAKT SA REDAKCIJOM
 na e-mail: pitajna@paragraf.rs

PRETPLATOM NA ŠTAMPANO IZDANJE DOBIJATE 24 BROJA ČASOPIISA, 2 PRIRUČNIKA, 4 ULAZNICE ZA JEDNODNEVNA SAVETOVANJA, KAO I OSTALE PRIVILEGIJE